

Utvärdering av ämnet ekonomisk historia vid svenska universitet

Utvärdering av ämnet ekonomisk historia vid svenska universitet

Högskoleverket • Birger Jarlsgatan 43 • Box 7851, 103 99 Stockholm
tfn 08-563 085 00 • fax 08-563 085 50 • e-post hsv@hsv.se • www.hsv.se

Utvärdering av ämnet ekonomisk historia vid svenska universitet

Producerad av Högskoleverket

Högskoleverkets rapportserie 2003:11 R

ISSN 1400-948X

Innehåll: Högskoleverket, utvärderingsavdelningen, **Karin Agélii**

Formgivning: Högskoleverkets informationsavdelning

Tryck: Högskoleverkets vaktmästeri, Stockholm, mars 2003

Tryckt på miljömärkt papper

Innehållsförteckning

Rapportsammanfattning	5
Högskoleverkets beslut	9
Utvärdering av utbildningar i ekonomisk historia vid svenska universitet	9
Högskoleverkets reflexioner	11
Bedömarens rapport	13
Innehållsförteckning (Bedömarens rapport)	15
Referenslitteratur	87
Appendix 1	93
Figur- och tabellförteckning	93
Appendix 2	95
Kvantitativa uppgifter om institutionerna	95
Appendix 3	103
Grundutbildningens innehåll	103
Appendix 4	111
Forskarutbildningens uppläggning	111
Appendix 5	115
Ämnen för pågående avhandlingsarbeten	115

Rapportsammanfattning

Denna rapport redovisar resultatet av den av Högskoleverket initierade utvärderingen av grund- och forskarutbildningarna i ämnet ekonomisk historia vid svenska universitet år 2002. Utvärderingen ingår i det uppdrag som regeringen har givit till Högskoleverket att granska kvaliteten i samtliga utbildningar som leder till generella examina och yrkesexamina i Sverige under perioden 2001–2006. Utvärderingen av ämnet ekonomisk historia har genomförts av en av Högskoleverket utsedd bedömargrupp bestående av fyra ämnessakkunniga, en student på grundutbildningsnivå, en nydisputerad doktorand samt en ordförande. Till grund för bedömningen ligger dels skriftliga utsagor uttryckta i självvärderingsrapporter skrivna av förträdare för de utvärderade lärosätena, dels muntliga utsagor uttalade vid de platsbesök som bedömargruppen har genomfört vid lärosätena. De lärosäten som utvärderas är Göteborgs universitet, Lunds universitet, Stockholms universitet, Umeå universitet samt Uppsala universitet. Bedömargruppen har också analyserat och grundat sina bedömningar på offentlig information om kursutbud, kursinnehåll, uppsatser och avhandlingar vid berörda lärosäten.

Rapporten inleds med Högskoleverkets korta sammanfattning av rapportens innehåll (en mer utförlig sammanfattning av utvärderingsresultaten finns i inledningen av bedömargruppens rapport) följt av universitetskanslerns beslut på grundval av bedömargruppens rapport. Av beslutet framgår bland annat att universitetskanslern inte finner anledning att ifrågasätta examensrätten för grund- och forskarutbildningen vid något av de utvärderade lärosätena. Därefter följer Högskoleverkets korta reflexioner över de resultat som bedömargruppen redovisar i den rapport som sedan följer.

Bedömargruppens rapport inleds med en sammanfattning, ett bakgrundskapitel som belyser utvärderingens process och metoder samt ett kapitel som redogör för utvecklingen av ämnet ekonomisk historia i ett internationellt och ett svenskt perspektiv. I kapitel 3–5 beskriver sedan bedömargruppen aspekter som belyser förutsättningarna för, genomförandeprocesserna vid samt resultaten av utbildningarna i ekonomisk historia vid de berörda lärosätena, på såväl grund- som forskarutbildningsnivå. I det avslutande sjuätte kapitlet redovisar bedömargruppen sedan sina slutsatser och rekommendationer till de utvärderade lärosätena.

I de övergripande slutsatserna konstaterar bedömargruppen bland annat:

”... att såväl grundutbildningen som forskarutbildningen i ekonomisk historia är välorganiserad, håller hög standard och till allra största del förmedlas av välkvalificerade lärare. Bedömargruppens bedömning är också att utbildningen vilar på en forskning av hög internationell klass, vilket manifesterats av att svenska forskare

allt sedan 1960-talet har varit mycket aktiva vid internationella konferenser och genom internationella publiceringar.” (sid 83)

samt

”...att ämnet på samtliga orter, men särskilt i Göteborg och Umeå, har ett relativt begränsat antal studenter på högre nivåer. Svårigheterna att på ett ekonomiskt tillfredsställande sätt erbjuda ett varierat kursutbud blir på så sätt betydande. Detta problem blir än allvarligare då de senaste årens utveckling pekar på svårigheter att rekrytera studenter till kärnämnet ekonomisk historia.” (Ibid)

För grundutbildningen rekommenderar bedömagruppen bland annat att lärosätena att förändrar målen så att de i större utsträckning uttrycks ur ett studentperspektiv, ökar sin samverkan med andra institutioner för att rekrytera studenter inom ramen för program inom olika fakulteter samt att de utvecklar uppföljningen av tidigare studenter och deras karriärsvägar.

För forskarutbildningen rekommenderar bedömagruppen bland annat att lärosätena anstränger sig för att öka externrekryteringen, ökar sin nationella samverkan inom forskarutbildningen, särskilt rörande kurser samt att de aktivt genomfört forskarutbildningsreformen, så att avhandlingarnas omfattning begränsas och studietiderna förkortas.

Högskoleverkets rapport avslutas med en referenslista samt fem appendix som redovisar av bedömagruppen sammanställd figur- och tabellförteckning, information om kvantitativa data, grundutbildningarnas innehåll, forskarutbildningarnas upplägg samt ämnen för pågående avhandlingsarbeten.

Högskoleverkets beslut

Rektor
Göteborgs universitet
Lunds universitet
Stockholms universitet
Umeå universitet
Uppsala universitet

Utvärderingsavdelningen
Karin Agélii

BESLUT 2003-03-04
Reg.nr 643-3592-01

Utvärdering av utbildningar i ekonomisk historia vid svenska universitet

Bedömargruppens rapport visar att ämnet ekonomisk historia håller en generellt god akademisk nivå. Högskoleverket finner därför ingen anledning att ifrågasätta examensrätten för grund- och forskarutbildning vid något av de utvärderade lärosätena: Göteborgs universitet, Lunds universitet, Stockholms universitet, Umeå universitet samt Uppsala universitet.

Uppföljning

Inom en treårsperiod kommer en uppföljning att genomföras vid samtliga utvärderade lärosäten, som då får då tillfälle att redogöra för hur man har arbetat med de rekommendationer som bedömargruppen ger. Beslut i detta ärende har fattats av universitetskansler Sigbrit Franke efter föredragning av projektansvarig Karin Agélii i närvaro av kanslichef Lennart Stähle och avdelningschef Ragnhild Nitzler.

Sigbrit Franke

Karin Agélii

Kopia: Utbildningsdepartementet, samt ledamöter i Högskoleverkets bedömargrupp för utvärderingen av ekonomisk historia.

Högskoleverkets reflexioner

Det är glädjande att ämnet ekonomisk historia i Sverige, till skillnad från många andra länder, har en egen akademisk ämnesidentitet samt att Sverige bedriver god och internationellt erkänd ekonomihistorisk forskning. Det är också tillfredställande att det – inom det samhällsvetenskapliga fakultetsområdet – förhållandevis lilla ämnet ekonomisk historia håller en hög akademisk nivå i såväl grund- som forskarutbildning. Bedömargruppens rekommendationer om samverkan mellan de ekonomihistoriska institutionerna vid de olika lärosätena, till exempel vid rekrytering av nya doktorander samt rörande kurser inom forskarutbildningen, förefaller viktiga om ämnet också i framtiden ska ha en stark ämnesidentitet och hög akademisk nivå på utbildningen. Ämnet kämpar emellertid med ett problem som många småämnen har idag, nämligen ett ojämnt och varierande studentantal på grundutbildningsnivån, med den största andelen studenter koncentrerad till de lägre nivåerna, utan ambition att gå vidare vare sig på C-, D- eller forskarutbildningsnivå.

För att öka antalet kandidat- och magisterstuderande i ämnet har bedömarna rekommenderat institutionerna att förändra utbildningsmålen så att de i större utsträckning uttrycks ur ett studentperspektiv. Dessa rekommendationer tycks, liksom rekommendationerna att genomföra uppföljningsstudier av examinerade studenter, vara synnerligen välriktade.

Ämnet förefaller också ha mycket att vinna på att odla kontakt och samverkan med instanser vid samma lärosäte i syfte att sprida ämnet i delkurser och moment inom olika akademiska program. Med medvetenhet och kreativitet som honnörsord borde en sådan samverkan kunna ske med bibehållen stark ämnesidentitet. Vidare ser Högskoleverket det som angeläget att berörda institutioner fortsätter de påbörjade ansträngningarna att få fler kvinnor att trivas, stanna kvar och framgångsrikt verka som lärare i ämnet ekonomisk historia.

Den bedömargrupp som Högskoleverket i samråd med de utvärderade institutionerna har anlitat, har förtjänstfullt bearbetat och analyserat såväl kvantitativa data från lärosätenas självvärderingar som uppsatser på grundutbildningsnivå, ämnen för pågående avhandlingar samt kursinnehåll inklusive kurslitteratur. I sin rapport ställer bedömargruppen uppgifter om de fem utvärderade lärosätena mot varandra. Jämförelserna följs kontinuerligt av klagörande analytiska resonemang. Bedömargruppen har vinnlagt sig om att ha ett gott samarbete och en öppen kommunikation med såväl Högskoleverkets handläggare som de utvärderade lärosätena. Bland annat arrangerades ett uppskattat så kallat dialogmöte med företrädare för de utvärderade lärosätena. På detta möte, som hölls i december 2002, presenterades och diskuterades resultaten från utvärderingen. De i förhållande till övriga ämnes- och programutvärderingar något annorlunda sätten att utvärdera ska ses i

ljuset av den ständigt pågående utvecklingsprocess som Högskoleverkets utvärderingsprogram genomgår.

Högskoleverket tackar härmed samtliga ledamöter och ordföranden i bedömargruppen för ett väl och gediget genomfört utvärderingsarbete.

Bedömargruppens rapport

Innehållsförteckning

(Bedömargruppens rapport)

Sammanfattning	17
Bakgrund	17
Förutsättningar	17
Grundutbildningens genomförande	18
Forskarutbildningens genomförande	19
Resultat	20
Slutsatser och rekommendationer	21
Inledning	23
Bakgrund	23
Utvärderingens genomförande	23
Rapportens uppläggning	27
Ämnet ekonomisk historia	29
Internationell bakgrund	29
Ämnets utveckling i Sverige	32
Slutsatser	36
Förutsättningar	39
Organisation	39
Grundutbildning	40
Forskarutbildning	45
Forskning	49
Slutsatser rörande förutsättningar	50
Genomförande	53
Grundutbildning	53
Slutsatser rörande grundutbildningens genomförande	64
Forskarutbildning	65
Slutsatser rörande forskarutbildningens genomförande	71
Slutsatser rörande verksamhetens genomförande	72
Resultat	73
Grundutbildning	73
Forskarutbildning	78
Slutsatser rörande resultat	82
Slutsatser	83
Övergripande slutsatser	83
Grundutbildningen	83
Forskarutbildningen	84
Slutord	84

Sammanfattning

Bakgrund

Denna granskning av ämnet ekonomisk historia i Sverige är en del i Högskoleverkets sexåriga program för att utvärdera alla utbildningar vid svenska universitet och högskolor. Granskningen avser institutionerna vid universiteten i Göteborg, Lund, Stockholm, Umeå och Uppsala. Liksom övriga utvärderingar grundas den på självvärderingar och en granskning av en bedömargrupp. Efter en redovisning av utvärderingens uppläggning och en sammanfattning av ämnets utveckling internationellt och i Sverige, genomför gruppen analyser av utbildningarnas förutsättningar, deras genomförande och resultat.

I den inledande översikten av ämnets utveckling påpekas att ämnet är relativt ungt och har sina rötter såväl i historia som i de ekonomiska vetenskaperna. Det konstateras också att ämnet i många länder tillhör antingen nationalekonomiska eller historiska institutioner, medan det i Sverige är en självständig disciplin. Professurer inrättades successivt, först vid Handelshögskolan i Stockholm 1929 och senare vid universiteten i Göteborg, Lund, Stockholm, Umeå och Uppsala under 1950- och 1960-talet. På så sätt har ämnet ekonomisk historia i ett internationellt och särskilt ett nordiskt perspektiv stått starkt under över trettio år.

Förutsättningar

Bedömargruppens analys visar att institutionerna under 2001 totalt hade intäkter om drygt 70 miljoner kronor. Mest resurser har institutionen i Lund med en omslutning om cirka 22 miljoner kronor. I Göteborg och Umeå hade man var och en mindre än hälften av dessa resurser. Stockholm och Uppsala låg däremellan.

För ämnet som helhet avsåg en knapp tredjedel av resurserna anslag till grundutbildningen, en dryg sjättedel forskarutbildningen och ungefär hälften forskning. Högst var grundutbildningens andel i Stockholm (40 procent) och Göteborg (drygt 30 procent), medan andelarna i Lund, Umeå och Uppsala låg runt 25 procent.

Motsvarande analys av fördelningen av lärartid på olika arbetsuppgifter 2001 visar att även för denna variabel ägnades omkring 30 procent åt grundutbildningen. Forskarutbildningen får omkring en tiondel, av lärarresurserna, vilket också är fallet med lärarnas administration. Forskningsandelen ligger för hela Sverige runt 50 procent, dock med betydande variationer:

över 50 procent i Lund, Göteborg och Stockholm men endast en fjärdedel i Umeå.

Ett genomgående problem för de fem institutionerna är att huvuddelen av studenterna bedriver sina studier på A/B-nivå, medan en relativt liten andel går vidare till högre studier. Det finns därför anledning för institutionerna att aktivt arbeta med studentrekryteringen. Detta gäller även de lägre nivåerna, eftersom tillströmningen under senare år varit avtagande. Andelen kvinnliga studerande har under åren 1998–2001 varit omkring 45 procent och ligger därmed inom intervallet för jämställda miljöer.

Utöver rekryteringen av studenter finns det för framtiden, enligt gruppens mening, anledning att arbeta med att upprätthålla och förstärka en hög lärarkompetens. Det är vidare angeläget att öka andelen kvinnliga lärare, som under perioden som helhet var 20 procent. Dessutom finns det anledning att beakta att institutionerna är relativt känsliga genom sina höga andelar externa anslag.

Grundutbildningens genomförande

Bedömargruppens genomgång av institutionernas mål har visat att man inom grundutbildningen önskar att både förmedla kunskaper i ämnet och att skapa intresse för vidare studier. Ambitionen är vidare att undervisningen ska vila på vetenskaplig grund. Medlen att nå detta är att ha forskande lärare och att anknyta undervisningen till pågående forskning. Bedömargruppen har funnit dessa ambitioner lovvärda men anser ändå att kopplingen till aktuell forskning kunde vara starkare. Den rekommenderar vidare institutionerna att i större utsträckning uttrycka målen utifrån studenternas perspektiv.

I fråga om de historiska perioder som behandlas i undervisningen sträcker sig samtliga institutioner fram till modern tid. Institutionerna i Göteborg och Uppsala går dock något längre tillbaka i tiden än de övriga. Ett annat gemensamt drag i grundutbildningen är att den har en tyngdpunkt på västerländsk och svensk ekonomisk historia. Som en följd av det senare är en huvuddel av kurslitteraturen på A-nivån på svenska. Även om variationer förekommer kan det konstateras att kursinnehållet är sig mycket likt mellan institutionerna. Vid samtliga institutioner används således minst fyra läroböcker som också används vid någon annan svensk institution. Ett annat gemensamt drag är att samtliga institutioner bedriver undervisning i teori och metod på olika nivåer. Det finns anledning för samtliga att utveckla genusperspektiven.

Av resursskäl är undervisningen begränsad till i genomsnitt sex timmar per vecka på A-nivån och ännu mindre på högre nivåer. Vissa institutioner, såsom Lund och Umeå, har valt att hålla uppe antalet undervisningstimmar genom en hög andel föreläsningar, medan andra, framför allt Stockholm, har satsat på undervisning i mindre grupper och erbjuder därmed färre undervisningstillfällen. Vid samtliga institutioner genomförs examination genom en blandning av examinationsformer och det är bedömargruppens uppfattning

att denna kombination fungerar väl. Gruppen har också kunnat konstatera att alla institutioner utför kursutvärderingar men anser att både formerna för dessa och återföringen till studenterna bör utvecklas. Vidare har den funnit det positivt att institutionerna har startat projekt för att få kontakt med tidigare studenter. Bedömargruppen uppskattar också att institutionerna arbetar med att formalisera kanalerna för pedagogisk utveckling och för kvalitetsutveckling.

Studentinflytande inom ämnet kompliceras av att så få studenter går vidare till högre nivåer, men bedömargruppen har ändå intrycket att inflytandet fungerar relativt väl. Gruppen har också konstaterat att bildandet av studieråd och ämnesgrupper varit framgångsrika initiativ i samarbetet mellan institutioner och studenter. Bedömargruppen menar att det är angeläget att institutionerna går vidare med sådana arrangemang och även i övrigt stärker studentinflytandet.

Rörande internationaliseringen av grundutbildningen kan konstateras att antalet utresande studenter med anknytning till ämnet ekonomisk historia är relativt lågt. Återigen är en förklaring att relativt få studenter bedriver långvariga studier vid de utvärderade institutionerna. Det är därför en både svår och viktig uppgift för institutionerna att söka förstärka grundutbildningens internationalisering. Detta kan ske dels genom de utbytesprogram som genomförs av angränsande ämnen eller genom avtal inom europeiska nätverk.

Forskarutbildningens genomförande

Skillnaderna inom forskarutbildningen mellan de olika orterna är inte betydande. De olikheter som finns har att göra med hur man förhåller sig i balansen mellan ämnena ekonomi och historia. Lund utmärker sig således genom att vara den institution som är mest orienterad mot ekonomi och kvantitativa metoder, medan institutionen i Stockholm har den klaraste inriktningen mot historia och kvalitativa metoder. Bedömargruppen menar att det skulle vara värdefullt om institutionerna gemensamt utnyttjade dessa skillnader i inriktning i ett nationellt samarbete. Det skulle på så sätt vara möjligt att erbjuda nya doktorander ett regelbundet och varierat kursprogram.

Inom forskarutbildningen spelar seminarieverksamheten en viktig roll. Samtliga institutioner har dock vissa svårigheter att hålla uppe deltagandet bland sina doktorander, och det finns därför anledning att överväga olika incitament för att öka intresset att delta på seminarier. Institutionerna har också skäl att utveckla sina instrument för kursutvärdering och formerna för att behandla kursutveckling, kurslitteratur, pedagogiska metoder och handledning. På samma sätt som för grundutbildningen vore det önskvärt om institutionerna kunde förbättra sin kunskap om doktorernas karriärer efter disputationen. Även på denna punkt finns anledning för institutionerna att överväga ett nationellt samarbete.

Bedömargruppen anser vidare att institutionerna bör fortsätta sina ansträngningar att öka studentinflytandet. Ett erfarenhetsutbyte mellan doktorander vid de fem institutionerna skulle vara fruktbart i detta arbete och kunde till exempel leda till bildandet av doktorandråd på de fem orterna. På motsvarande sätt skulle jämställdhetsarbetet kunna gynnas genom inrättandet av jämställdhetsgrupper med företrädare för studenter, doktorander, lärare, forskare och institutionsledning.

Även om det finns inslag av internationalisering i forskarutbildningens i ekonomisk historia anser bedömargruppen att det finns skäl att fortsätta ansträngningarna att ge doktoranderna möjligheter att delta i internationella arrangemang och att stimulera dem att publicera sig internationellt. Det finns skäl att ge någon lärare vid varje institution ett särskilt ansvar för dessa frågor.

Resultat

Under de fyra år som analyserats av bedömargruppen (1998–2001) har antalet helårsprestationer i grundutbildningen i landet som helhet ökat något. Detta beror dock huvudsakligen på att institutionen i Stockholm har haft en tillväxt inom utbildningen Internationella relationer. Inom kärnämnet ekonomisk historia har däremot antalet helårsprestationer minskat på grund av en vikande efterfrågan från studenterna.

Bedömargruppen har också konstaterat att prestationsgraden i ämnet (61 procent) låg betydligt under riksgenomsnittet (83 procent). Dessutom har ett mycket begränsat antal studenter avlagt kandidat- och magisterexamina med ekonomisk historia som huvudämne och antalet uppsatser på C/D-nivå är också mycket begränsat. Andelen kvinnor som tagit ut dessa examina eller som författat dessa uppsatser var vid periodens slut över 40 procent.

En granskning av ett urval av uppsatser pekar på att dessa håller en god standard och att studenterna tillägnat sig värdefulla kunskaper och färdigheter. De visar dock också att uppsatsarbetena inte sällan blir alltför omfattande och därmed alltför tidskrävande. Det är därför angeläget att institutionerna gör ansträngningar att begränsa uppsatsernas omfång. Därmed finns möjligheter att höja prestationsgraden i ämnet och kanske även att attrahera ytterligare studenter till högre nivåer.

Inom forskarutbildningen har institutionerna haft en relativt kontinuerlig examination. Bedömargruppen konstaterar dock att det finns ett stort utrymme för att begränsa avhandlingsarbetenas omfattning och därmed studietiderna. Detta gäller inte minst i Göteborg och Stockholm. Bedömargruppen menar att sådana begränsningar inte behöver inkräkta på avhandlingarnas kvalitet. Den vill till och med peka på att förmågan att avgränsa och att leverera manuskript bör ses som ett viktigt kvalitetskriterium.

Slutsatser och rekommendationer

Bedömargruppens övergripande slutsats är att såväl grundutbildningarna som forskarutbildningarna vid de fem utvärderade institutionerna är välorganiserade, håller hög standard och till allra största del förmedlas av välkvalificerade lärare. Den har vidare konstaterat att utbildningarna vilar på forskning av hög internationell klass. Bedömargruppen menar dock att det finns anledning för institutionerna att se över verksamheten, företrädesvis förhållanden som rör rekrytering och examination.

För grundutbildningen rekommenderar bedömargruppen följande åtgärder:

- Aktiva insatser för att rekrytera studenter, inte minst genom samarbete med andra institutioner inom ramen för program inom olika fakulteter.
- En översyn av studiernas uppläggning – i synnerhet i Göteborg, Lund och Stockholm – för att förhöja prestationsgraden.
- En förändring av målen så att de i större utsträckning uttrycks ur ett studentperspektiv.
- En ökning av andelen disputerade lärare i Göteborg och Umeå.
- Aktiva insatser för att tillföra genusperspektiv i undervisningen och att öka andelen kvinnliga lärare i grundutbildningen.
- Ett införande av incitament för att avsluta examensarbetena i tid.
- En förbättring av formerna för kursutvärdering och uppföljning av undervisningen.
- Ett utvecklat studentinflytande genom studieråd och ämnesgrupper.
- Ansträngningar för ökad internationalisering.
- En förstärkning av kopplingen mellan undervisning och forskning.
- En utvecklad uppföljning av tidigare studenter och deras karriärvägar.
- Ett tydliggörande av den kompetens och de yrkesmöjligheter som studier i ämnet ger.

För forskarutbildningen rekommenderar bedömargruppen följande åtgärder:

- Ansträngningar för att öka externrekryteringen.
- En ökad nationell samverkan inom forskarutbildningen, särskilt rörande kurser.
- Ett aktivt genomförande av forskarutbildningsreformen i Göteborg, Lund och Stockholm så att avhandlingarnas omfång begränsas och studietiderna förkortas.
- Stimulanser för att öka doktorandernas deltagande i de högre seminarierna.
- Ett utvecklande av former för kursutvärdering och uppföljning av undervisningen.
- Uppföljningar av doktorernas karriär efter disputationen.
- Insatser för att öka inslaget av längre studier utomlands.

Inledning

Bakgrund

Utvärderingen av ämnet ekonomisk historia ingår i den serie utvärderingar av ämnen och program som har sin grund i regeringens proposition *Studentinflytande och kvalitetsutveckling* (prop. 1999/2000:28). I propositionen ges Högskoleverket uppdraget att utvärdera all högre utbildning i Sverige under en sexårsperiod från 2001. Utvärderingarnas tre huvudsyften är:

att bidra till ämnesområdenas och utbildningsanordnarnas egen kvalitetsutveckling.

att granska om utbildningarna svarar mot mål och bestämmelser i högskolelag och högskoleförordning.

att ge information om utvärderingsresultaten till olika intressenter, bland annat till presumtiva studenter.

De främsta utgångspunkterna för utvärderingarna är Högskolelagen (SFS 1992:1434) och Högskoleförordningen (SFS 1993:100). Utvärderingarna har en så kallad förklaringsinriktad ansats vilket betyder att de tar fasta på (1) ett ämnes eller ett programs förutsättningar vid ett lärosäte, (2) dess genomförande, och (3) dess resultat.

Utvärderingens genomförande

Utvärderingsprocessen

Högskoleverkets modell för kvalitetsutvärderingar baseras på kollegial bedömning (peer review). Modellen har tre huvuddelar:

1. De utvärderade enheterna genomför en skriftlig självvärdering med utgångspunkt i en manual som utvecklats av Högskoleverket.
2. En extern bedömargrupp gör platsbesök vars syfte är att ge kompletterande och fördjupad kunskap om förhållandena vid de berörda utbildningsenheterna. Tillsammans med självvärderingsrapporten ligger platsbesöket till grund för bedömargruppens värdering.
3. En återföringskonferens där resultat från utvärderingen diskuteras med berörda institutioner.

Arbetet med utvärderingen av ämnet ekonomisk historia inleddes hösten 2001 med planering av utvärderingens olika faser och erforderliga insatser. De lärosäten som vid tillfället bedrev relevant grund- och forskarutbildning och som

därmed kom att ingå i utvärderingen var Göteborgs universitet, Lunds universitet, Stockholms universitet, Umeå universitet samt Uppsala universitet.

Ytterligare tre lärosäten övervägdes för utvärdering men kom slutligen att lämnas utanför: Karlstads universitet, Handelshögskolan i Stockholm och Luleå tekniska universitet. Av dessa bedömdes Karlstads universitet falla utanför på grund av att man där endast ger fil. kand.-examen i ämnet som biämne, medan den forskarutbildning som ges i ämnet vid Handelshögskolan i Stockholm samt vid Luleå tekniska universitet bedömdes vara alltför begränsade utbildningsverksamheter. Det förefaller dock lämpligt att låta Handelshögskolans forskarutbildning ingå i den uppföljning av utvärderingen av ämnet ekonomisk historia som Högskoleverket ska genomföra inom ramen för sitt sexåriga utvärderingsprogram.

Under november 2001 hölls ett upptaktsmöte för representanter från de fem lärosätena. Dessa genomförde en självvärdering och lämnade sina rapporter från denna till Högskoleverket i slutet av april 2002.

Institutionernas självvärderingsarbete

Institutionernas självvärderingsrapporter utformades vid de flesta institutionerna av institutionsledningarna. Undantaget är Uppsala, där huvudansvaret för rapporten hade överlämnats till en av institutionens lärare. Vid samtliga utvärderade institutioner har självvärderingsrapporten föregåtts av möten med berörda anställda och studenter vid institutionen för att stämma av och revidera rapportens innehåll. Bland studenterna har doktoranderna av allt att döma deltagit i självvärderingsprocessen i samma utsträckning som lärarna och forskarna. Grundutbildningsstudenterna förefaller däremot att ha haft en begränsad delaktighet. I Stockholm gavs de möjligheter att ge synpunkter innan rapportens färdigställdes och i Uppsala har studentrådet varit delaktigt under hela processen. De grundutbildningsstudenter som bedömargruppen mötte vid platsbesöken ansåg dock vid samtliga lärosäten att den egna institutionens rapport gav en rättvisande bild av verksamheten. Samma reaktioner mötte bedömargruppen vid dess möten med företrädare för fakulteterna. Dessa hade inte deltagit i självvärderingsprocessen men hade haft möjlighet att läsa igenom den slutliga rapporten.

Vid samtliga utvärderade institutioner menar institutionsledningarna att självvärderingar i sig är något positivt och att det är nödvändigt att med jämna mellanrum göra sådana. Man menar att självvärderingsprocessen kan leda till att man upptäcker problem som annars tenderar att förbli outredda samt att man kan få en mer sammanhängande bild av hela institutionen. Institutionerna påpekar dock också att de många och detaljerade frågorna i Högskoleverkets anvisningar för självvärderingen har inneburit att studierektorer, lärare och andra belastats med att ta fram löpande uppgifter. Vidare menar några institutioner att anvisningarna tvingat dem att ge uppgifter om oproblematiske förhållanden samtidigt som man skulle vara mer hjälpt av att få fokusera på det man själv ser som problematiskt eller som man önskar utveckla.

Bedömargruppen och dess arbete

Samtidigt som de berörda instanserna genomförde självvärderingarna rekryterade Högskoleverkets handläggare en bedömargrupp utgående ifrån förslag som inkommit från berörda lärosäten (tabell 1). Till bedömargruppens ordförande utsågs professor Lars Engwall från Företagsekonomiska institutionen vid Uppsala universitet. Därutöver förordnades som ämnesexperter professor Per Boje från Institutionen för historia och internationella studier vid Aalborg universitet, professor Kristine Bruland från Historiska institutionen vid Universitetet i Oslo, professor Riitta Hjerpe från Institutionen för samhällshistoria vid Helsingfors universitet samt professor Hans Christian Johansen från Institutionen för statistik och demografi vid Syddansk universitet i Odense. Dessutom utsågs som studentrepresentanter grundutbildningsstudent Eva Lindgren, studerande vid Umeå universitet, samt fil.dr. Daniel Nyberg, tidigare doktorand vid Handelshögskolan i Stockholm. Vid Högskoleverket har Karin Agélii (projektledare) samt Carin Olausson arbetat med utvärderingen och utgjort dess sekretariat.

Tabell 1. Bedömargruppen

Lars Engwall är professor i företagsekonomi vid Uppsala universitet sedan 1981. Han har bedrivit forskning rörande 1) strukturförändringar, 2) företags anpassning till förändrade villkor samt 3) spridning av principer för organisation och ledning.
Per Boje är professor i modern historia vid Aalborg universitet sedan 1999. Han har forskat om 1) näringslivshistoria med särskild tyngdpunkt på industri, handel, företagsledning och multinationella företag, samt 2) stads- och socialhistoria.
Kristine Bruland är professor i ekonomisk historia vid Universitetet i Oslo sedan 1994. Hennes huvudsakliga forskningsområden är 1) brittisk, skandinavisk och europeisk industrihistoria, 2) innovations- och teknikhistoria samt 3) företagshistoria.
Riitta Hjerpe, är sedan 1998 professor i ekonomisk historia vid Helsingfors universitet och var under åren 1994–1998 professor vid Jyväskylä universitet. Hon har forskat om 1) finsk ekonomisk tillväxt sedan mitten av 1800-talet, 2) finsk industriell utveckling, 3) stora företag samt 4) utländska företag i Finland.
Hans Christian Johansen är sedan 1970 professor i ekonomisk och social historia vid Odense (numera Syddansk) universitet. Hans forskning har avsett 1) dansk merkantilism, 2) historisk demografi och social historia, 3) transport- och kommunikationshistoria samt 4) företagshistoria.
Eva Lindgren är grundutbildningsstuderande vid Ekonomisk-historiska institutionen vid Umeå universitet.
Daniel Nyberg är fil.dr. i ekonomisk historia från Handelshögskolan i Stockholm. Han disputerade år 2002 på avhandlingen "Marknad, företag, ägande. Familjen Bonniers ägarstyrning i Dagens Nyheter 1953–1988".

Bedömargruppen hade före platsbesöken två förberedande möten. Vid platsbesöken, som genomfördes i augusti och september 2002, sammanträdde bedömargruppen med representanter för institutionsledning, grundutbildningsstudenter, lärare, forskare, doktorander och fakultet. Detta skedde i enlighet med ett dagsprogram, där samtal fördes under 90-minuterspass med dessa olika företrädare för verksamheten (tabell 2).

Tabell 2. Program för platsbesöken

09.00 – 10.30	Institutionsledning / Självvärderingsrepresentanter
10.30 – 12.00	Grundutbildningsstudenter
12.00 – 13.00	Lunch
13.00 – 14.30	Doktorander
14.30 – 16.00	Lärare och forskare vid institutionen
16.00 – 16.30	Fakultetsrepresentanter
16.30 – 17.30	Tillfälle att återkomma till institutionsledningen

Bedömargruppen har efter platsbesöken vid tre tillfällen genomfört sammanträden för gemensam analys-, bedömnings- och rapportdiskussion. Däremellan har gruppens olika medlemmar och sekretariatet utvecklat rapporttexten. Bedömargruppen har dessutom presenterat och diskuterat ett rapportutkast med representanter för berörda instanser under ett heldagsseminarium den 18 december 2002. Det senare utgör en avvikelse från den normala arbetsgången i samband med Högskoleverkets utvärderingar. Avsikten med denna var att ge tillfälle till korrigeringar av eventuella missförstånd och till en dialog kring för ämnet strategiska frågor.

Med undantag av att Eva Lindgren inte var närvarande under platsbesöket vid sin egen institution har samtliga ledamöter av gruppen deltagit i gruppens alla sammankomster. Samtliga har också på olika sätt bidragit till föreliggande rapport, som gruppen gemensamt står bakom.

Underlaget för gruppens bedömningar har utgjorts av muntliga och skriftliga utsagor, i självvärderingsrapporter och under platsbesök samt analys av statistik rörande bland annat institutionernas ekonomiska resurser, antal studenter och lärare, undervisningstid samt undervisnings- och examinationsformer. Bedömargruppen har också analyserat information om kursutbud och kursinnehåll, uppsatser och avhandlingar.

Rapportens uppläggning

Denna rapport utgår från den ovan redovisade förklaringsinriktade ansatsen med en fokusering på verksamhetens förutsättningar, dess genomförande och dess resultat för såväl grundutbildningen som forskarutbildningen.

Vad gäller *verksamhetens förutsättningar* kommer följande aspekter att behandlas:

- institutionernas organisations- och ledningsstrukturer
- ekonomiska resurser till grundutbildning
- fakultetsanslag
- studenter
- lärare

Beträffande *verksamhetens genomförande* har utvärderingen fokuserat på följande aspekter:

- utbildningens mål
- utbildningens uppläggning
- kursutbud och kursinnehåll
- litteratur
- undervisningens omfattning och form
- examinationsformer
- utvärdering och utveckling
- studentinflytande
- genusperspektiv
- internationalisering

Med avseende på *resultaten* har utvärderingen ägnat särskilt intresse åt:

- examination
- uppsatsernas inriktning, omfattning och nivå
- avhandlingarnas inriktning, omfattning och nivå

Rapporten avslutas med bedömargruppens slutsatser och rekommendationer. I ett antal appendix redovisas kvantitativa data, grundutbildningens och forskarutbildningens uppläggning samt ämnen för pågående avhandlingsarbeten.

Ämnet ekonomisk historia

Internationell bakgrund

Sedan lång tid tillbaka har författare intresserat sig för ekonomisk-historiska frågor framför allt som ett led i breda samhällliga och historiska studier. Vid 1800-talets slut började ämnet ta form genom att några lärostolar på universitet inrättades. Detta var ett utslag av en generell tendens i universitetsvärlden att forma nya vetenskapliga identiteter. Det avspeglade också att den ekonomiska vetenskapen fick en mer modellbaserad och deduktiv identitet, medan historievetenskapen samlade sig kring en fokusering på källkritik och framställningar av äldre historia, framför allt före 1700-talets mitt. Detta gav plats för en ny vetenskap, som i en inledande fas intresserade sig för de omfattande samhällliga förändringar som kännetecknade Västeuropas länder efter nämnda tidpunkt.

Den första professuren i ekonomisk historia inrättades 1892 vid Harvard med William Ashley som innehavare. Han följdes av George Unwin, som 1910 tillträdde en nyinrättad professur i Manchester. Det var dock först under 1920-talet som ämnet på allvar kom att institutionaliseras och få en plats på universiteten i olika länder. Förutom den anglosaxiska världen, gällde detta i Sverige, Finland, Tyskland, Nederländerna, Belgien och ett flertal sydeuropeiska länder. På andra håll har inte ämnet utvecklats lika långt. Det är vanligt att ämnet istället inryms på någon annan institution, framför allt historiska och nationalekonomiska institutioner. Så är fortfarande fallet i Danmark och Norge.

Den första generationen ekonomi-historiker studerade framför allt fenomen som den industriella revolutionen i England, lantbrukets utveckling och reformer i Västeuropa, samt internationell och interkontinental handelshistoria. Därutöver gjorde deras företrädare studier av utvecklingen av arbetares levnadsstandard under industrialiseringsprocessen. Flera av universitetsinstitutionerna har senare tydliggjort detta förhållande genom att inkorporera det i sitt namn: Department of Economic and Social History.

Ett karaktäristiskt exempel på mellankrigstidens tendenser i ekonomisk historia är John Claphams monumentalverk i tre band med titeln *An Economic History of Modern Britain*, som utkom under perioden 1926–1938. Det innehåller en bred genomgång av näringslivets utveckling, där stålindustri och internationell handel har en särskild vikt, samt avsnitt om levnadsvillkor och det industrialiserade samhällets kulturlandskap. Framställningen är i huvudsak beskrivande och även om det förekommer kvantitativt material används detta mest som illustration, snarare än som en uppskattning eller

värdering av utvecklingen. Ekonomisk teori används i begränsad omfattning och Clapham har på andra ställen just betonat att ekonomisk historia enbart i mindre utsträckning borde använda sådan teori. Anknytningen till allmän historia är i metodhänseende långt tydligare.

Under 1900-talets senare hälft har traditionen visat sig ha en fortsatt stor betydelse. Under 1960- och 1970-talen uppstod emellertid en omfattande metodstrid som bland annat kom att gälla om och i vilken utsträckning ekonomiska och statistiska metoder borde användas i den ekonomisk-historiska analysen.

Det första embryot till en mer kvantitativt orienterad tradition kan spåras till 1930-talet i samband med konjunkturstudier. Dessa ledde dock inte till någon ny teorianvändning. Istället blev det bestående resultatet att man gav ut tunga referensarbeten bestående av långa tidsserier framför allt rörande prisutveckling.

En mer betydelsefull förändring var det internationella samarbete som Simon Kuznets startade på 1950-talet med syftet att rekonstruera nationalräkenskaper från 1870 för ett flertal länder. Här användes i stor utsträckning en nationalekonomisk begreppsapparat. Man företog beräkningar utifrån ett ofullständigt källmaterial, vilket hade bearbetats med användning av olika statistiska metoder och var baserat på postulerade, logiska sammanhang.

Den verkliga metodstriden uppstod först ett antal år senare i samband med att amerikanska författare börjat skriva ekonomisk historia i deduktiv anda. De utgick från starkt specificerade teoretiska modeller, och testade sedan teoriernas gångbarhet mot det empiriska materialet. Inriktningen blev snart känd som "new economic history" eller "cliometrics". Den vann också inesteg inom socialhistoria, där den dock blev mindre omstridd. Skälet är sannolikt att de metodiska förebilderna hämtades från "mjukare" teori, däribland sociologin.

Som ett av de mer framträdande exemplen på the new economic history kan nämnas ekonomipristagaren Robert W. Fogels bok från 1964, *Railroads and American Economic Growth*. Dessförinnan hade den traditionella uppfattningen varit att järnvägarna hade en avgörande betydelse för kommunikationens, handelns och USA:s ekonomiska utveckling under sista hälften av 1800-talet. För att undersöka denna hypotes jämförde Fogel två utvecklingsförlopp. Det ena beskrev den faktiska utvecklingen, medan det andra var konstruerat och baserat på den teknologi som var vanlig innan järnvägarna, det vill säga häst- och kanaltransporter. Han värderade i båda fallen i hur stor utsträckning den ekonomiska tillväxten påverkades och vilka konsekvenser järnvägarna hade på andra sektorer i ekonomin. Han kunde inte finna några stora skillnader mellan systemen, vilket skulle innebära att uppfattningarna om järnvägarnas betydelse för den amerikanska ekonomin var överdrivna. I beräkningarna ingick inte bara kvantitativa data, utan även regressioner och ekonometriska bearbetningar, där parametrar estimerades på grundval av exempelvis utbuds- och efterfrågefunktioner.

The new economic history har inte undgått kritik. Mot denna ansats har anförts att den använder neoklassiska ekonomiska modeller som är utvecklade utifrån moderna samhällsförhållanden. Kritikerna har också pekat på att dessa modeller har använts i kontrafaktiska analyser av förhållanden som inte existerat och att analysen byggts på en okritisk användning av kvantitativt källmaterial. De har dessutom betonat att några betydelsefulla förhållanden i den ekonomiska och sociala historien inte kan värderas eller vägas utifrån kvantitativa källor.

Diskussioner mellan cliometriker och mer traditionella ekonomisk-historiker böljade fram och tillbaka under 1960- och 1970-talen men avtog därefter. De skarpaste motståndarna mot de nya metoderna försvann efterhand. De mest högljudda förkämparna blev med tiden etablerade forskare på de ledande universiteten, vilket också bidrog till att de fick vidare perspektiv. Sedan 1980-talet har något av en syntes, eller balans, mellan ytterligheterna skapats. Kvantifieringen, de ekonomiska modellerna och de statistiska hypotestesterna accepterades. Samtidigt gavs mer plats för traditionella framställningar, och ett allmänt erkännande att historisk källkritik har en viktig plats i ämnet. Den mer toleranta hållningen har dock inte kunnat hindra att det finns ett stort antal ekonomi-historiker som känner sig tillhöra historikermiljön snarare än ekonomiska miljöer och andra som känner tvärtom.

Parallellt med den beskrivna metodstriden fanns det i flera europeiska länder grupper av ekonomisk-historiker som sökte nytolkningar av historien kring de ekonomiska systemen och särskilt det kapitalistiska systemet. Utvecklingen baserades på marxistiska tankar, något som oundvikligen påverkade forskningen, dess analys och ämnesval. Studier av klasskampens olika faser, av arbetsförhållanden och av arbetarnas levnadsstandard var centrala frågor i dessa författares studier, som emellertid har kommit att spela en minskande roll under de senaste åren.

Om man förflyttar sig från den anglosaxiska traditionen, som har präglat ekonomisk och social historia i de nordiska länderna, liksom i Belgien och Nederländerna, finner man något andra tendenser. I Italien och Tyskland var således den tidiga ekonomiska och sociala historien, med klar inspiration från Karl Marx och Max Weber, i högre grad präglad av skildringar av institutionella förhållanden och av ideologierna bakom exempelvis den merkantilistiska eller den liberala ekonomiska politiken under 1700- och 1800-talen. I Frankrike uppstod en unik inriktning omkring tidskriften *Annales*. Denna grupp av författare, som sökte ett samspel mellan historiska och samhällsvetenskapliga metoder, var starkare inspirerade av sociologin och kulturgeografin än anglosaxiska författare. De lade stor vikt vid strukturer och samhällets långa utvecklingslinjer. Institutionella förhållanden har också spelat en viktig roll i delar av nyare amerikansk ekonomisk historieforskning. Företrädare för denna skola, särskilt Douglass North, framhåller betydelsen av samhällets institutionella förhållanden i mycket vid mening, inkluderande nationella rättsystem och ägandeförhållanden.

Utvecklingen sedan 1980 har inneburit att antalet historiker med ekonomisk och social inriktning ökat kraftigt rent allmänt. Den har också inneburit en fortsatt fragmentisering på underdiscipliner, vilka för sitt eget liv och har sina egna tidskrifter och konferenser. Specialiseringen är dock inte större än att alla ämnets utövare har en gemensam grund som ger dem möjlighet att undervisa på grundkursnivå i ekonomisk historia.

Som exempel på specialområden inom ekonomisk historia kan nämnas agrarhistoria, bankhistoria, företagshistoria, sjöfartshistoria och teknikhistoria. Därutöver har man på makronivå genomfört studier av ekonomisk tillväxt och politik samt visat intresse för doktrinhistoria. Inom de delar av social historia som har närmast koppling till den ekonomiska historien är viktiga specialområden arbetslivshistoria, familjehistoria, historisk demografi, kvinno- och genushistoria samt utvecklingen i inkomstfördelning och levnadsstandard. Specialiseringen och den allmänna globaliseringen av forskarvärlden har under senare årtionden medfört att de flesta ekonomiska och sociala historiker är långt mindre beroende av nationella traditioner och institutioner än tidigare. De specialiserade forskarna är idag långt mer benägna än för tjugo år sedan att söka nätverk över nationsgränserna och välja den metodiska och ämnesmässiga ramen som på världsscenen är den mest använda inom hans eller hennes specialområde. Inspirationen kommer i dag också i väsentligt större utsträckning från andra områden såsom etnologi, sociologi och olika kulturella aspekter i vid mening.

Ämnets utveckling i Sverige

Av de nordiska länderna var Sverige först med att etablera ämnet ekonomisk och social historia. Ett tidigt steg i denna utveckling var artikeln ”Ekonomisk historia. Några antydningar”, som Eli Heckscher, publicerade i *Historisk Tidskrift* 1904. I den betonade han hur viktigt det var att utforska den ekonomiska utvecklingen och särskilt näringslivets förhållanden, den ekonomiska politiken, och vad han benämnde det ekonomiska livet. Han agiterade för att ekonomisk historia borde uppfattas som en självständig vetenskap och att ekonomisk teori borde användas vid tolkningen av de historiska förloppen.

Heckscher blev professor i nationalekonomi och statistik då Handelshögskolan i Stockholm startade sin verksamhet 1909. Tjugo år senare fick han en personlig forskningsprofessur i ekonomisk historia. Den knöts till ett ekonomiskt historiskt institut, som blev ämnets första fundament i Sverige. Heckscher innehade professuren till sin pensionering 1944 och var då även knuten till Stockholms högskola som examinator och lärare i ämnet. Hans mest framstående publikationer inom ämnet blev en bok om merkantilismen och det ofullbordade storverket om Sveriges ekonomiska historia från Gustav Vasa (Heckscher, 1949).

Heckscher arbetade för att ämnet skulle införas på de övriga svenska universiteten och få egna självständiga lärostolar. Först omkring 1950, och efter

det att ett bittert motstånd från de existerande historiemiöerna brutits, lyckades han få in ämneskurser vid universiteten, dock inte som självständigt ämne. Den första generationen lärare i Stockholm, Uppsala och Göteborg rekryterades bland historikerna, medan en ekonom tillsattes i Lund. De nya lärarna skulle alla ha hand om undervisning vid alternativa historiekurser med ekonomisk koppling.

I Stockholm inrättades en professur med Ernst Söderlund som förste innehavare. I Göteborg, Lund och Uppsala blev ämnesföreläsarna preceptorer till dess att professurer inrättades år 1959. I Umeå blev ekonomisk historia ett ämne med egen professur år 1966. Dess förste innehavare blev också den förste ämnesföreläsare som själv hade disputerat inom ämnet ekonomisk historia. Det var Gustaf Utterström, som disputerat hos Ernst Söderlund på en socialhistorisk avhandling om jordbrukets arbetare.

Av den första generationens professorer hade Ernst Söderlund disputerat 1943 på en avhandling om Stockholms hantverkarklass 1720–72, och han deltog därefter i det omfattande projektet om Fagerstabrukens historia som genomfördes under 1950-talet. Senare ägnade han sig åt bank- och finanshistoria. Intresseområdet i Stockholm framgår även av de fem disputationerna vid institutionen före 1970. De behandlar problemen rörande svensk handel och sjöfart under 1700-talet samt det tidiga 1800-talet och kan sägas följa Heckschers intressefält under dennes senare år. En av avhandlingarna behandlar svenskt bankväsende vid 1700-talets slut, vilket låg i linje med Söderlunds egen forskning. En annan är mer fristående med ett socialhistoriskt ämne, nämligen Utterströms ovan nämnda arbete om jordbrukets arbetare i slutet av 1700-talet och första hälften av 1800-talet.

I Uppsala blev Karl-Gustaf Hildebrand ämnesföreläsare, i samma stad där han själv disputerat på ett arbete om staden Faluns historia 1946. Han var med i arbetet om Fagerstabruken och kom sedan att huvudsakligen sysselsätta sig med svensk järn- och metallindustri. På institutionen i Uppsala färdigställdes före år 1970 även en avhandling om dagspressen.

I Göteborg utsågs Artur Attman till professor. Han disputerade 1944 på en avhandling om den ryska marknaden under 1500-talet. Också i sin senare verksamhet återkom han till teman om handelns villkor och förhållanden mellan Öst- och Västeuropa. Även han deltog i Fagersta-projektet och dessutom i ett antal företagsmonografiska verk. I Göteborg försvarades det före år 1970 tre avhandlingar, varav två behandlade svensk järnindustri och en bryggerinäringen.

I Lund tillsattes Oscar Bjurling, som hade disputerat 1945 på en avhandling om sjöfart och handel i Skåne under perioden 1660–1720. Han blev senare de regionala ämnena trogen och hämtade inspiration och forskningsämnen från södra Sverige, bland annat författade han en omfattande Malmöhistorik. I Lund försvarades före 1970 fyra avhandlingar, varav tre behandlade svenska näringslivsvillkor under 1800-talets senare hälft. De hade alla en kvantitativ ansats. Den fjärde av avhandlingarna behandlade isländska landregister.

Med den beskrivna utvecklingen kan det tyckas självklart att historisk metodik under en period kom att spela en stor roll, sannolikt större än Heckscher hade föreställt sig. Efter att det i mitten av 1960-talet hade upprättats samhällsvetenskapliga fakulteter vid universiteten, fick både samhällsvetenskaplig och historisk metodik emellertid en plats inom ämnet. Vid det följande generationsskiftet bland professorer, som ägde rum mellan åren 1969 och 1977, kunde ämnet därför rekrytera bland egna kandidater. Omkring denna tid lyckades institutionerna även få extra resurser genom att ingå i en serie större projekt med extern finansiering. Därigenom utökades antalet doktorander och färdiga avhandlingar under 1970- och 1980-talen. Perioden efter 1970 har därför varit en period där ämnet i Sverige vid en internationell jämförelse har stått starkt, både kvantitativt och kvalitativt.

I Stockholm efterträddes Ernst Söderlund vid sin pensionering 1968 av Rolf Adamson. Denne hade dessförinnan varit knuten till institutionen i Göteborg och hade intresserat sig för den svenska järnindustrin och -exporten. I Stockholm kom han bland annat att visa intresse för metodologi. 1993 avlöstes han av Johan Söderberg, vars huvudsakliga intresse har legat inom socialhistoria och äldre svensk jordbrukshistoria. I institutionens skriftserie kan man också konstatera att det från 1970 fram till 1999 utkommit 31 publikationer med tyngdpunkt inom socialhistoria och jordbrukshistoria. En viss förändring i denna inriktning inträffade 1996, då institutionen fick en andra ordinarie professur. Dess förste innehavare, Ulla Wikander, har ägnat sig åt arbetslivsforskning med särskilt fokus på genusaspekter samt företagshistoria.

I Lund efterträddes Oscar Bjurling av Lennart Jörberg. Hans huvudarbete var en svensk prishistoria, i vilken han analyserade längre prisserier med avancerade statistiska metoder. Till institutionen knöts 1976 en personlig professur för Gunnar Fridlitzius, som bedrev forskning om ekonomisk demografi. Samma specialitet har Rolf Ohlsson, som 1988 efterträdde Fridlitzius. Jörberg följdes 1992 av Lennart Schön med industrihistoria och historiska nationalräkenskaper som specialiteter. En professur inom u-landsforskning tillkom år 1995 med Christer Gunnarsson som innehavare. Vidare inrättades år 2000 en externt finansierad professur för Tommy Bengtsson, som liksom Fridlitzius och Ohlsson är ekonomisk demograf. I institutionens skriftserie har det åren 1970–1999 utkommit 80 publikationer med tyngdpunkt inom makroekonomisk analys, u-landsstudier, industrihistoria och demografi med utbildningshistoria.

Vid de övriga tre universiteten (Umeå, Göteborg och Uppsala) skedde generationsskiftet samtidigt, år 1977. De totalt 12 sökande representerade ett brett spektrum av ekonomisk historia. De hade genomfört arbeten rörande jordbruks-, industri- samt företagshistoria, doktrinhistoria och arbetar- och arbetsmarknadshistoria.

I Umeå blev Ulf Olsson professor. Han kom från Göteborg och hade disputerat på löneförhållanden i svensk industri och har även fortsättningsvis intresserat sig för företagshistoria. År 1990 efterträddes han av Olle Krantz

från Lund, som intresserar sig för bland annat historiska nationalräkenskaper och transporthistoria. I skriftserien från 1970 till 1999 publicerades 23 bidrag. Regionala ämnen har spelat en väsentlig roll, exempelvis med ämnen som norrländsk industri och skogsbruk.

Professuren i Göteborg gick till Lars Herlitz. Han hade skrivit en avhandling om jordegendomar och jordräntor i Skaraborg under frihetstiden. Han blev 1995 avlöst av den ovan nämnde Ulf Olsson, tidigare Umeå och Handelshögskolan i Stockholm. I skriftserien har under åren 1970–1999 utkommit 74 publikationer. De flesta har behandlat historiska fenomen inom jordbruk, arbetsliv, industri samt bank och krediter.

I Uppsala tillträdde Bo Gustafsson, vars intresse främst låg vid doktrinhistoria och ekonomisk politik. Institutionen fick ytterligare en, delvis externt finansierad, professur år 1991 med Lars Magnusson som förste innehavare. Denna tjänst övertogs av fakulteten, då Maths Isacson 1996 efterträdde Bo Gustafsson. Därmed har institutionen ämnesföreträdare med en inriktning mot agrar- och arbetslivsforskning. Magnusson har därutöver intresserat sig för ekonomisk idéhistoria och Isacson för lokalhistoria med socialhistorisk inriktning. I institutionens skriftserie har det från 1970 till 1999 utgivits 45 publikationer med huvudparten inom arbetslivs- och industrihistorisk forskning.

Även om institutionernas forskare i väsentlig grad har publicerat sig i utländska tidskrifter och samlingsverk kan en analys av skriftseriernas innehåll under perioden 1970–1999 ge en bild av tendenser inom ämnet. Det framgår vid ett sådant studium för det första att ämnen från den svenska historien är klart dominerande. Av de 253 publikationer som totalt givits ut under de tre decennierna är det bara åtta som behandlar ämnen från andra europeiska stater, och 28 analyserar ekonomisk utveckling i olika u-länder. För det andra finns en koncentration till 1900-talet: nästan hälften av bidragen behandlar endast detta århundrade och ytterligare en dryg femtedel täcker en utveckling som omfattar delar av 1800-talet och början av 1900-talet. Det kan även nämnas att endast ett par procent av bidragen har behandlat ämnen från perioden före år 1700.

De vanligaste ämnena har varit sekundärnärings, företagshistoria, makroekonomi, ekonomisk politik och primärnärings (tabell 3). Andra vanliga områden har varit u-landsfrågor, arbetsliv och socialhistoria. Med avseende på utvecklingen över tiden förefaller det som om de makroekonomiska frågorna fått en starkare ställning i forskningen på senare tid.

Tabell 3. Svenska ekonomisk-historiska arbeten 1970–1999 fördelade på ämnen.

Ämnen	1970–79	1980–89	1990–99	Totalt
Sekundärnäringsar, företagshistoria	9	17	14	40
Makroekonomi, ekonomisk politik	6	11	17	34
Primärnäringsar	14	9	7	30
Förhållanden i u-länder	5	11	12	28
Arbetsliv	8	11	7	26
Socialhistoria	9	5	12	26
Ekonomisk teori, teorihistoria	2	4	6	12
Bank- och kreditväsen	5	3	3	11
Demografi, utbildningsförhållanden	3	3	5	11
Övrigt	12	10	13	35
Totalt	73	84	96	253

Not: Tabellen, som bygger på uppgifter på institutionernas webbsidor, avser enbart publikationer utgivna i skriftserier och har inte beaktat rapportserier.

Det kan slutligen nämnas att det, utöver de fem institutioner som nämnts ovan, förekommer svensk ekonomisk och social historisk forskning vid andra lärosäten. Det gäller exempelvis Handelshögskolan i Stockholm (finans- och företagshistorisk forskning), och vid flera historiska institutioner (särskilt i socialhistoriska ämnen), i kopplingen till tvärvetenskaplig temaforskning och andra studier i Linköping, samt vid avdelningen för agrarhistoria vid Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU). Professurer har inrättats i ämnet på Handelshögskolan i Stockholm (Håkan Lindgren), i Linköping (Hans Sjögren), och vid Sveriges Lantbruksuniversitet (Janken Myrdal).

Slutsatser

Det kan konstateras att ämnet ekonomisk historia är relativt ungt. De första lärostolarna inrättades i USA och England decennierna före och i början av 1900-talet. Ämnet har sina rötter såväl i historia som i de ekonomiska vetenskaperna. I många länder och vid många lärosäten finns därför inte ämnet som självständig disciplin. Så är dock fallet i Sverige, där Eli Heckscher varit en banbrytare för ämnet. Denne blev också den ende ämnesföreträdaren under nästan tre decennier. Under senare delen av dessa 30 år och därefter har ämnet präglats av en metodstrid mellan mer kvantitativt ekonomiskt orienterade forskare och mer traditionella historiker.

I Sverige har ämnet ekonomisk historia sedan 1960-talet stått forskningsmässigt starkt i ett internationellt perspektiv och har verkat som inspiration för kolleger i de övriga nordiska länderna. De svenska forskarna deltar aktivt i internationella konferenser, publicerar sig i vetenskapliga tidskrifter,

samlingsverk och monografier. Inom landet finns en ämnesmässig bredd samtidigt som det förekommer en specialisering inom institutionerna.

Vad gäller undervisning och utbildning präglas ämnet i Sverige av att metod- och ämnesmässigt befinna sig mitt emellan historia och samhällsvetenskaperna. Det har betytt att institutionerna haft olika roller och uppgifter. Inom grundutbildningen ligger tyngdpunkten på att undervisa studenter på den lägsta nivån. En mycket begränsad del går vidare till de högre studier som ligger till grund för forskarutbildningen i ämnet.

Förutsättningar

Organisation

Vid uppdelningen av de humanistiska fakulteterna i mitten av 1960-talet fördes ämnet ekonomisk historia till samhällsvetenskapliga fakulteter. Vid tre universitet (Göteborg, Lund och Umeå) har denna princip på olika sätt brutits genom särskilda högskolor för ekonomiska ämnen. Vid Göteborgs universitet har denna konstruktion sin grund i den fristående Handelshögskolan i Göteborg, som grundades 1923 och som 1971 införlivades med universitetet. Handelshögskolan är numera organisatoriskt en egen fakultet och hade 2002 sju institutioner. Ekonomisk-historiska institutionen tillhör denna fakultet sedan början av 1990-talet.

I Lund skapades på 1960-talet, med handelshögskolorna i Stockholm och Göteborg som förebild, en ekonomisk fakultet. Denna kom sedermera att införlivas i den samhällsvetenskapliga fakulteten. Inom denna finns emellertid sedan ett antal år en särskild enhet, benämnd Ekonomihögskolan med åtta institutioner, ett institut och två stiftelser. Denna har en egen styrelse och rektor samt en rådgivande kommitté med representanter från näringsliv och förvaltning. Den har programansvar för ekonomutbildningen, internationella ekonomutbildningen samt den systemvetenskapliga utbildningen. Ekonomihögskolan tillhör dock fortfarande samhällsvetenskapliga fakulteten men får sin tilldelning direkt från universitetets styrelse.

Vid Umeå universitet ingår institutionen för ekonomisk historia i en handelshögskola bestående av fem institutioner. Handelshögskolan ingår i sin tur i den samhällsvetenskapliga fakulteten tillsammans med två andra högskolor. Totalt ingår 13 institutioner och cirka 15 enheter och centrumbildningar i fakulteten. Handelshögskolan har en egen rektor. Denne har emellertid begränsat inflytande över prefekterna för de institutioner som ingår i högskolan. Ansträngningar görs därför från olika håll att utveckla och renodla organisationen.

TVå universitet (Stockholm och Uppsala) har avstått från att bilda särskilda högskolor för de ekonomiska ämnena och i stället valt att låta dessa enbart vara enheter inom den samhällsvetenskapliga fakulteten. I Stockholm innebär detta att den ekonomisk-historiska institutionen utgör en av 19 institutioner och att medel tilldelas via fakulteten. På motsvarande sätt utgör ekonomisk-historiska institutionen i Uppsala en av 14 samhällsvetenskapliga institutioner.

De olika organisatoriska lösningarna kan sägas innebära en varierande grad av frihet från den samhällsvetenskapliga fakulteten. Vilken lösning som

är den bästa för de ekonomisk-historiska institutionerna är svårt att fastlägga.

Utöver de formella lösningarna med fakultet och handelshögskolor är, som framgår av tabell 4, de ekonomisk-historiska institutionerna i varierande grad kopplade till andra institutioner genom olika slag av utbildningsuppdrag. Vid samtliga institutioner kan således ekonomisk historia ingå i ekonomexamen. I Göteborg och Umeå är till och med 5 poäng i ämnet obligatoriska i båda ekonomiprogrammen, medan det är ett valfritt ämne i Lund och Uppsala. Vid de två senare universiteten kan ämnet även utgöra huvudämne inom ekonomiprogrammet, men antalet studenter som väljer detta alternativ är mycket begränsat. På motsvarande sätt erbjuder samtliga institutioner undervisning i ekonomisk historia inom ramen för lärarutbildningen i historia. Därutöver finns engagemang i en rad olika program. Totalt är således de fem institutionerna involverade i 35 olika utbildningar. Fler än sju sådana engagemang finns i Umeå (9), Göteborg (8) och Lund (8), medan Stockholm och Uppsala har begränsat antalet till fem. I de flesta fall, är det fråga om kurser på fem eller tio poäng. I några fall, såsom kulturvetarlinjen och samhällsplanerarlinjen i Stockholm, samt ekonom- och samhällsvetarprogrammen i Uppsala, kan studier ske med mer än 40 poäng.

Sammanfattningsvis kan det således sägas att de fem institutionerna för ekonomisk historia erbjuder många alternativ för studenterna inom sina respektive universitet att läsa ämnet. Det är gruppens bedömning att detta deltagande i olika slag av program och utbildningar är viktig för institutionernas långsiktiga utveckling. Möjligheterna till ytterligare sådana inslag bör därför övervägas, om svårigheterna att rekrytera studenter i kärnämnet tilltar. Det är dock viktigt att beakta att alltför stor verksamhet utanför den egna institutionen kan ha oönskade effekter på ämnesidentiteten och institutionsmiljön.

Grundutbildning

Organisation

Fyra av de fem institutionerna har en studierektor för grundutbildningen. Denne har under prefekten ansvaret för grundutbildningens utformning, planering och genomförande. Därutöver fastställer institutionsstyrelserna kursplaner och personalplan på delegation av fakultetsnämnder.

Tabell 4. Institutionernas medverkan i olika utbildningar.

GÖTEBORGS UNIVERSITET	
Bebyggelseantikvariska programmet	Industri- och bebyggelsehistoria, kvantitativa/kvalitativa metoder, 10 p.
Civilekonomutbildningen	Obligatorisk kurs, 5 p.
Europaprogrammet	Ingång och huvudämnen
Göteborgs ekonomiska och sociala historia	IT-baserad distanskurs, 5 p.
Lokalhistoria – Västsverige	10 p.
Lärarytbildning i historia	Kurser på A/B-nivå
Magisterkurs arkivkunskap	Kurser på A/B-nivå
Modern ekonomisk historia	Borås, 5 p.
Sommaruniversitet	Kurs om 10 p.
LUNDS UNIVERSITET	
Ekonomprogrammet	Valbart huvudämne, två valfria kurser om 10 p.
Genusvetenskap	Kurser och moment
Historielärarytbildningen	Kurser och moment
Magisterprogram i internationell miljövetenskap	Kurser och moment
Magisterprogram i Öst- och Sydöstasienstudier	Kurser och moment
Socialpolitik	Kurser och moment
Technology Management och teknikhistoria	Kurser och moment
U-landskunskap	Kurser och moment
STOCKHOLMS UNIVERSITET	
Internationella relationer	Samarbete med statsvetenskap
Kulturvetarlinjen	Ämnet kan läsas upp till C/D-nivå
Lärarytbildningen i historia	Ämnet kan läsas upp till C/D-nivå
Magisterkurs i demografi	Samarbete med sociologi
Samhällsplanerarlinjen	Ämnet kan läsas upp till C/D-nivå
UMEÅ UNIVERSITET	
Civilekonomprogrammet	Kurs om 5 p.
Entreprenörprogrammet	Kurs om 10 p. med inriktning mot entreprenörskap
Internationella ekonomprogrammet	Svensk och internationell ekonomisk historia, 5 p.
Lärarytbildningen	Kurser
Program för internationell kris- och konflikthantering	Ekonomier under osäkra villkor, 5 p.
Program för personal- och arbetslivsfrågor	Kurs om 4 p.
Samhällsvetarprogrammet	Kurs om 5+1 p. Ämnet kan läsas upp till C/D-nivå.
Sjuksköterskeprogrammet	Organisation och ledarskap, 5 p., och ledarskap och kön, 5p.
Sommaruniversitetet	Kurs om 5 p.

UPPSALA UNIVERSITET	
Ekonomprogrammet	Valbart huvudämne + valbart biämne (10–20 p.).
Humanistingenjörsprogrammet	Kurs på 5 p. på A-nivå + möjlighet till metod- och uppsatsämne på C-nivån.
Läroarbetsutbildningen	Kurser
Program för finansiell och samhällsekonomisk analys	Minst 20 p. + möjligt huvudämne
Samhällsvetarprogrammet	Ämne i introduktionskurs + möjlighet till fördjupning

Källa: Självvärderingarna och institutionernas hemsidor.

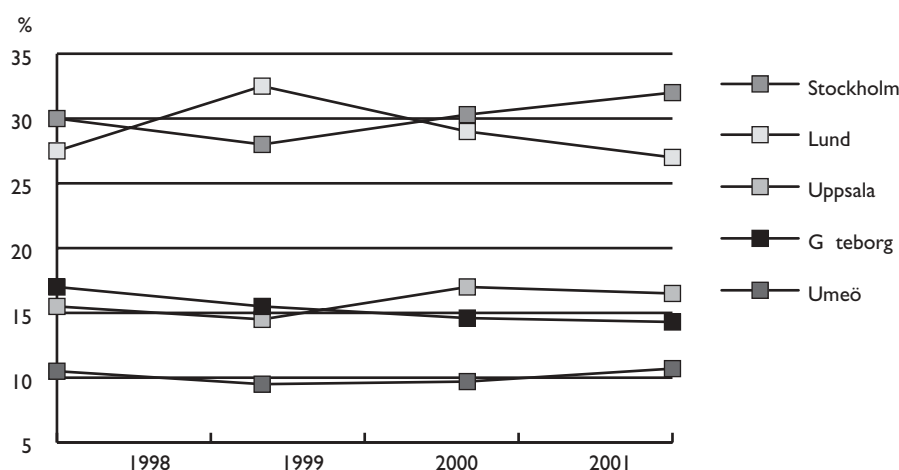
Institutionen i Stockholm, som är den studentmässigt största institutionen, avviker från de övriga genom att ha inte mindre än tre studierektorer. Dessa har ansvar för ledningen av det pedagogiska arbetet, grundutbildningens ekonomi respektive grund- och fortsättningskurser inom inriktningen internationella relationer. Förutom styrelsemöten förekommer regelbundna lärarkollegier och en årlig personalkonferens.

Studierektorerna stöds i sitt arbete av administratörer och studievägledare. Gruppens huvudintryck är att studenternas kontakter med dessa, liksom med lärarna, fungerar väl. Detta är viktigt för att ge stöd i studierna och stimulans att läsa vidare. I ett ämne som ekonomisk historia med mycket få studenter på de högre nivåerna (se vidare nedan avsnitt *Studenter*) är dessa omständigheter speciellt viktiga. Gruppen har noterat att institutionen i Stockholm har särskilda svårigheter i studentkontakterna genom det stora antalet studenter och det faktum att man befinner sig i en storstadsregion med många deltidsstuderande.

Ekonomiska resurser

De fem institutionerna har under åren 1998–2001 totalt tillförts omkring 80 miljoner kronor för grundutbildningen (se tabell A1.1 i appendix 2) det vill säga omkring 20 miljoner kronor per år. Som framgår av figur 1 har institutionerna i Lund och Stockholm svarat för omkring 30 procent vardera, medan Göteborg och Uppsala var och en tilldelats 15 procent. Umeåinstitutionens andel är resterande 10 procent. Dessa andelar har varit relativt stabila under perioden. I finansiella resurser motsvarar detta för Lund och Stockholm i genomsnitt 6 miljoner kronor, för Göteborg och Uppsala omkring 3 miljoner kronor per år och för Umeå 2 miljoner kronor per år. Dessa tilldelningar innebär att även de stora institutionerna för ekonomisk historia är relativt små enheter inom sina fakulteter. Vid Uppsala universitet exempelvis, svarar ekonomisk-historiska institutionen för några procent av fakultetens totala grundutbildningsanslag.

Figur 1. Andelar av grundutbildningsanslaget 1998–2001.

Källa: Tabell A1.1 i appendix 2.

Lärare

I genomsnitt fanns det vårterminen 2002 i grundutbildningen 4,3 helårslärare per institution (tabell 5). Detta motsvarar för alla institutionerna tillsammans drygt 21 helårslärare. Det största antalet lärare finns vid Stockholms, Uppsala och Lunds universitet. Andelen disputerade av dessa lärare ligger i Lund och Uppsala på en mycket hög nivå, över 90 procent. Vid Stockholms universitet är fyra av fem lärare disputerade, medan andelen är lägre i Göteborg och Umeå. Åtminstone vid den senare institutionen förefaller man att befinna sig i en övergångsfas, eftersom andelen tidigare år varit omkring 70 procent.

Medverkan av docenter är störst i grundutbildningen i Lund (56 procent) och Uppsala (25 procent), medan docentinslaget vid de övriga institutionerna är relativt blygsamt. Det senare gäller också professorernas medverkan i grundutbildningen. Mest sker detta i Göteborg (18 procent). Denna institution har också det största inslaget kvinnliga lärare i grundutbildningen (33 procent). Andelen vid de övriga är två av tio (Lund, Umeå och Uppsala) och en av tio (Stockholm). Det är således endast Göteborg som ligger i närheten av de 40 procent som brukar anges som en nedre gräns för jämställda miljöer. Gruppen konstaterar därför att det finns anledning för samtliga institutioner att aktivt fortsätta jämställdhetsarbetet för att öka rekryteringen av kvinnliga lärare.

Tabell 5. Lärare i grundutbildningen vårterminen 2002.

Universitet	GU	LU	SU	UmU	UU	Totalt
Helårslärare	3,4	4,6	6,1	2,8	4,8	21,7
Andel disputerade	64%	94%	82%	42%	93%	79%
Andel docenter	0%	56%	9%	0%	25%	19%
Andel professorer	18%	9%	6%	4%	7%	7%
Andel kvinnor	33%	19%	9%	22%	22%	20%

Källa: Självvärderingarna.

Studenter

Samtliga institutioner kräver grundläggande behörighet (högskolekompetens) för att en student ska kunna antas. Därutöver gör man i Göteborg ett centralt urval med betyg, högskoleprov och arbetslivserfarenhet som viktiga kriterier. Vid Stockholms universitet tillsätter man 2/3 av studieplatserna på urval av gymnasiebetyg och högskoleprov, medan resten tillsätts efter antal avklarade högskolepoäng. Samtliga institutioner utom den i Göteborg antog under föregående år alla behöriga sökande.

Totalt har de fem institutionerna under de fyra åren 1998–2001 haft omkring 14500 registrerade studenter, det vill säga i genomsnitt 3600 studenter per år (tabell A1.2 i appendix 2). Störst bland institutionerna är den i Stockholm med 1350 registrerade studenter år 2001 och minst är Umeå med knappt 200 studenter. Institutionen i Stockholm är den enda som haft ett markant ökat studerandeantal under de senaste fyra åren. Antalet registrerade studenter har där ökat från 837 år 1998 till 1350 år 2001 på grund av en ändrad antagning på inriktningen internationella relationer. För kärnämnet ekonomisk historia har emellertid efterfrågan minskat. En sådan minskning kan också noteras för såväl Göteborg som Umeå. I Göteborg har antalet registrerade minskat med 35 procent från 1086 till 706 och i Umeå med 44 procent från 349 till 197 registrerade. Lund och Uppsala har upplevt smärre ökning med 9 procent respektive 4 procent. Bedömargruppen konstaterar därför att institutionerna har en hård konkurrens om studenterna och att de därför kan tvingas överväga samverkan med andra ämnen inom ramen för program för att trygga ämnets fortbestånd och utveckling (jämför ovan tabell 4).

Samtliga institutioner pekar på att deras studenter har en mycket varierande bakgrund. Vissa läser således sin första termin på universitetet, medan andra är inne på sin sista. Även åldersmässigt är det stora skillnader bland studenterna. Dessa omständigheter innebär att förkunskaperna varierar avsevärt, vilket ställer höga krav på såväl lärarna som studenterna men också leder till risker för att pedagogiken blir lidande. Lundainstitutionen påpekar således att genomströmningen påverkas negativt av det faktum att det bland studenterna förutom de genuint intresserade finns många marginalstudenter som tenderar att försvinna redan i början av en termin.

Åldersskillnaderna bland studenterna är störst i Stockholm, där också medelåldern är högre än vid de andra universiteterna. Förklaringen är att många studenter arbetar vid sidan av sina studier eller genomför andra studier samtidigt. Uppsala däremot, rapporterar om en relativt låg medelålder bland studenterna. Institutionen har därför valt att utforma sin grundläggande kurs på en nivå som man benämner gymnasienära.

Bedömningen av nivån på studenternas förkunskaper skiftar något mellan institutionerna. Lundainstitutionen menar att bristen på förkunskaper visar sig ”i fråga om färdigheter, i förmågan att föra resonemang och argumentera i tal och skrift”. En liknande syn har man i Göteborg, där man pekar på den mycket varierande skrivförmågan bland studenterna. I Umeå tycker man,

tvärtemot de övriga, att de studerande har ”en god förmåga (kanske bättre än tidigare) att tillgodogöra sig ämnet och att uttrycka sig skriftligt”. Institutionens förklaring är att studenterna som läser ekonomisk historia vid Umeå universitet till övervägande del har några terminers studier bakom sig.

Ett särskilt problem för ämnet ekonomisk historia är att andelen studenter som går vidare till högre nivåer är mycket låg. I genomsnitt under den studerade perioden har endast 8 procent av alla helårsstudenter studerat på C/D-nivån (tabell A1.3 i appendix 2). De högsta andelarna kan noteras för Uppsala (13 procent) och Stockholm (10 procent), medan Göteborg och Umeå ligger på så låga nivåer som 4 procent. En förklaring till de senare förefaller vara att båda institutionerna deltar med korta kurser i många program inom sina universitet.

Samtliga institutioner understryker att de studenter som fortsätter på högre nivå ofta är välmotiverade. Samtidigt pekar man på att studentkvaliteten påverkats av det minskade söktrycket med lägre antagningspoäng än tidigare år. Uppsala har exempelvis noterat en vikande tendens av registreringar vid C- och D-kurserna. Andelen helårsprestationer (HÅS) på C/D-nivå, som 1998 var 16 procent, hade också kontinuerligt sjunkit till 11 procent år 2001.

Slutsatser

Sammanfattningsvis konstaterar bedömargruppen att grundutbildningens organisation förefaller fungera väl. Gruppen har vidare funnit att lärarna i grundutbildningen har en hög kompetens. Den har dock noterat behovet i Göteborg och Umeå att öka andelen disputerade lärare och att generellt höja andelen kvinnliga lärare.

Gruppens analys pekar också på att ämnet under de senaste åren har haft rekryteringsproblem. Detta har manifesterats i att antalet studenter i kärnämnet ekonomisk historia har minskat. Vidare är andelen som fortsätter till högre nivåer mycket låg. Studentpopulationen präglas också av stor variation med avseende på förkunskaper och motivation. Det finns därför anledning att diskutera hur rekryteringen ska kunna breddas på såväl lägre som högre nivåer.

Forskarutbildning

Organisation

Vid samtliga fem universitet har fakulteterna det övergripande ansvaret för forskarutbildningen. I praktiken är dock detta ansvar i stor utsträckning delegerat till institutionerna. Dessa har sedan något varierande modeller för att hantera frågor rörande forskarutbildning.

Vid Göteborgs universitet ansvarar en av professorerna för forskarutbildningen. Denne är ordförande i en doktorandnämnd som på delegation från institutionsstyrelsen fattar beslut om antagning, fördelning och uppföljning

av doktorandtjänster. Motsvarande delegering i Lund har skett till en studierektor för forskarutbildningen som är sammankallande för ett handledarkollegium. Detta kollegium är rådgivande till prefekten vid antagning till forskarutbildningen och vid tillsättningen av doktorandtjänster.

Vid Stockholms universitet är en av professorerna ansvarig för forskarutbildningen. Beslut om studieplaner för forskarutbildningen fattas av institutionsstyrelsen, som därefter underställer dem fakultetsnämnden för godkännande. Denna styrelse beslutar också om de ekonomiska ramarna samt om utlysning av tjänster. Antagningen av doktorander, som sker två gånger per år, är delegerad till institutionens handledarkollegium. I detta är, till skillnad från institutionsstyrelsen, doktoranderna inte representerade. Liknande system med handledarkollegier som beslutande organ i forskarutbildningen tillämpas också i Umeå och Uppsala. Ansvarig för forskarutbildningen i Umeå är professorn i ämnet. I Lund och Uppsala samordnas forskarutbildningen av en särskild studierektor.

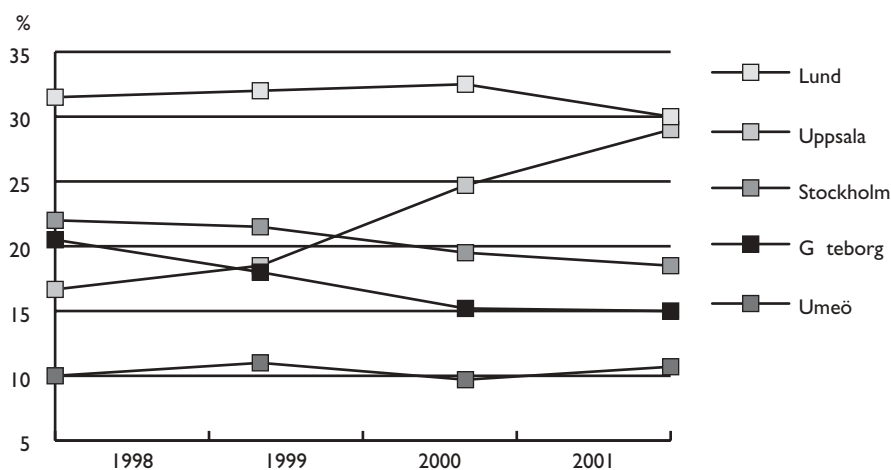
Ekonomiska resurser

Under åren 1998–2001 har ämnet ekonomisk historia totalt tillförts drygt 34 miljoner kronor i form av fakultetsanslag till forskarutbildningen, det vill säga 8–9 miljoner kronor per år (se tabell A1.4 i appendix 2). Som framgår av figur 2 har Lund under perioden haft de största anslagen (omkring 30 procent), medan Umeå med sina 10 procent haft den lägsta andelen. Institutionerna i Göteborg och Stockholm, som 1998 låg på en andel omkring 20 procent, har fallit tillbaka något samtidigt som Uppsalainstitutionen har ökat från 17 till 28 procent. Uppsala har därmed kommit upp i samma andel som Lund. Dessa båda institutioners ställning förstärks ytterligare av att de båda under de fyra åren redovisar externa anslag på 1–2 miljoner kronor per år för forskarutbildning.

Lärare

De fem institutionerna har allokerat 1–2 helårslärare var till forskarutbildningen. Totalt i landet är det därmed motsvarande drygt 8 lärare som på heltid ägnar sig åt forskarutbildning. I praktiken är ett betydligt större antal lärare involverade i denna utbildning genom att många lärare delar sin tid mellan grundutbildning, forskning, forskarutbildning och administration. Professorerna spelar den främsta rollen i forskarutbildningen. Därutöver genomförs handledning och kurser av andra disputerade lärare.

Figur 2. Andelar av fakultetsanslag för forskarutbildning 1998–2001.

Källa: Tabell A1.4 i appendix 2.

Studenter

Forskarutbildningen i ekonomisk historia tillhör de mindre i landet. Totalt fanns det 90 forskarstuderande år 2001. Dessa var relativt jämnt fördelade mellan de fem institutionerna. De tre något större är Stockholm, Uppsala och Lund och de mindre Göteborg och Umeå. År 2001 hade de sist nämnda institutionerna 11 respektive 12 doktorander.

Söktrycket till forskarutbildningen i ekonomisk historia har varit relativt stabilt med 30–40 sökande per år i hela landet. Antalet sökande varierar dock mellan institutionerna. Störst har det varit vid Stockholms och Uppsala universitet, som båda haft i genomsnitt 10 sökande per år (jämför tabell A1.5). Lägst har det varit i Umeå med totalt 13 sökande under fyraårsperioden. Av dessa har tre av fyra antagits, medan man i Lund och Uppsala har kunnat anta varannan sökande. I Stockholm har fyra av tio sökande antagits och i Göteborg var tredje (tabell A1.6). Vissa variationer kan noteras över tiden i antalet antagna beroende på att antagningen är styrd av hur många som disputerar och av graden av framgång i konkurrensen om externa medel.

Andelen kvinnor bland de sökande ligger som helhet under den ovan nämnda 40-procentsgränsen. Totalt sett är dock andelen antagna kvinnor större än kvinnoandelen bland de sökande. Störst är skillnaden i Uppsala (45 procent bland de sökande och 64 procent bland de antagna) (jämför tabellerna A1.7 och A1.8). Resultatet har blivit att andelen kvinnliga doktorander vid de fem institutionerna år 2001 var i närheten av, eller över, 40 procent. I Göteborg var den 42 procent, i Lund 36 procent, i Stockholm 37 procent, i Umeå 36 procent och i Uppsala 52 procent.

För antagning till forskarutbildningen kräver institutionerna som regel att en student klarat av D-nivåstudier. Därutöver anser de icke svenska medlemmarna av bedömargruppen att forskarstuderande, för att ha en tillräckligt god

grund, bör ha resterande studier i sin examen inom ämnen som klart stödjer forskarstudierna i ekonomisk historia.

I urvalet bland de sökande med den erforderliga kompetensen spelar bedömningar av uppsatserna på C/D-nivå en viktig roll. Det är inte heller ovanligt att de antagna doktoranderna inriktar sina avhandlingar mot samma område som behandlats i dessa arbeten.

Såväl bland de sökande som bland dem som antas kommer ett litet fåtal från andra institutioner. Några av dessa är sådana som själva finansierar sin utbildning, vanligen pensionärer eller sådana med försörjning från annat arbete. Huvuddelen har dock följt grundutbildningen på den institution där de antas. Att så blir fallet beror till del på att studenterna av personliga och praktiska skäl önskar stanna vid sin grundutbildningsinstitution. Det förefaller dock också som om institutionerna gärna rekryterar sina egna studenter. Man försöker således i stor utsträckning trygga återväxten genom att skapa intresse hos lämpade egna studenter att genomgå forskarutbildning, och ser det som en fördel att man närmare känner till dem som ansöker. Det står också klart att även om antagningen är öppen, är det främst de egna studenterna som ansöker. Bidragande är också att mycken forskning i ekonomisk historia bedrivs i projekt. Genom att en projektledare har stor frihet att själv välja medlemmarna i sitt projekt kan detta gynna interna sökande.

Doktoranderna finansieras antingen via fakultetsanslag eller via projekt, som vanligen är externfinansierade. Det senare har blivit relativt vanligt och innebär att en grupp studerar ett särskilt fenomen under ledning av en eller ett par äldre och erfarna forskare. På så sätt har forskarutbildningen kommit närmare institutionernas forskning och förstärkt tendensen till specialisering.

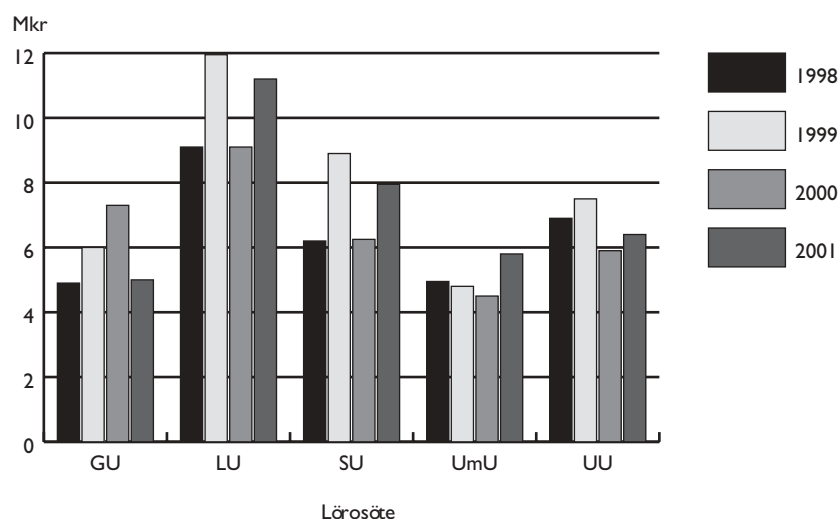
Slutsatser

Forskarutbildningen i ekonomisk historia synes ha en väl fungerande organisation. I förhållande till grundutbildningens omfattning, i synnerhet på C/D-nivå, har ekonomisk historia en betydande forskarutbildning. De minsta institutionerna har dock endast drygt tio doktorander. Söktrycket i Umeå har varit relativt begränsat. Såväl bland de sökande som bland de antagna är andelen kvinnor i närheten av eller över det nedre intervallet för jämn könsfördelning, 40 procent. Bedömargruppen har funnit att det skulle vara en fördel för forskarutbildningen i ekonomisk historia om rekryteringen i större utsträckning skedde i öppen konkurrens mellan sökande från hela landet.

Forskning

De fem institutionerna har under perioden 1998–2001 tillsammans disponerat totalt omkring 140 miljoner kronor för forskning det vill säga cirka 35 miljoner kronor per år (jämför figur 3 och tabell A1.9).

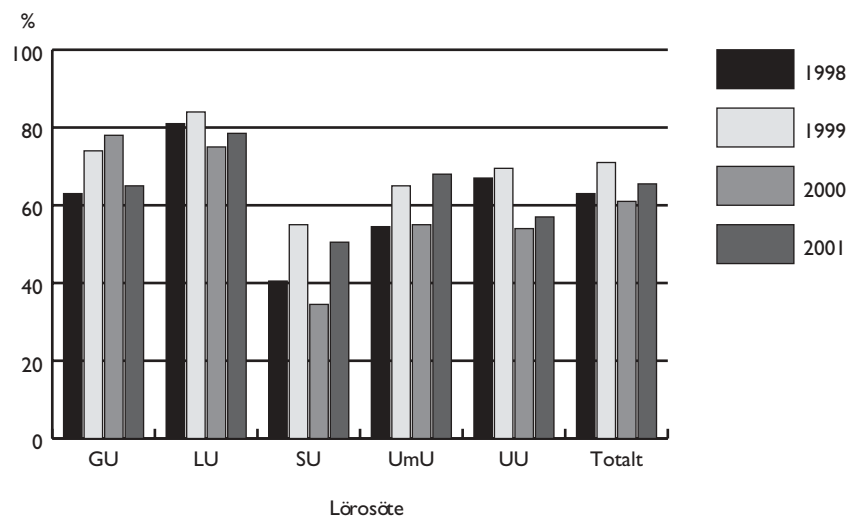
Figur 3. Totala forskningsanslag 1998–2001.

Källa: Tabell A1.9 i appendix 2.

Största anslagen har funnits i Lund (genomsnitt 10,4 miljoner kronor per år), Stockholm (genomsnitt 7,3 miljoner kronor) och Uppsala (genomsnitt 6,7 miljoner kronor). I Göteborg och Umeå har genomsnittsanslagen varit 5,7 respektive 5,0 miljoner kronor. Som framgår av figur 4 har några av institutionerna upplevt vissa variationer i forskningsanslagen. Detta har sin grund i skiftande framgångar i den externa finansieringen, vilken är omfattande vid alla fem institutionerna. För institutionerna tillsammans ligger den på 60–70 procent. Mest beroende av de externa medlen är institutionen i Lund, där 75–80 procent av forskningsmedlen kommer från externa finansiärer. Även Göteborg uppvisar åren 1999 och 2000 andelar över 70 procent, medan övriga ligger i närheten av 70 procent eller därunder. Minst andel externa forskningsmedel har institutionen i Stockholm med andelar på 40–50 procent.

Figur 4. Externa forskningsmedel som andel av totala forskningsmedel 1998–2001 (%).

Källa: Tabell A1.9–A1.11 i appendix 2.

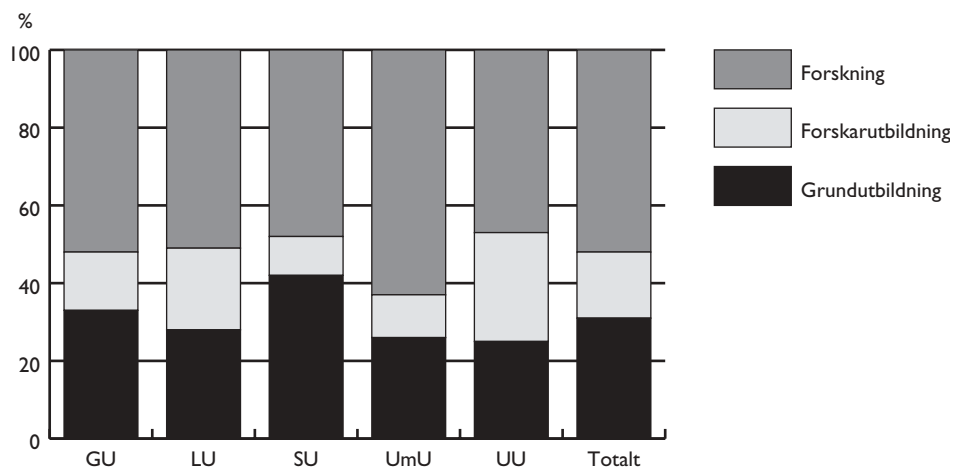
De relativt stora andelarna externa medel är givetvis en kvalitetsindikator, som visar forskarnas framgång i konkurrensen om forskningsmedel. Det är emellertid också en osäkerhetsfaktor när det gäller verksamhetens planering, genom att ryckigheter i anslagstilldelningen kan få betydande konsekvenser för såväl grundutbildningen som forskarutbildningen.

Slutsatser rörande förutsättningar

Totalt tillfördes ämnet ekonomisk historia under föregående år (2001) drygt 71 miljoner kronor (jämför tabell A1.12). Störst i kraft av externa anslag är institutionen i Lund, som hade en omslutning om cirka 22 miljoner kronor, medan såväl Göteborg som Umeå var och en har mindre än hälften av dessa resurser. Stockholm och Uppsala ligger däremellan.

Av de totala medlen har för ämnet som helhet en knapp tredjedel varit anslag till grundutbildningen, en dryg sjättedel till forskarutbildningen och ungefär hälften till forskning. Som framgår av figur 5 varierar dessa andelar mellan institutionerna. Grundutbildningens andel är störst i Stockholm med 40 procent, medan andelarna i Lund, Umeå och Uppsala ligger runt 25 procent. I Göteborg fick grundutbildningen drygt 30 procent av de totala medlen för ämnet.

Figur 5. Anslagens fördelning på grundutbildning, forskarutbildning och forskning 2001.

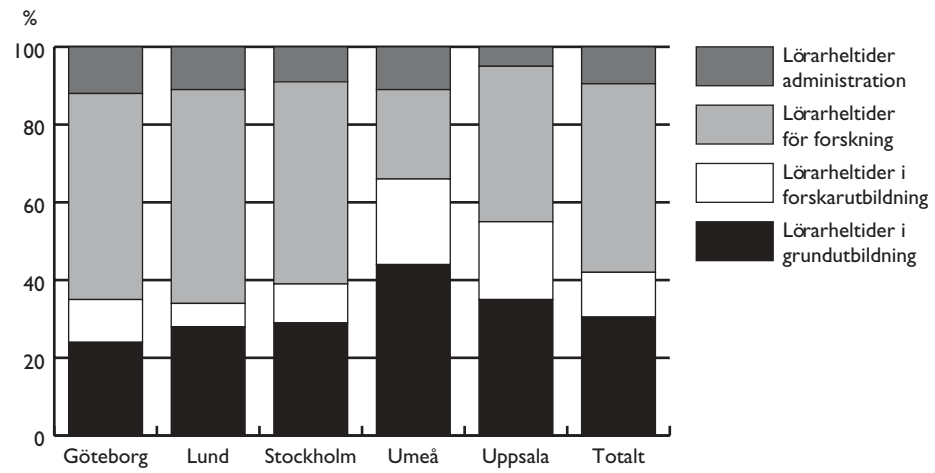
Källa: Tabell A1.12 i appendix 2.

Den mest omfattande relativa insatsen för forskarutbildningen finner man i Lund och Uppsala med andelar över 20 procent, medan de övriga ligger närmare 10 procent. Forskningsandelen av anslagen är omkring eller över 50 procent vid samtliga institutioner. Av de erhållna medlen kom i genomsnitt omkring 40 procent från externa källor, med en variation från hälften i Lund till en fjärdedel i Stockholm.

Motsvarande analys rörande fördelningen av lärarheltider på olika arbetsuppgifter 2002 (figur 6) visar att även andelen lärarheltider varierar kring 30 procent, med den lägsta nivån i Göteborg (drygt 20 procent) och den högsta i Umeå (drygt 40 procent). Forskarutbildningen får, liksom lärarnas administration, omkring en tiondel av lärarresurserna. Forskningsandelen ligger för hela Sverige på cirka 50 procent, dock med betydande variationer: över 50 procent i Lund, Göteborg och Stockholm men endast en fjärdedel i Umeå.

För framtiden finns det enligt bedömargruppens mening anledning att upprätthålla och förstärka en hög lärarkompetens samt att öka andelen kvinnliga lärare. Beträffande studenterna finns skäl att stärka rekryteringen såväl till grundläggande kurser som till högre nivåer. Det är vidare angeläget att beakta att institutionerna är känsliga genom sina höga andelar externa anslag.

Figur 6. Fördelning av lärarheltder på olika arbetsuppgifter vårterminen 2002.

Källa: Tabell A1.12 i appendix 2.

Genomförande

Grundutbildning

Utbildningens uppläggning

Allmänna mål

Institutionernas självvärderingar innehåller alla upplysningar om studiernas mål. De varierar framför allt beträffande nivåuppdelning men också i andra avseenden. Utöver de allmänna målen har institutionerna även formulerat mål för enskilda kurser.

Göteborgsinstitutionen anger som allmänna mål för A- och B-kurser ”in-hämtning och redovisning av ämnets allmänna faktakunskaper” med tillägget att det är fråga om självständiga arbetsuppgifter. För C- och D-kurserna tillägger man att man där mer ingående introducerar ”självständiga och metodiska arbetsrutiner.” Vidare nämner man förmedling av resultat som ett viktigt mål (Självvärderingen från Göteborg, s. 4).

Institutionen i Lund skriver att ett mål är ”att ge ett ekonomiskt-historiskt perspektiv på nutiden, att skapa medvetenhet om olika tolkningsramar och forskningsproblem, och att stimulera studenternas intresse för att studera mer ekonomisk historia”. Medlet för att nå det senare anges vara att undervisningen är probleminriktad, aktuell och har anknytning till samhällsproblem och pågående forskning vid institutionen (Självvärderingen från Lund, s. 4).

Stockholms universitet skriver att ”grundutbildningen skall genomsyras av ett brett utbud i ämnesinnehåll och samtidigt på alla nivåer ge möjligheter till fördjupningar och tid för analys, kritik och reflektion”. Utbildningen strävar efter att ge olika teoretiska och metodologiska perspektiv, inklusive genusperspektiv (Självvärderingen från Stockholm, s. 2).

I Umeå är institutionens övergripande mål för grundutbildningen, som fastställdes 1993, ”både pedagogiska och strategiska”. Det strategiska målet är att undervisningen skall hålla en hög kvalitet, medan det pedagogiska målet är att förmedla en grundsyn och att ligga nära forskningsfronten. Studenterna ska få grundläggande kunskaper i kronologi och centrala problemområden samt få faktakunskaper och förmåga till kritiskt tänkande. Undervisningen ska inriktas mot att ”ge teoretisk förståelse, analysförmåga och metodiska kunskaper och färdigheter” (Självvärderingen från Umeå, s. 17).

Uppsalainstitutionen slutligen skriver att det vid institutionen inte ”finns något dokument med explicit formulerade lokala mål för hela

grundutbildningen.” Man anser att detta är ”en svaghet som blivit tydlig i samband med självvärderingen.” De nämner dock implicita mål, som ”att ge en bred kunskapsbas i ekonomisk historia” på A-nivån, och att från och med B-nivån ”träna studenterna i problemformulering och problemlösning” med hjälp av teori- och metodkurs och uppsatser. För C- och D-nivåerna ”betonas vikten av att studenterna skall kunna utföra självständiga utrednings- och/eller forskningsuppgifter.” Ett ytterligare mål är att sörja för en god forskarrekrytering. (Självvärdering från Uppsala, s. 5.)

Ett slående drag för de citerade målformuleringarna är att de är formulerade utifrån undervisningens perspektiv. Enligt bedömargruppens mening vore det för studenterna en fördel om målen i stället uttrycktes med utgångspunkt i deras perspektiv, det vill säga angav vad de förväntas kunna efter att ha genomgått en viss kurs eller utbildning på viss nivå. Med sådana mål skulle det troligen också bli enklare för institutionerna att utvärdera graden av måluppfyllelse samt att formulera vilken kompetens utbildningen ger för ett framtida yrkesliv. Det sistnämnda är viktig och nödvändig information till presumtiva studenter idag. Utbildningen i ekonomisk historia skulle exempelvis kunna sägas träna följande förmågor: (1) att sortera, systematisera och analysera kvalitativa och kvantitativa data, (2) att sätta in samhällsvetenskapliga och ekonomiska skeenden i ett aktuellt teoretiskt sammanhang och att relatera det till längre tidsperspektiv, samt (3) att både muntligt och skriftligt kunna förmedla kunskap om ekonomiska och sociala förlopp och skeenden.

Kopplingen undervisning och forskning

Utöver de allmänna målen anger alla institutionerna mer eller mindre explicit sina ambitioner rörande kopplingen mellan forskning och undervisning. Göteborgsinstitutionen pekar på att studenterna får en nära kontakt med aktuell forskning på institutionen genom att undervisningen bedrivs av forskande lärare och doktorander. På motsvarande sätt skriver man i Lund att undervisningen speglar forskningsinriktningen, i Umeå att de egna forskningsområdena ska göras synliga och i Uppsala att man har en tydlig koppling mellan grundutbildningen och forskningsprojekten. Institutionen i Stockholm, slutligen, skriver att den söker uppnå kopplingen genom att lärarna har uppgifter både i undervisning och i forskning.

De nordiska medlemmarna av bedömargruppen har intrycket att dessa diskussioner om kopplingen mellan undervisning och forskning mycket bottnar i den uppdelning mellan undervisning och forskning som länge funnits i Sverige. Gruppen finner det också önskvärt att ambitionerna att förena undervisning och forskning fullföljs. Det vore enligt gruppens mening positivt om studenterna i ännu större utsträckning fick del av aktuell forskning. Att sådana ambitioner redan finns framgår av Lunds självvärderingsrapport.

Kursutbud och kursinnehåll

Den grundläggande strukturen

Som framgår av appendix 3 är undervisningen i ekonomisk historia uppdelad enligt den gängse principen med fyra nivåer: A-nivå (1–20 poäng), B-nivå (21–40 poäng), C-nivå (41–60 poäng) och D-nivå (61–80 poäng), som vardera motsvarar en termins studier. Inom denna ram kan man generellt säga att institutionerna successivt ger studenterna allt mer teori, mer specialisering och mer tillfälle att genomföra skriftliga uppgifter. Man kan således se en progression mot forskarstudierna, särskilt då det gäller övergången från A/B-nivå till C/D-nivå.

Med avseende på *tidsramar* följer alla institutioner den historiska utvecklingen fram till vår egen tid. Man skiljer sig däremot något beträffande hur långt tillbaka i tiden man går. Göteborg och Uppsala ger båda på A-nivå en 5-poängs översikt kurs som går tillbaka till antiken, medan Lund och Stockholm begränsar sig med att börja vid medeltiden. Umeå, slutligen, går tillbaka till tidigt 1800-tal. På högre nivåer ges ett litet antal valfria kurser. I Göteborg börjar kurserna från antiken, i Lund och i Uppsala börjar de från omkring 1600, i Stockholm från omkring 1500 och i Umeå 1850.

Beträffande den *geografiska täckningen* gäller för samtliga institutioner att man har en tyngdpunkt på västerländsk och svensk ekonomisk historia. Den internationella utvecklingen täcks antingen genom att vissa teman – såsom demografi, industrialisering och familjehistoria – studeras i flera länder eller med fokus på vissa nationer. Det internationella perspektivet kommer inte alltid tydligt fram i litteraturlistorna för de kurser som kan antas ha bredare täckning än den svenska utvecklingen.

Kurslitteraturen

Litteraturen är till övervägande del på svenska. På A-nivån är för landet som helhet 70 procent av böckerna på svenska (tabell 6). En mindre del av dessa är översättningar från engelskan. En dryg fjärdedel av litteraturen är på engelska. Störst andel kurslitteratur på engelska har Göteborg och Stockholm med omkring 40 procent, medan det i Lund och Umeå endast var omkring 10 procent av böckerna som var på engelska.

Tabell 6. Kursböckernas språk på A-nivå 2002.

Språk	GU	LU	SU	UmU	UU	Totalt
Svenska	57 %	60 %	42 %	86 %	61 %	61 %
Översättning från engelska	7 %	30 %	10 %	7 %	10 %	10 %
Engelska	37 %	10 %	42 %	7 %	29 %	28 %

Källa: Kursbeskrivningar för huvudkurserna på A-nivån.

Bland de översatta böckerna är den mest använda Cameron (2001), som läses i Lund, Stockholm och Umeå. Rider (1998) används såväl i Göteborg som i Uppsala. Övriga översättningar, som endast används vid en institution vardera, är Barber (1971), Castells (1999), Crosby (1999), Easterlin (2001), Hirst & Thompson (1998), Hunt & Murray (2001), Kenwood & Loughheed (1995), Landes (2000), North (1990), Reich (1994), Sainsbury (2000) och Sennet (1999).

Utöver Cameron (2001) och Rider (1998) finns, som framgår av tabell 7, tolv andra böcker som används vid mer än en institution på A-nivån. Översiktsverken Magnusson (1997) och Schön (2000) används således vid fyra institutioner vardera. Alla institutioner använder någon av dem. Sandelin, Trautwein & Wundrack (2001) och Wikander (1999) används, liksom Cameron (2001), vid tre institutioner. Förutom Rider (1998) används Eklund (1998), Fridholm, Isacson, Magnusson (1976), Magnusson (1999), Ohlsson & Olofsson (1998) och Olsson (1993) vid två institutioner. Flitigaste användare av denna gemensamma litteraturlista är Umeå med åtta titlar, medan Lund har det minsta antalet med hälften så många.

Tabell 7. Gemensam litteratur på A-nivå 2002.

Universitet	GU	LU	SU	UU	UmU	Totalt
Magnusson (1997)	1	1		1	1	4
Schön (2000)	1	1	1		1	4
Cameron (2001) (översättning)		1	1		1	3
Sandelin, Trautwein & Wundrack (2001)		1	1	1		3
Wikander (1999)			1	1	1	3
Eklund (1998)	1				1	2
Fridholm, Isacson, Magnusson (1976)	1				1	2
Magnusson (1999)	1		1			2
Ohlsson & Olofsson (1998)				1	1	2
Olsson (1993)				1	1	2
Rider (1998) (översättning)	1			1		2
Antal gemensamma med andra	6	4	5	6	8	–

Källor: Kursplaner.

Man kan således konstatera att kurslitteraturen till övervägande del är på svenska och att institutionerna har en del gemensam litteratur. Huvuddelen är nyttigivna verk, vilket tyder på att institutionerna följer den aktuella utvecklingen inom området. Intrycket är vidare att institutionerna har en väl avvägd blandning av översiktsverk och arbeten som går mer på djupet.

Undervisning i teori och metod

Ett särskilt viktigt moment i undervisningen i ekonomisk historia är teori och metod. Som framgår av tabell 8 har de flesta institutioner inslag av sådan undervisning, dock med viss variation mellan nivåerna.

Tabell 8. Teori och metod i undervisningen 2002.

Nivå	Undervisning	Litteratur
Göteborgs universitet		
A	Ekonomiska begrepp och idéhistoria ingår som en del i tre av fyra moment. Teoridel ingår i det fjärde momentet.	Kompendier: Barber (1971), Eklund (1998), Korpi (1996), Henrekson (1996), Dowrick (1996), Boserup (1977), Gunnarsson & Rojas (1999), Smekal (1991), Berend & Ranki (1982), North (1995)
B	Teori och metod, 5p.	Cipolla (1991), Kjeldstadlie (1998), Hunt & Sherman (1990), Rawski et al (1996), Heck-scher (1949), Nyström (1955), Hirdman (1989)
C	Teori och metod, 5p.	Flood (1980), Söderberg & Eggeby (1999), Fogel & Elton (1983), Gilje & Grimen (1995)
D	Metodkurs, 5p.	–
Lunds universitet		
A	Inte egen del, men målet är att orientera om ekonomisk-historiska teorier och metoder samt deras tillämpningar.	Smekal (1991)
B	Ekonomisk-historisk teori och metod TM, 5p.	Elster (1986), Pålsson (1999)
C	Ekonomiska doktriner under 1900-talet, 5p.	
D	Metodkurs (magisterkurs), 5p.	(kvantitativa metoder)
Stockholms universitet		
A	Allmän teori för ekonomisk och social historia, 5p.	Jarrick och Söderberg (1999), Thurén (1994), Kompendium
B	Ekonomisk teori för ekonomisk och so-cial historia, 5p.	Eklund (senaste), Söderberg & Eggeby (1999), Rawski (1996), Heilbroner (1999)
C	Teori och metodkurs, 5p.	Söderberg & Eggeby (1999), Holton (1995), Fay (2002)
D	Vetenskapsteori, 5p.: metodkurs – källor och källkritik, 5p. (magisterkurs)	
Umeå universitet		
A	Begreppsorientering ingår i moment 3.	Eklund (1999)
B	Teori och metod, 5p.	Cipolla (1991), Göansson (1996), Hedman (1980), Kjeldstadli (1998), Malmberg & Sommestad (1996), Runcis (1998), Swedberg (1992), annat material
C	Metod, 5p. (kvantitativ)	Aronsson (1999), Hudson (2000), Korner & Wahlgren (1998), Rantala (1997), Wallgren (1996), Andersson (1995), Krantz (1994), Lindmark & Vikström (1999), Ljungberg (1990), Granåsen (1984)
D	Metodkurs, 5p.	
Uppsala universitet		
A		
B	Ekonomisk-historisk metod, 5p.	Jarrick & Söderberg (1993), Korner & Wahlgren (1996)
C	Vetenskaps- och historieteori, 5p.	Gilje (1995), Molander (1992), Appleby (1994), Dahlgren & Floren (1996), artiklar
D		

Källor: Studieplaner. Jfr även appendix 3.

Såväl Göteborg som Stockholm har metodundervisning redan på A-nivån, medan de övriga förefaller att ha koncentrerat undervisningen till B-nivån och däröver. Det är dock utifrån redovisade uppgifter svårt att klart avgöra hur teori- och metodundervisningen varierar mellan institutionerna, eftersom även andra kurser innehåller teori- och metodinslag och litteraturen delvis består av kompendier. Bedömargruppen har dock intrycket att studerande som nått D-nivån generellt har fått tillräckliga metodiska kunskaper för att med kritisk förståelse självständigt kunna tillägna sig ny ekonomihistorisk litteratur.

Undervisningens omfattning och form

På A-nivån, där de flesta studenterna finns, gav man 2001 i genomsnitt 6 timmars lärarledd undervisning per vecka (tabell 9). På B- och C-nivån låg antalet timmar på 5 per vecka (5,1 respektive 4,8) och på D-nivån på 3,4 timmar per vecka. Bland de fem institutionerna ger man mest undervisning per vecka till studenterna i Umeå: 8,5 timmar på A-nivå, 8 på B-nivå, 7 på C-nivå och 6,5 på D-nivå. Därefter följer upp till D-nivå institutionen i Lund (7; 6; 7,2 men på D-nivå 1,3). Bland övriga institutioner erbjuder den i Stockholm det minsta antalet undervisningstimmar per vecka: 3,7; 2,5; 1,9 och 1,6. Göteborg och Uppsala varierar i intervallet 3–6 timmar. Bland de senare är värt att notera att Uppsala satsar mer på B-nivån (5,6 timmar) än på A-nivån (4,7 timmar).

Tabell 9. Undervisning per vecka på olika nivåer 2001 (timmar).

Universitet	GU	LU	SU	UmU	UU	Medel
Undervisning/vecka A-nivå	6,0	7,0	3,7	8,5	4,7	6,0
Undervisning/vecka B-nivå	3,5	6,0	2,5	8,0	5,6	5,1
Undervisning/vecka C-nivå	3,7	7,2	1,9	7,0	4,4	4,8
Undervisning/vecka D-nivå	4,2	1,3	1,6	6,5	3,4	3,4

Källa: Självvärderingarna.

En förklaring till det låga antalet undervisningstimmar i Stockholm är att denna institution har valt att ha betydligt färre föreläsningar (för större grupper) än de övriga: 57 procent av den totala undervisningstiden mot 81 procent i genomsnitt på A-nivån och ännu lägre andel på högre nivåer (tabell 10). De övriga har alla över 80 procent föreläsningar och Umeå till och med över 90 procent. Även på B- och C-nivå är andelen föreläsningar i Lund och Umeå, som ovan noterats ha många undervisningstimmar per vecka, större än för de övriga institutionerna. Det kan således konstateras att Lund och Umeå valt strategin att genom föreläsningar erbjuda mer undervisning. Stockholm har valt den motsatta vägen, nämligen att genomföra undervisningen i mindre grupper, vilket i sin tur har minskat antalet undervisningstimmar per vecka. Göteborg och Uppsala förefaller att ligga någonstans mitt emellan.

Tabell 10. Andel föreläsningar på olika nivåer 2001.

Universitet	GU	LU	SU	UmU	UU	Medel
Andel föreläsningar A-nivå	83 %	86 %	57 %	94 %	85 %	81 %
Andel föreläsningar B-nivå	43 %	67 %	24 %	63 %	37 %	46 %
Andel föreläsningar C-nivå	41 %	56 %	0 %	57 %	9 %	32 %
Andel föreläsningar D-nivå	36 %	0 %	0 %	62 %	12 %	22 %

Källa: Självvärderingarna.

Det är naturligtvis svårt att generellt uttala sig om vilken av de valda strategierna för undervisning som är den bästa. Det kan dock noteras att det förefaller finnas en viss förståelse hos studenterna för institutionernas resurssituation. Både i Lund och i Uppsala talar grundutbildningsstudenterna om att man måste acceptera läget och i stället se till kvaliteten på föreläsningarna. Bedömargruppen menar dock att det är viktigt att institutionerna kontinuerligt utvärderar och överväger den lämpliga balansen mellan antalet undervisningstimmar och andelen smågruppsundervisning.

Examinationsformer

Samtliga institutioner använder sig av varierade examinationsformer. Under utbildningen från A- till D-nivåerna förekommer (1) salskrivningar, (2) individuella hemuppgifter och (3) grupparbeten.

Salskrivningar används främst på A-nivån och på vissa ställen även på B-nivån. Dessa kan bestå såväl av kortsvarsfrågor som av ett fåtal breda essäfrågor. I det senare fallet tillåts studenterna ibland att ha med sig böcker vid tentamenstillfället. Vid åtminstone en institution har man uppmärksammat att godkända svar på vanliga essäfrågor cirkulerar i studentgrupperna före tentamenstillfällena. För att stävja detta har man på salskrivningarna med jämna mellanrum helt och hållet använt sig av kortare faktafrågor.

Individuella hemuppgifter är antingen prov med kortsvarsfrågor eller essäskrivningar om bredare problem. I de senare tränas och bedöms studenternas käll- och referensbehandling samt deras förmåga att självständigt analysera problem. Det som enligt institutionerna talar mot denna examinationsform och för salskrivningar är att dagens IT-värld med ständigt växande textdatabaser kan utgöra en lockelse för studenten att använda andras forskning och sammanställningar i stället för att själv utveckla svaren på hemuppgifterna.

Grupparbeten finner såväl studenterna som lärarna problematiska. För studenterna handlar det om irritation över att en eller ett fåtal i grupperna ibland gör allt arbete och för lärarna att de har svårigheter att bedöma vad de enskilda studenterna egentligen har lärt sig.

Andra examinationsformer som nämns är seminarier med muntliga resonemang, muntliga tentamina, schemalagda statistikövningar samt rollspel. C/D-uppsatserna (se *Resultat* avsnitt *Examination*) ses dock av samtliga institutioner som den examinationsform som tydligast visar de enskilda studenternas kunskaper och färdigheter.

Ingen av de utvärderade institutionerna tillämpar regler som premierar att examensarbetena avslutas inom utsatt tid. Man följer således inte principen att examinationsuppgifter som lämnas in för sent inte bedöms förrän under nästa kurs eller att för sent inlämnade examinationsuppgifter aldrig kan ges betyget VG.

Utvärdering och utveckling

Kursutvärderingar

Kursutvärderingar förekommer på alla institutioner och utförs antingen efter varje delmoment eller efter halva respektive hela kursen. Utformningen skiljer sig något åt mellan institutionerna och kurserna som ges där. Ibland är utvärderingarna schemalagda, ibland sker de i samband med tentamen. Det senare finner åtminstone studenterna vid Stockholms universitet mindre lämpligt.

Utvärderingarna utförs såväl muntligt som skriftligt. De skriftliga utvärderingarna är oftast anonyma. De ger studenten möjlighet att ge sina synpunkter på det avslutade momentet med avseende på litteraturen, antalet föreläsningar/seminarium samt om målet för kursen uppfylldes. Studenterna har med andra ord möjligheter att påverka såväl kursens uppläggning som litteratur.

Behandlingen av utvärderingarna skiljer sig något mellan universiteten. Det är i allmänhet studierektorn, studievägledaren eller läraren själv som läser dem och gör en sammanfattning. Ibland gör de det tillsammans. Resultaten redovisas för övriga berörda vid respektive institution, ibland i ledningsgruppen och i Umeå på pedagogiska träffar med lärarna.

Vid samtliga institutioner arbetar man kontinuerligt för att utveckla och förnya verksamheten med nya kurser och förändrade litteraturlistor som resultat. Strategiska diskussioner om pedagogisk utveckling och andra kvalitetsfrågor förefaller dock att föras i relativt informella former vid institutionerna. Tankar finns dock, åtminstone i Lund, att utveckla mer formaliserade kanaler såsom återkommande lärarkonferenser, där gemensamma kvalitetsfrågor och informationsutbyte angående pedagogiska försök och liknande ges utrymme.

Även beträffande återkopplingen till studenterna förekommer variationer mellan institutionerna. I Göteborg diskuterar lärarna resultaten med studenterna, medan man i övrigt håller utvärderingarna tillgängliga i en pärm för den som önskar ta del av dem. I Umeå framhåller man därutöver möjligheten för varje student att under pågående kurs ta kontakt med prefekt, studievägledare eller lärare om man anser att det finns brister i verksamheten. Även vid Stockholmsinstitutionen uppmanar man studenterna att ta kontakt med den ansvarige läraren vid problem. Studenterna menar dock att det ofta kan vara känsligt att föra fram sina åsikter till läraren. Sammantaget förefaller det därför som om den ambition, som institutionerna uttryckt i självvärderingarna, att förbättra återföringen från studenterna är riktig. Inte minst bör de överväga att genomföra utvärderingar under kursen och inte bara begränsa dem till kursens slut.

Uppföljning av tidigare studenter

Samtliga institutioner förefaller att ha problem med att följa upp vad som hänt med studenterna. Detta gäller såväl de studenter som inte har avslutat någon kurs som de studenter som tagit examen i ämnet. Bland de senare har man i huvudsak endast kunskap om dem som antagits till forskarutbildningen.

Institutionen i Lund har genomfört rundringningar till studenter som tagit examen i ekonomisk historia. Förhoppningen är att en god relation till dessa ska ge möjlighet till eventuella praktikplatser och fältstudier. Man har redan etablerat kontakt med ett antal tidigare studenter som fått nytta av sina studier i ekonomisk historia på arbeten som utredare, journalister och lärare.

I Uppsala har man gjort ett försök till uppföljning med enkäter men denna lockade ett alltför litet antal svarande. Institutionen i Umeå baserar sin kunskap om vad som hänt de utexaminerade studenterna på JUSEK:s material och de uppföljningar som gjorts vid samhällsvetenskapliga fakulteten. Även vissa personliga kontakter med dem som studerat på C/D-kurser har tagits.

Det är bedömargruppens intryck att det skulle vara värdefullt för institutionerna att öka sina insatser rörande uppföljning, eftersom studier i ekonomisk historia inte utgör en utpräglad yrkesutbildning. Det är därför särskilt viktigt att kunna informera om möjliga karriärmöjligheter för att kunna rekrytera nya studenter och för att kunna behålla de redan befintliga. På så sätt skulle man kunna förändra en utbredd uppfattning att en examen med ekonomisk historia inte ger något arbete och att det endast utgör ett komplement till andra ämnen.

Studentinflytande

Vid alla institutioner finns studenterna representerade i institutionsstyrelsen. Periodvis har det dock vid vissa av institutionerna (Göteborg och Umeå) varit problem med rekryteringen av och engagemanget hos studenterna. Som en följd av detta rekryterade man därför i Umeå föregående år själva aktivt en representant från B-kursen till institutionsstyrelsen.

Vid vissa institutioner förekommer studentråd eller ämnesgrupper. I Göteborg har man periodvis saknat sådana former för studentinflytande men har det för närvarande. I Lund existerar det inte. Studenterna där menar dock att det skulle vara en fördel att ha ett studentråd. Samtidigt anger de att de har en bra relation till lärarna och kan ta upp problem och föra en debatt direkt med dem.

Institutionen i Stockholm har ett ämnesråd som har regelbunden kontakt med studierektorerna och får information från de sammanträden där studenter inte deltagit. Studenterna är där också representerade i litteraturkommittén, jämställdhetskommittén och i beredande lärarmöten för grund-, fortsättnings- och påbyggnadskurserna.

Vid Uppsala universitet finns det sedan 2001/2002 ett studentråd vid institutionen där studenter från samtliga kurser ingår. Tanken är att rådet ska fungera som ett kontaktorgan mellan studenterna och institutionen. Rådet

ska, vid större förändringar av undervisningen, delta i de arbetsgrupper som bereder frågorna. Detta råd är ännu inte utvärderat men institutionens erfarenheter har varit positiva.

Jämställdhet och genusperspektiv

Könsfördelningen i grundutbildningen i ekonomisk historia kan betecknas som tillfredsställande. Samtliga universitet, utom Umeå som har ett genomsnitt på 37 procent, har för perioden som helhet haft mer än 40 procent kvinnliga studerande (tabell A1.13). I Stockholm är andelen till och med så stor som 53 procent. Studentpopulation är således betydligt mer jämställd än lärargruppen. Därmed kan möjligheter finnas att på sikt även förändra könsfördelningen bland lärarna.

I sammanhanget bör det noteras att man vid institutionerna aktivt arbetat med att öka rekryteringen av kvinnliga studenter. Vid Stockholms universitet har man således infört obligatoriska genusperspektiv och så kallade tjejluncher med möjlighet för kvinnliga forskare, lärare, anställda och studenter att träffas och diskutera ämnet. I Göteborg försöker man göra utbildningen mer intressant för kvinnor genom att betona socialhistoriska aspekter och ta upp frågor kring familj, försörjning och konsumtion på ett annat sätt än tidigare. Där är intresset från de kvinnliga studenterna att fortsätta på C/D-nivå stort, och det har även avspeglats på forskarutbildningen. Umeåinstitutionen, som har minst andel kvinnliga studenter i grundutbildningen, har ännu inte kunnat se sådana förändringar och oroar sig för att detta på sikt kan påverka rekryteringsbasen till forskarutbildningen.

Samtliga institutioner anser det viktigt att öka den kvinnliga andelen lärare inom grundutbildningen. En strategi som tillämpas vid flera institutioner är att anställa kvinnor på timbasis. Man uppmuntrar också kvinnliga doktorander att undervisa. Vidare har man sökt underlätta för såväl kvinnliga som manliga anställda att bedriva institutionsarbete och studier och samtidigt ha ett socialt liv utanför universitetet genom att inte lägga sammanträden och institutionsgemensamma aktiviteter på sena eftermiddagar och kvällar. I Umeå har man arrangerat jämställdhetsdagar för att sprida medvetenhet om jämställdhet och genusfrågor.

I 10–20 procent av kursböckerna kan ett genusperspektiv skönjas. Vid Lundainstitutionen är det dock svårt att spåra ett sådant perspektiv. Uppsala och Umeå har det starkaste inslaget. Den sist nämnda institutionen avser också att tydliggöra könsaspekterna i undervisningen genom att införa ett obligatoriskt könsteoretiskt moment på A-kursen, liknade det man sedan tidigare har på B-kursen. I Stockholm bevakar litteraturkommittén och jämställdhetskommittén genusaspekten vid valet av ny kurslitteratur. Studenterna här förefaller dock anse att genusperspektivet inte är så väl integrerat eller tydligt.

Internationalisering

Grundutbildningsstudenternas intresse för att studera i andra länder förefaller generellt sett vara litet. Under perioden 1998–2001 reste nämligen totalt endast 67 studenter i ekonomisk historia till utlandet för studier (tabell A1.14). Två tredjedelar av dessa kom från Stockholm och en tredjedel från Uppsala. Övriga institutioner hade inga utresande studenter. Däremot var intresset från utländska studenter att läsa ekonomisk historia i Sverige betydligt större. Totalt deltog således 772 inresande studenter i undervisningen i ämnet under åren 1998–2001 (tabell A1.15). Drygt hälften av dessa läste i Göteborg, en fjärdedel i Lund och en femtedel i Uppsala.

Det är relativt vanligt att de utländska studenterna undervisas i separata grupper och därmed inte integreras med de svenska. Bedömargruppen menar att det skulle vara en fördel även för de svenska studenternas internationalisering om inresande studenter i högre utsträckning kunde få sin undervisning tillsammans med svenska studenter.

En förklaring till de svenska studenternas svala intresse för utlandsstudierna är enligt de studenter gruppen träffat att de anser sig sakna stöd, information och uppmuntran från institutionsföreträdare när det gäller utlandsstudier. En ytterligare förklaring kan vara att aktuell forskning och pågående avhandlingsarbeten inom ämnet i så stor utsträckning fokuserar på svenska förhållanden. Vidare är det viktigt att hålla i minnet att en stor del av ämnets studenter endast läser på A-nivå och därmed inte känner någon närmare tillhörighet till institutionen för ekonomisk historia. Det innebär att många av dem som läser ekonomisk historia inom ramen för olika program genomför utlandsstudier inom dessa, och därmed inte kommer att registreras som utresande från den ekonomisk-historiska institutionen.

De grundutbildningsstudenter som ändå väljer att förlägga delar av sina studier i ett annat land ordnar vanligen detta helt på egen hand via kanaler som inte är kopplade till den ekonomisk-historiska institutionen. Både lärare och grundutbildningsstudenter nämner Sidas ”Minor Field Studies” som en möjlighet för unga studenter att vistas i ett annat land i samband med uppsatsarbete på C/D-nivå. Det är vanligen studenter med speciellt intresse för tredje-världen-frågor som får dessa Sida-stipendier.

Flera av de utvärderade institutionerna har relationer till systerinstitutioner vid lärosäten i andra länder. Dessa förefaller dock framför allt vara inriktade mot att ge lärare, forskare och doktorander möjligheter till internationella utblickar och kontakter.

En viktig förutsättning för de egna studenternas möjligheter att studera utomlands är att man själv erbjuder grundutbildningskurser på engelska. Detta förekommer i Göteborg. I Uppsala finns kurser på engelska för utbytesstudenter inom ramen för Erasmusprogrammet. Vid Uppsalainstitutionen händer det också att gästlärare från utländska universitet ger undervisning på A-nivån. Lärare/forskare och institutionsledare vid övriga institutioner

uppger att problemet med studentutbytesverksamhet inom Erasmus är att institutionen inte kan erbjuda kurser som helt och hållet är på engelska. Även om man inte har några utbytesstudenter vid Stockholmsinstitutionen har många av de ordinarie studenterna utländsk bakgrund.

Slutsatser rörande grundutbildningens genomförande

Institutionernas ambitioner för grundutbildningen synes vara att såväl förmedla kunskaper i ekonomisk historia som att skapa intresse för vidare studier. Samtliga har ambitionen att detta ska ske på vetenskaplig grund. Man söker därför anknyta undervisningen till den forskning som pågår vid den egna institutionen. Vidare är strävan att lärarna också ska vara forskare. Bedömargruppens syn är att det vore önskvärt att målen för utbildningen i större utsträckning uttrycktes ur studenternas perspektiv och att kopplingen till forskning skedde genom att studenterna fick del av aktuell forskning.

Tidsmässigt skiljer sig institutionerna något åt genom att vissa (Göteborg och Uppsala) går längre tillbaka i tiden än de övriga. Samtliga går dock fram till modern tid med en tyngdpunkt på västerländsk och svensk ekonomisk historia. Den svenska anknytningen manifesteras också i att en huvuddel av kurslitteraturen på A-nivån är på svenska. Institutionerna uppvisar en gemensam syn på kursinnehåll genom att varje institution har minst fyra och som mest åtta böcker som används vid någon annan svensk institution. Genusperspektiven är än så länge mindre framträdande. Däremot har samtliga institutioner på olika nivåer undervisning i teori och metod.

Undervisningen är av resursskäl begränsad i omfattning. På A-nivån får studenterna i genomsnitt sex timmar per vecka och på högre nivåer successivt mindre. En strategisk avvägning bland institutionerna är här balansen mellan antalet veckotimmar och andelen undervisning i mindre grupper. Stockholmsinstitutionen har här valt att begränsa antalet timmar till förmån för mer gruppundervisning, medan Lund och Umeå i stället valt att satsa på ett större antal undervisningstimmar genom föreläsningar.

Examinationen genomförs på samtliga institutioner med en blandning av salskrivningar, hemuppgifter och andra examinationsformer. Denna kombination förefaller att fungera väl. Bedömargruppen förordar därför att institutionerna fortsätter att på ett medvetet vis använda sig av varierade och situationsanpassade examinationsformer.

Kursutvärderingar utförs vid samtliga institutioner. Det är dock bedömargruppens intryck att såväl formerna för utvärdering som för återföringen till studenterna kan utvecklas. Det bör också välkomnas att institutionerna börjat kontakta tidigare studenter för att på så sätt få information om deras karriärvägar och deras behållning av sina tidigare studier i ekonomisk historia. Vidare menar bedömargruppen att strävan att formalisera kanalerna för pedagogisk utveckling och för kvalitetsutveckling är positiv.

Studentinflytande förefaller att fungera relativt väl. Vid vissa institutioner har man dock haft svårigheter att rekrytera engagerade studenter för studentrepresentationen. Erfarenheterna med studieråd och ämnesgrupp ger intryck av att vara framgångsrika vägar att få en dialog med studenterna. Bedömargruppen finner det därför angeläget att institutionerna går vidare med sådana arrangemang och även i övrigt stärker studentinflytandet.

Internationaliseringen av utbildningen i ekonomisk historia är mycket begränsad om man ser till det antal studenter med anknytning till ämnet som reser utomlands för studier. En orsak är att de flesta studenter endast läser ekonomisk historia under en begränsad tid. Ändå vore det enligt bedömargruppen önskvärt att internationaliseringen av grundutbildningen i ekonomisk historia utvecklades. En lämplig väg kunde vara att i större utsträckning samverka med institutioner som deltar i ekonomiprogram med omfattande internationellt utbyte, och på så sätt stimulera det internationella utbytet av studenter och lärare. Det kan också finnas anledning att överväga att teckna avtal inom europeiska nätverk.

Forskarutbildning

Utbildningens uppläggning

Forskningsutbildningarna vid de fem institutionerna är tämligen lika i innehåll och uppläggning. De syftar samtliga till att erbjuda en utbildning som ger individen en möjlighet att utveckla förmåga och kompetens på det vetenskapliga området, samt att tillägna sig sakkunskap och förmåga att använda teorier, metoder och resultat i forskning och litteratur. Tre tydliga moment finns i utbildningen: högre seminarier, kurser samt avhandlingsarbete för licentiat- eller doktorsexamen. Via dessa kanaler introducerar man studenterna i vetenskapliga problem och socialiserar dem in i verksamheten. Ambitionen är att utbildningen ska leda till en yrkesroll inom offentlig eller privat förvaltning, inom forskning eller inom bildnings- och undervisningsväsende. När det gäller inriktningen på avhandlingarna spelar institutionernas forskningsprofil en viktig roll. Denna har konsekvenser för forskarutbildningen, för rekrytering, för kursutbudet, för avhandlingarnas utseende och innehåll etc.

Som framgår av appendix 4 består forskarutbildningen i Göteborg, Stockholm, Umeå och Uppsala av 60 kurspoäng och 100 avhandlingspoäng, medan Lund har fördelningen 50 respektive 110 poäng. Doktorsavhandlingen ska enligt institutionerna klaras av på fyra år och vara ungefär 160 sidor lång. Licentiatavhandlingen ska vara mer begränsad till omfång och ambition och motsvarar 40 poäng.

Flera institutioner rekommenderar starkt sina forskarstuderande att lägga fram en licentiatavhandling. I Umeå är det till och med ett obligatoriskt etappmål. Handedare menar att licentiatavhandlingen fungerar som en form av prövning till gagn för institution och skribent. Bland doktorander är inställningen till licentiatavhandlingar blandad. En del framhåller att det tar

längre tid att bli klar med avhandlingen, andra att det troligen bidragit till att förbättra det slutliga resultatet.

En doktorand i ekonomisk historia introduceras tämligen snabbt på institutionen. Han eller hon får en arbetsplats på institutionen och erbjuds en eller ett par handledare, samt väljer tämligen omgående ett forskningsämne. Vanligen har doktoranden läst vid institutionen redan under C/D-nivå och lärt känna omgivningen. Denna reproduktionsstrategi är tydlig hos samtliga fem institutioner. Doktoranden tilldelas vanligen ett par handledare. Med dessa planeras arbetet individuellt i studieplaner, åtminstone en gång per år. Avhandlingsämnen bestäms också i samråd med handledare. På vissa institutioner är det kutym att de sökande vid ansökan bifogar en kort presentation av sitt tänkta avhandlingsämne, på andra håll presenterar man först senare val av forskningsämne. Institutionerna har överlag konstaterat att de nya kraven på forskarutbildningen har gjort det viktigare att tidigare få igång arbetet med avhandlingen, vilket aktualiserat en aktivare handledarinsats i början av doktorandtiden.

Doktoranderna förefaller överlag nöjda med arbetsplatsen och med den infrastruktur som erbjuds i form av bibliotek, arbetslokaler och datorer etc. De är mindre nöjda med den ökade press de känner samt med de små anslagen för resor och efterfrågar mer resurser för sina utlägg. På de flesta håll sitter doktoranderna samlade i samma lokaler.

I de större forskningsmiljöerna är det vanligt att doktoranderna är uppdade efter forskningsinriktning med begränsad kontakt mellan forskargrupperna. Inom dessa är ambitionen att seminarier och kursläsning ska fungera socialiserande. På de större utbildningarna är seminarieverksamheten dock utspridd på flera högre seminarier. Risken finns då att doktorander med olika intresseområden har mycket liten kontakt.

Kursutbud och kursinnehåll

Under de två första åren läser en doktorand i ekonomisk historia huvuddelen av de obligatoriska och valfria kurserna i utbildningen. Ett stort antal av kurspoängen, mellan 30 och 45 av kurspoängen totalt, är obligatoriska. Uppsalainstitutionen är ensam om att inleda forskarutbildningen med en obligatorisk 5-poängs introduktionskurs till forskarutbildningen. Denna kurs har tillkommit på doktorandrådets initiativ och rekommendation och har utarbetats i samverkan med detta.

De kurser på forskarutbildningen som erbjuds doktoranden är framför allt institutionens egna. Vid samtliga utbildningar har dock doktoranderna vissa möjligheter att välja individuellt anpassade kursmoment och läskurser, vanligen efter samråd med handledare. Även kurser på andra orter kan sökas av doktoranden. Granskningen tyder på att många doktorander i ekonomisk historia har läst åtminstone någon kurs vid annat lärosäte eller följt en kurs utomlands. Omfattningen är dock än så länge tämligen blygsam; men det

bör nämnas att institutionerna som en del av utbildningen uppmuntrar doktorander att delta i konferenser i Sverige och utomlands.

Till det obligatoriska kursutbudet hör vanligen ett block i teori och metod, där studenten tränas i kvantitativ och kvalitativ metod samt orienteras i ekonomisk teori och doktrin. Kursernas teoretiska och metodologiska utgångspunkter liksom innehållet i övriga obligatoriska kurser varierar till viss del med de forskningsinriktningar och forskningsprofiler som de enskilda institutionerna har. En del av de obligatoriska momenten utgörs av kurser i ämnet ekonomisk historia. Här övas doktoranden i större utsträckning än på grundutbildningen i att problematisera historiska skeenden och anknyta till aktuell forskning. Forskarutbildningen i Lund har en stark ekonomisk profil; metoddelen där rymmer en renodlad sju-poängskurs i ekonometri och tidsserieanalys. Forskarutbildningen i Stockholm har en tydlig historisk inriktning och metoddelen där rymmer bland annat en fem-poängskurs i arkiv- och bibliotekskunskap med källkritisk metod.

På vissa håll har man förhållandevis många läskurser och i Stockholm har man så mycket som 30 poäng läskurser, där handledaren också fungerar som både lärare och examinator. Detta ger studenterna möjligheter till såväl breddning, som fördjupning. Samtidigt är det givetvis en nackdel att doktoranderna inte ges möjlighet till diskussioner inom en större grupp i samband med inläringen.

En institution med ett litet antal doktorander har givetvis svårt att erbjuda en fast studiegång och ett fullödigt kursutbud. I Umeå har undervisningen ibland kommit att omfatta så få som två–tre doktorander. Det begränsade antalet doktorander har tvingat institutioner att rubba kursföljden. Man har valt att erbjuda doktoranderna ett rullande schema av kurser som exempelvis går i tvåårscykler. Institutioner med liten forskarutbildning har dock på många sätt kunnat erbjuda sina doktorander en stor frihet att läsa kurser på andra håll. I Umeå har man i särskilt stor utsträckning samarbetat med andra institutioner i Sverige och utomlands. Där, liksom i Göteborg och Lund, förekommer det att doktorander utnyttjar möjligheterna att läsa kurser utomlands, inom ramen för den europeiska forskarskolan ESTER (European Graduate School for Training Economic and Social History). Stockholm och Uppsala har deltagit i detta samarbete i mindre utsträckning än de övriga.

Samarbetet mellan institutionerna inom forskarutbildningen skulle utan tvekan kunna utvecklas. Ett sådant samarbete förekommer sedan några år tillbaka mellan universitetsinstitutionerna i Stockholm och Uppsala samt forskarutbildningen på Handelshögskolan. Detta innebär i korthet att doktoranderna vid de tre institutionerna har möjligheten att läsa kurser vid någon av de andra. Detta samarbete har av allt att döma fungerat bra. När det gäller de övriga institutionerna har något mera formaliserat samarbete inte etablerats. Det finns dock en öppenhet och kollegial vänskaplighet dem emellan, vilket innebär att man håller platser öppna även för doktorander från andra lärosäten.

Undervisningens omfattning och form

Institutionsledningarna är vanligen själva involverade i forskningsutbildningen som handledare och utbildare. Detta är vanligen inte något problem då doktoranden väljer ett forskningsområde där institutionerna har kompetens. I andra fall försöker man rekrytera sådan kompetens genom att använda externa bihandledare. Detta har gjorts i Göteborg och i Stockholm, där man haft en friare inställning till ämnesval och i större utsträckning än på andra håll låtit studenten själv forma sitt forskningsämne. På övriga ställen önskar man, med hänvisning till en strategi för institutionens forskningsprofil, vara med och delvis styra doktoranden i valet. Detta hör samman med att man har många externfinansierade projekt samtidigt som antalet fakultetsfinansierade doktorandplatser är få.

Det finns en tydlig ämnesmässig spridning mellan institutionerna, något som avspeglar ett system där forskning bedrivs i olika projekt och där handledare har skilda intressen. Båda faktorerna har bidragit till vissa ämnesmässiga tyngdpunkter, vilka över tid kan betraktas som tämligen dynamiska. Det senare beror på att projekt har begränsade löptider och att handledare byts ut, samt att forskningsfokus hela tiden förändras, ibland ganska kraftigt, men i allmänhet tämligen långsamt.

Institutionerna i ekonomisk historia har alla högre seminarier i en eller annan form. De leds vanligen av institutionens professor och kan vara en mycket aktiv del av utbildningen. På de större institutionerna finns det flera högre seminarier, vilket bland annat avspeglar att de har olika forskningsfält. Doktoranderna har tillträde till samtliga seminarier. I viss utsträckning används seminarierna som en sådan kontrollstation och på sina håll kallas även kommande opponenter utifrån när avhandlingskapitel ska diskuteras mer i detalj.

De flesta institutionerna påpekar dock att de tidvis har problem med att få doktorander att närvara på seminarierna. Särskilt uppslutningen bland de seniora doktoranderna förefaller dålig. Man premierar därför vid vissa institutioner närvaro med akademiska poäng. Andra problem med seminarieverksamheten förefaller att vara en låg mötesfrekvens och svårigheter att få en klar och fast ledning av seminarierna.

Doktoranderna framhåller över lag att samarbetet med handledarna fungerar bra och att tillgängligheten är god. Dessa omständigheter är särskilt glädjande, eftersom handledningsresurserna enligt institutionernas bedömningar i självvärderingarna är alltför knappa.

Forskarutbildningen i ekonomisk historia förefaller att gynnas av att ämnet har många eldsjälar. Ett problem är dock att vissa personer fått handledaransvar för alltför många doktorander. På flera håll sker därför en avlastning genom biträdande handledare. Detta bör också ses som fördelaktigt, eftersom doktorander kan behöva råd från flera personer. Det underlättar också handledarbyte, vilket synes kunna ske utan större svårigheter vid samtliga

institutioner. Systemet med biträdande handledare är också fördelaktigt genom att det ger yngre forskare träning i handledning. Därutöver förekommer vid vissa institutioner särskild utbildning i handledning.

Examinationsformer

Forskarutbildningens centrala examinationsform är avhandlingarna. Vanligen är dessa monografier. På samtliga orter har man också, som nämnts ovan, börjat använda licentiatavhandlingar som examinationsform. Därutöver sker examination i forskarutbildningskurserna genom framför allt inlämningsuppgifter.

Utvärdering och utveckling

Kursutvärderingar

Utvärderingen av kurser inom forskarutbildningen sker mestadels informellt. I Uppsala har man gjort vissa försök till institutionalisering och standardisering men detta har inte varit helt framgångsrikt. Vid flera institutioner förekommer dock skriftliga utvärderingar med muntliga fördjupningar. I allmänhet har den kursansvarige läraren ansvaret för hur och att utvärderingen genomförs. I Stockholm får man generella råd, beträffande kursutvärderingar, från den centrala enheten för pedagogisk utveckling.

Företrädare för ämnet ekonomisk historia vid samtliga fem universitet menar att verksamhetsutveckling och förändringsarbete, t.ex. förnyelse av kursutbud och litteratur i forskarutbildningens kurser sker kontinuerligt. Speciellt formaliserade tillfällen då pedagogiska metoder och handledningsfrågor särskilt behandlas är sällsynta.

Uppföljning av tidigare forskarstuderande

Många av dem som disputerat har efter doktorsexamen fortsatt vid den egna institutionen eller vid annat lärosäte. Bedömaregruppen har intrycket att även nuvarande forskarstuderande skulle vilja göra akademisk karriär. För arbeten utanför högskolevärlden förefaller doktoranderna osäkra på inom vilka yrkesområden de skulle kunna verka efter avslutad utbildning. Lärarna och institutionsledningarna menar å sin sida att en forskarutbildning i ekonomisk historia är en lämplig grund för arbeten av utredande karaktär. I såväl Göteborg som i Lund påpekade man att sådana arbeten kan vara svåra att få i närområdet, medan möjligheterna bedöms som bättre i Stockholmsområdet. Kunskapen om de utexaminerades yrkeskarriär efter disputation förefaller dock relativt begränsad. Det finns därför anledning att, liksom för grundutbildningsstudenterna, genomföra uppföljningar av utexaminerade doktorer för att få en bild av deras arbetsmarknad.

Studentinflytande

Vid samtliga institutioner finns en företrädare för doktorandgruppen i institutionsstyrelsen. Doktorandråd eller liknande grupperingar förekommer i varierande utsträckning. I Uppsala har doktorandrådet till och med representation vid institutionsledningens möten. På samtliga orter menar såväl doktorander som lärare och institutionsledning att det har betydelse att institutionerna är små; det bidrar till att de enskilda doktoranderna, liksom grundutbildningsstudenterna, kan gå direkt till berörd lärare, till studierektor eller studievägledare för att diskutera eventuella problem och förändringsförslag.

Jämställdhet och genusperspektiv

Jämställdheten bland doktoranderna kan anses tillfredsställande. Andelen kvinnliga forskarstuderande är nämligen över 40 procent i genomsnitt. I Uppsala är andelen till och med 52 procent. Samtidigt måste det konstateras att det råder en klar manlig dominans bland lärare och handledare. Professorerna är nästan uteslutande män, och i gruppen docenter och lektorer är ett litet fåtal kvinnor. Institutionerna uppger också att de har svårt att rekrytera de kvinnliga förebilder som efterfrågas av doktoranderna. Få kvinnor stannar nämligen kvar på institutionen efter disputationen. Om detta beror på bristande intresse från kvinnornas eller institutionernas sida är osäkert.

Vid vissa institutioner finns en jämställdhetsgrupp och en jämställdhetsplan för att bidra till förbättringar på området. Samtliga institutioner konstaterar att de är svaga på jämställdhet, räknat i kvantitativa termer. Samtidigt verkar alla institutioner ha gjort försök att förbättra situationen.

I Uppsala har man från och med hösten 2002 infört genusteori som valfritt kursmoment om 5 poäng i sin forskarutbildning och man uppger att man uppmuntrar doktoranderna att ta genusteoretiska kurser vid andra lärosäten. Stockholmsinstitutionen nämner att deras studenter har möjligheter att ta olika genusteoretiska kurser vid *Centrum för kvinnoforskning* vid universitetet. En av de senare avhandlingarna vid institutionen har ett genomgående genusperspektiv.

I Umeå påpekar man risken att förstärka ojämlikheter mellan kvinnor och män om man medvetet låter institutionens kvinnor undervisa i könsfrågor och fungera som förebilder i grundutbildningen, medan männen har övrig undervisning och handleder högre upp i systemet. Man försöker därför sträva efter att höja genuskompetensen hos samtliga anställda.

I Göteborg har av de senaste fyra årens nio doktorsavhandlingar två explicit handlat om genusfrågor, och två av de aktiva doktoranderna har genusteoretiska utgångspunkter i sitt avhandlingsarbete. I Lund, slutligen, säger man sig uppmärksamma vissa brister i kursmomenten när det gäller genusfrågor och dessa ämnar man försöka åtgärda.

Internationalisering

Den internationella kopplingen inom forskarutbildningarna är generellt låg i Sverige. Doktorander i ekonomisk historia deltar i viss utsträckning i konferenser och kurser utomlands. Det är dock ovanligt att svenska doktorander i ekonomisk historia förlägger längre studieperioder vid ett utländskt universitet under sin forskarutbildning. De är överlag nöjda med utbildningen på den egna institutionen, och anser att varken tid eller pengar skulle räcka till för att söka och genomföra sådana studier utomlands. Andra viktiga skäl är de skärpta utbildningsvillkoren och att institutionerna har begränsade inarbetade kontakter med utländska universitet. Vidare är det sannolikt viktigt att forskningsämnena ofta avser svenska förhållanden.

En viss internationalisering sker genom gäster vid institutionerna. Lund har inom seminarieverksamheten fått möjligheter att bjuda in utländska forskare. I Uppsala hade man under en tid en adjungerad professor från ett amerikanskt universitet. På andra orter har andra initiativ till internationalisering tagits, vilket innebär att ämnet har ett visst inslag av utländska gästforskare. Institutionerna medger dock överlag att de är svaga beträffande forskarutbildningens internationalisering och uttrycker en önskan om en förändring i detta avseende.

Vid samtliga institutioner förekommer olika typer av samverkan med lärosäten eller institut i andra länder. Lärare, forskare och doktorander vid institutionerna är också med i internationella ämnesnätverk som EHES (European Historical Economics Society) och ESTER (European Graduate School for Training in Economic and Social Historical Research).

Slutsatser rörande forskarutbildningens genomförande

Forskarutbildningen är tämligen lika på de olika orterna. De skillnader som finns avspeglar den balansgång som finns i ämnet mellan ekonomi och historia. Vissa institutioner, som Lund, är mer ekonomiskt och kvantitativt orienterade, medan andra, som Stockholm, är mer inriktade mot historia och kvalitativa metoder. I det fortsatta arbetet med att utveckla forskarutbildningen kan det enligt utvärderargruppens uppfattning finnas anledning att överväga organisation och uppläggning av forskarutbildningen. Det förefaller rimligt att alla doktorander får en stabil bas för sitt arbete i form av kurser inom såväl kvantitativ som kvalitativ metod samt teoretiskt orienterade kurser. Med tanke på att antalet doktorander i varje årskull i landet är relativt begränsat kan det finnas anledning för institutionerna att i större utsträckning samarbeta kring ett kursprogram. På så sätt skulle man också nationellt kunna utnyttja de olika institutionernas unika kompetenser.

Seminarieverksamheten utgör en viktig del i forskarutbildningen. Ett problem med dessa förefaller vara att deltagandet i dem lämnar en del övrigt att önska. Institutionerna skulle därför kunna överväga att skapa incitament i form av obligatorier eller poängsättning för att öka aktiviteten vid seminarierna.

Kursutvärderingar förekommer på de olika institutionerna men är i huvudsak informella. Bedömargruppen finner det önskvärt att samtliga institutioner utvecklar sina instrument för kursutvärdering. Det finns också anledning att utveckla bättre och mer formaliserade kanaler, till exempel återkommande lärarkonferenser, där kvalitetsfrågor som kursutveckling, kurslitteratur, pedagogiska metoder och handledning behandlas. Vidare vore det värdefullt för ämnet med en ökad kunskap om doktorernas karriärer efter disputationen. En sådan uppföljning skulle mycket väl kunna genomföras som ett gemensamt projekt av de fem institutionerna.

Institutionernas ansträngningar att öka studentinflytandet bör fortsätta. De goda erfarenheterna av ett doktorandråd vid institutionen i Uppsala bör kunna tas till vara. Det kunde också vara en fördel om representanter för de olika institutionernas doktorander kunde sammanträffa för att utbyta erfarenheter.

På samma sätt finns anledning att fortsätta jämställdhetsarbetet vid de fem institutionerna. En form för detta kan vara inrättandet av jämställdhetsgrupper med företrädare för studenter, doktorander, lärare, forskare och institutionsledning. Förutom att stimulera en jämnare rekrytering kan denna grupp ha till uppgift att granska institutionens litteratur och kurser ur ett jämställdhetsperspektiv. Den kan också se till att institutionen via inbjudna föreläsare, litteratur och kurser erbjuder möjlighet att ta del av olika genusperspektiv. Gruppen bör också ha till uppgift att utforma en årlig jämställdhetsplan som utvärderas och revideras.

Forskarutbildningens internationalisering kan utan tvekan förstärkas. Institutionerna har därför anledning att fortsätta sina ansträngningar att bereda möjligheter för doktorander att delta och presentera sina studier på internationella konferenser och kongresser samt publicera sig i internationella forskartidskrifter. Doktoranderna bör också uppmuntras att söka stipendier för utlandsvistelser. Institutionerna bör överväga att låta någon av lärarna ta ett speciellt ansvar för forskarutbildningens internationalisering.

Slutsatser rörande verksamhetens genomförande

Bedömargruppens övergripande slutsats efter den genomförda analysen är att grund- och forskarutbildning i ekonomisk historia i landet håller en god standard. Mot bakgrund av det faktum att institutionerna är såväl få som relativt små är det gruppens mening att utbildningen kunde bli än bättre om de fem institutionerna samverkade i större utsträckning. Detta gäller särskilt i forskarutbildningen, men det förefaller även finnas fördelar med att genomföra sådant samarbete inom grundutbildningen. En samverkan kunde vara särskilt givande för att utveckla formerna för kursutvärderingar, studentinflytande, genusperspektiv och internationalisering.

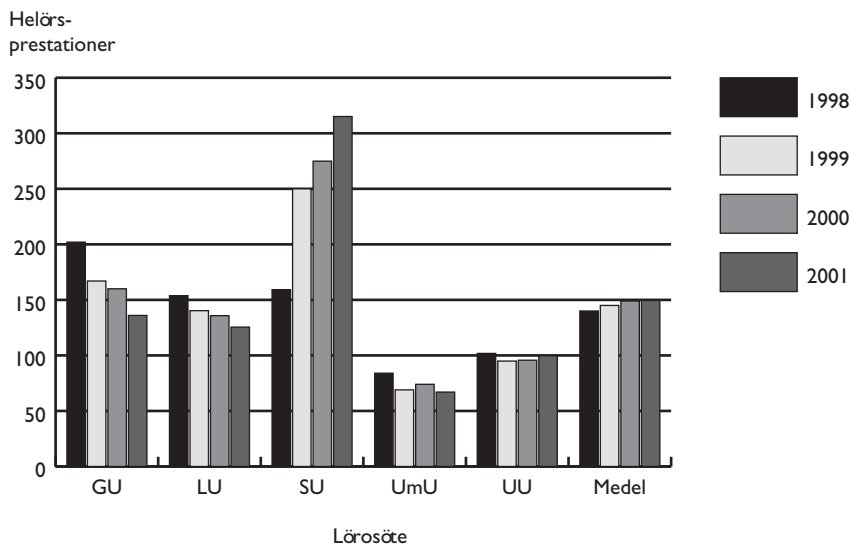
Resultat

Grundutbildning

Examination

Examinationen i form av helårsprestationer har inom ämnet ökat från 700 till 743 under de fyra åren (tabell A1.16). Av dessa står Stockholms universitet för det största antalet helårsprestationer, tillsammans nära 1 000 under åren 1998–2001. Institutionen där har också ökat sitt antal prestationer från 159 år 1998 till 315 år 2001 (figur 7). Detta står i kontrast till de övriga institutionerna, där antalet helårsprestationer i stället har sjunkit. Mest utpräglat är detta i Göteborg, där man gått från 202 helårsprestationer 1998 till 136 under år 2001. I Lund och Umeå har antalet reducerats med 20 procent, medan antalet i Uppsala var i det närmaste oförändrat.

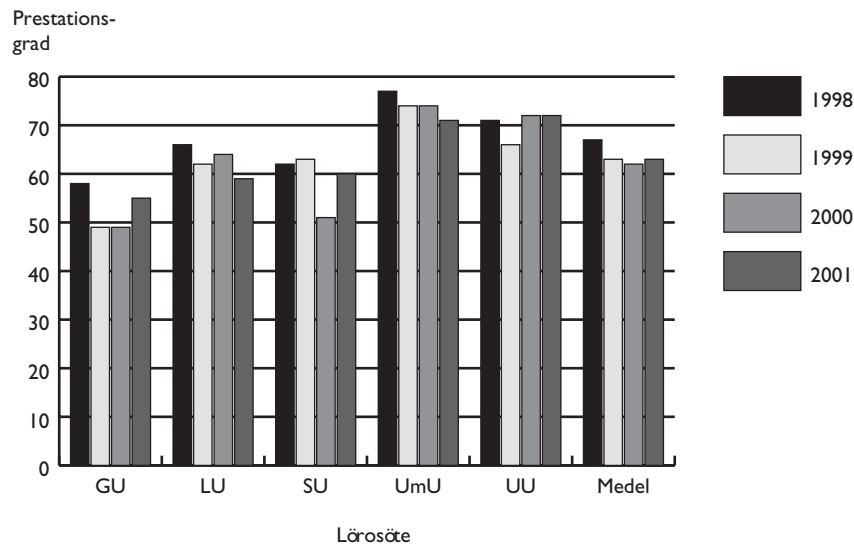
Figur 7. Antal helårsprestationer (HÅP) 1998–2001.

Källa: Tabell A1.16 i appendix 2.

Ett mått på prestationsgraden är antalet helårsprestationer relaterat till antalet helårsstudenter. Detta har i systemet som helhet legat strax över 60 procent under de studerade åren och har sjunkit från 64 procent 1998 till 61 procent år 2001 (figur 8 och tabell A1.17). Högsta prestationsgraden har Umeå haft med i genomsnitt 74 procent, följt av Uppsala (71 procent), Lund (62 procent) och Stockholm (58 procent). Lägst har prestationsgraden varit i Göteborg där den varit 55 procent i genomsnitt.

Figur 8. Prestationsgrad (HÅP/HÅS) 1998–2001.

Källa: Tabell A1.17 i appendix 2.

Samtliga institutioner ligger således avsevärt under de 83 procent som varit den genomsnittliga prestationsgraden i svensk högre utbildning under de senaste fem åren (jämför nu.hsv.se). Ett viktigt skäl till detta är av allt att döma studentpopulationens sammansättning. Många studenter har kommit att läsa ekonomisk historia i väntan på antagning till andra utbildningar. Andra läser ämnet parallellt med studier i andra ämnen. Båda dessa omständigheter kan förväntas påverka examinationen negativt genom avhopp.

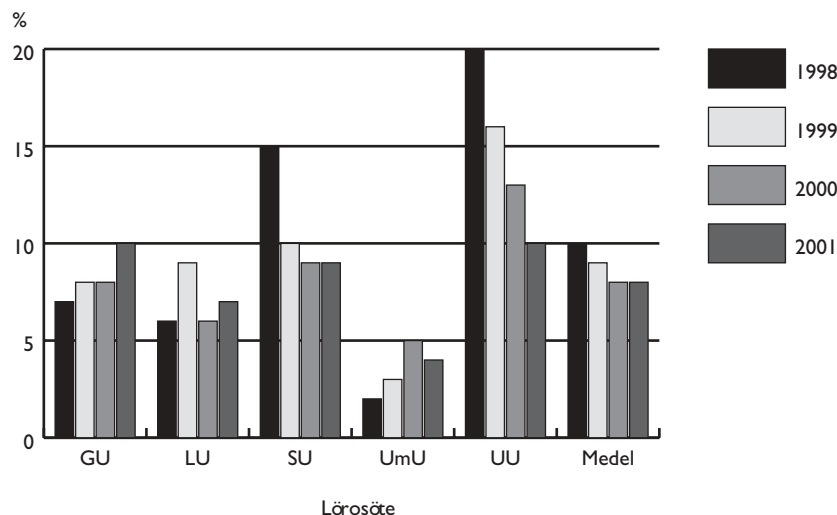
Ett annat mått på prestationer är antalet kandidat- och magisterexamina. Ser man till detta framgår klart att ekonomisk historia är ett litet ämne vid de svenska universiteten. Antalet kandidatexamina under de fyra åren var 109 det vill säga i genomsnitt 5 per år och institution (tabell A1.18). Flest kandidatexamina erhöles i Stockholm (51) och Lund (37), medan antalet var mer blygsamt i Uppsala (12), Göteborg (7) och Umeå (2).

Ett liknande mönster, men med ännu lägre tal, kan observeras för magisterexamina. Totalt avlades 69 sådana examina med ekonomisk-historisk inriktning, vilket motsvarar ett genomsnitt på drygt tre examina per år och institution (tabell A1.19). Återigen har Stockholms universitet det högsta antalet examina (30). Uppsala hade dock fler magisterexamina än Lund (21 mot 15). Antalet personer som avlade magisterexamen med ekonomisk historia som huvudämne var en i Göteborg och två i Umeå.

Bakom det lilla antalet examina med ekonomisk historia som huvudämne ligger givetvis den låga övergångsfrekvensen från A/B-nivå till C/D-nivå (se *Förutsättningar* avsnitt *Studenter* och tabell A1.3 i appendix 2). Den genomsnittliga andelen helårsprestationer på C/D-nivå av alla helårsprestationer är således så låg som 9 procent (figur 9). Lägst är den i Umeå (mellan 2 procent och 5 procent) och högst i Uppsala. Vid den senare institutionen bör det dock noteras att andelen halverats från 20 procent år 1998 till 10 procent år

2001. Såväl Göteborg som Lund ligger i genomsnitt under 10 procent, medan Stockholm når upp till denna nivå.

Figur 9. Andel HÅP på C/D-nivå av alla HÅP 1998–2001 (%).

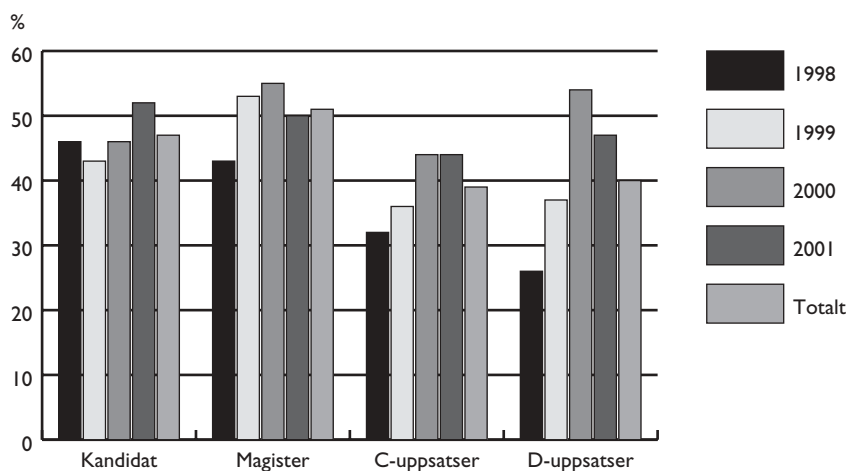
Källa: Tabell A1.20 i appendix 2.

En annan indikator på aktiviteten på C/D-nivå är antalet uppsatser. På C-nivå var dessa under åren 1998–2001 totalt 312 (tabell A1.21), det vill säga något över 15 per institution och år. En dryg tredjedel av dessa lades fram i Stockholm. Av övriga institutioner svarade Göteborg för 25 procent, Lund 13 procent, Umeå 4 procent och Uppsala 20 procent. En viss minskning över tiden kan noteras.

Antalet D-uppsatser var totalt 148 eller omkring 7 per institution och år (tabell A1.22). Återigen var produktionen störst i Stockholm med 35 procent av uppsatserna. Lund och Uppsala har fler av dessa uppsatser (17 procent respektive 30 procent) än av C-uppsatser, medan Göteborg hade 12 procent. Institutionerna i Lund och Uppsala tycks således mer framgångsrika att få C-studerande att gå vidare till D-nivån än de övriga. Åtminstone för Lunds del kan detta sannolikt förklaras av institutionens betydande engagemang i externfinansierade forskningsprojekt (jämför *Förutsättningar* avsnitt *Forskning* och tabell A1.11).

Eftersom talen för antalet examina och antalet uppsatser är relativt små får analysen av könsfördelningen inom dessa begränsas till det totala systemet. Det framgår då (figur 10) att den genomsnittliga andelen under de fyra åren för kandidatexamina överskrider 40 procent och för magisterexamina 50 procent. För både C- och D-uppsatserna ligger den totala andelen omkring 40 procent. Man kan också konstatera att kvinnoandelen 2001 för såväl examina som för uppsatserna var större än 1998. Andelen för kandidater har gått från 46 procent till 52 procent, för magistrarna från 43 procent till 50 procent, för C-uppsatserna från 32 procent till 44 procent och för D-uppsatserna från 26 procent till 47 procent.

Figur 10. Andel kvinnor bland kandidatexamina, magisterexamina, C- och D-uppsatser.

Källa: Tabellerna A1.23–A1.26 i appendix 2.

Uppsatsernas omfattning, inriktning och nivå

För att få en bild av uppsatsernas omfattning, inriktning och nivå ombads institutionerna av bedömargruppen i samband med platsbesöken att ställa ett antal uppsatser till förfogande. Dessa uppsatserns representativitet kan givetvis diskuteras, eftersom institutionerna inte på förhand känt till detta önskemål och eftersom de hade stor frihet att välja uppsatser. Trots detta förefaller det som om de tillhandhållna uppsatserna kan ge en relativt god grund för en bedömning.

När det gäller uppsatsernas omfattning har bedömargruppen konstaterat att institutionerna rekommenderar att C/D-uppsatser skall vara cirka 40 sidor. Hälften av de uppsatser som har granskats har den rekommenderade längden eller är något kortare. Hälften är emellertid klart längre, omkring 50–70 sidor, och många har en bilaga. En C-uppsats är till och med 127 sidor lång. Vanligen är D-uppsatserna de längsta. Bedömargruppen menar att det är rimligt att institutionerna framdeles minskar längden på alla uppsatser till den rekommenderade. Detta är särskilt viktigt eftersom det är ett allmänt problem att uppsatserna inte blir klara inom avsedd tid. På samtliga institutioner är man nämligen bekymrad över att det tar avsevärt längre tid än 10 veckor att få C/D-uppsatserna färdiga.

De flesta uppsatser som har granskats handlar om Sverige, antingen hela landet eller en eller flera regioner i Sverige. Ett mindre antal handlar om utvecklingsländer, östeuropeiska länder och några enskilda uppsatser om Israel, Spanien och Storbritannien. Uppsala har bara lämnat in uppsatser som berör Sverige, och Umeå har den näst största andelen svenska ämnen.

Uppsatserna behandlar olika tidsperioder, från 1500-talet till början av 2000-talet, men med en klar tyngdpunkt på de senaste åren och årtiondena. Det förekommer också några som behandlar Sverige från 1700-talet till första

hälften av 1900-talet. Det måste anses vara en fördel att uppsatserna behandlar olika perioder, eftersom seminariedeltagarna på så sätt kan få synpunkter och kunskap om andra tidsperioder än de som de själva studerar.

Uppsatsämnena uppvisar också en mycket stor spridning. De flesta behandlar dock ganska aktuella frågor, t.ex. miljöfrågor, AIDS-läkemedelsdiskussionen och datoranvändning i skolor. En mindre andel behandlar traditionella ekonomisk-historiska frågor om industrialisering, modernisering, ekonomisk och finansiell utveckling och arbetsliv. Tyngdpunkten ligger på ekonomisk historia, medan en minoritet har behandlat ämnen som kan klassificeras som socialhistoriska.

Strukturellt följer alla uppsatser ett likartat mönster med en framställning av forskningsfrågan, tidigare diskussion om ämnet, teoretiska synpunkter och/eller hypoteser, beskrivning av eget material och forskning samt diskussion om resultaten. Det framgår av detta att studenterna på ett bra sätt lärt sig att utforma sina uppsatser enligt vissa principer som gör dem läsbara.

I nästan alla uppsatser behandlas litteraturen kring ämnet och metodologiska aspekter relativt omfattande. De flesta författare har använt både svensk och internationell litteratur. Ett fåtal har använt litteratur i begränsad omfattning eller bara svenska böcker. Största delen av författarna har emellertid uppvisat att de lärt sig att söka efter litteratur på svenska och engelska – ibland även på franska och spanska – kring en forskningsfråga. Flertalet uppvisar dessutom ett försök till teoretisk behandling av ämnet. Några är mycket bra och tydliga i denna hantering.

De flesta författare har använt mycket varierande källmaterial: arkivmaterial, riksdagsmaterial, offentliga utredningar, statistiska källor, artiklar, intervjuer, Internetmaterial osv. De uppvisar därmed en förmåga att mångsidigt känna till olika sorters material och olika möjligheter att söka efter och använda information.

Metodiskt har alla fört verbala resonemang och argumentering av. Två tredjedelar har till och med använt en kvantitativ presentation, vanligen med relativt enkla tabeller och diagram utan mera djupgående analytiskt testande. Några har mycket framgångsrikt använt jämförande metoder. Uppsatserna håller genomgående en relativt hög standard.

På basis av uppsatserna är det svårt att skilja mellan de olika institutionerna. Överlag var också studenterna vid platsbesöken nöjda med handledningen på institutionerna. De ansåg att behandlingen av uppsatserna på seminarierna hade varit nyttig och utvecklande trots att antalet deltagare i seminarierna förefaller ha varit begränsat.

De granskade uppsatserna ger intrycket att studenterna har fått en god beredskap för framtida arbetsuppgifter på arbetsmarknaden. Studenterna förefaller även ha lärt sig mycket om det svenska och det internationella samhällets historiska utveckling. De uppvisar också förtrogenhet med samhällsvetenskapliga metoder, analytiskt tänkande, resonemang och argumentering.

Uppsatserna ger också intrycket att studenterna fått en god grund för att gå vidare till forskarutbildning.

Slutsatser av resultat rörande grundutbildningen

Antalet helårsprestationer har ökat något i grundutbildningen. Huvuddelen av denna ökning beror dock på att utbildningen *internationella relationer* i Stockholm har attraherat fler studenter. Helårsprestationerna i kärnämnet ekonomisk historia har däremot fallit tillbaka, något som kan förklaras av en vikande efterfrågan från studenterna. Ett annat problem för ämnet är att prestationsgraden under perioden varit låg, i genomsnitt 61 procent. Vidare är antalet kandidat- och magisterexamina liksom uppsatser på C/D-nivå mycket begränsat. Andelen kvinnor som tagit ut dessa examina, eller som författat dessa uppsatser, var vid periodens slut över 40 procent, för magisterexamina till och med över 50 procent. En genomgång av ett urval uppsatser har givit intrycket att de håller en god standard och att studenterna tillägnat sig värdefulla kunskaper och färdigheter. Bedömargruppen menar dock att det är viktigt för institutionerna att begränsa uppsatsernas omfång och därmed sannolikt också tiderna för deras framställning. Detta kan också vara ett viktigt steg för att höja prestationsgraden i ämnet och kanske även att attrahera ytterligare studenter till högre nivåer. De båda sist nämnda problemen bör i alla händelser påkalla institutionernas uppmärksamhet.

Forskarutbildning

Examination

Även om det gått trettio år sedan doktorsexamen infördes är det först under senare år som frågan om kortare studietider och kortare avhandlingar har börjat tas på allvar. Det är bedömargruppens intryck att doktoranderna numera uppmärksammas på detta redan vid antagningen. De bör därmed vara medvetna om att de i normalfallet ska vara färdiga inom fyra år och att avhandlingen knappast ska ses som ett livsverk utan omfatta omkring 160 sidor. Entusiasmen över de nya villkoren och förmågan att genomdriva förnyelsen synes skilja sig åt orterna emellan. På vissa håll förefaller således kulturella förhållanden leda till förseningar och onödigt tjocka avhandlingar. Bland de fem institutionerna har bedömargruppen intrycket att doktoranderna i Stockholm är de mest skeptiska till kraven på doktorsavhandlingens mer begränsade omfattning. Även på andra ställen är det dock önskvärt att de nya villkoren diskuteras ivrigare. Ett viktigt led i detta skulle av allt att döma vara att institutionsledningarna samverkade för att eftersträva gemensamma och allmänna regler för forskningsutbildningen i landet.

Om man ser till examinationen avlades under de fyra studerade åren 43 licentiatexamina totalt i landet, vilket motsvarar ett genomsnitt om två examina per institution och år (tabell A1.27). Flest antal licentiatexamina togs ut i Uppsala (16) och Stockholm (10), medan antalet låg under tio i Lund (7),

Umeå (7) och Göteborg (3). Under samma period avlades 51 doktorsexamina i landet. Även för denna typ av examen har Uppsala (20) och Stockholm (10) uppvisat flest examinerade. I Göteborg och Lund disputerade vardera nio personer och i Umeå tre (tabell A1.28).

Studietiderna varierar mellan institutionerna. I Lund, Umeå och Uppsala har licentiaterna i genomsnitt tagit tre–fyra år på sig, medan de i Göteborg och Stockholm använt ungefär dubbelt så lång tid (tabell A1.29). För doktorsexamen har de i genomsnitt kortaste studietiderna förekommit i Umeå och Uppsala, i genomsnitt 4,7 respektive 5,8 år (tabell A1.30). Den senare institutionen uppvisar också en nedåtgående trend från 7 år (1998) till 5,2 år (2001). I Lund var den genomsnittliga studietiden 7,5 år, medan den i Göteborg och Stockholm var än längre (13,6 respektive 8,3 år). Studietiderna i Göteborg, Lund och Stockholm är således betydligt längre än vad som är önskvärt. Detta är fallet även om man inräknar att doktoranderna kan förväntas ha utfört institutionstjänstgöring om 20 procent, vilket leder till en bruttostudietid om fem år. I Umeå och Uppsala förefaller man att ha nått detta mål, medan de övriga tre institutionerna har anledning att verka för kortare studietider.

Könsfördelningen bland licentiater och doktorer är fortfarande ojämn. Bland licentiater var andelen kvinnor i genomsnitt 32 procent (tabell A1.31). Störst var andelen i Göteborg (67 procent) och minst i Lund (14 procent). Bland de disputerade (tabell A1.32) är andelen avsevärt lägre, 20 procent i genomsnitt. I Lund och Umeå har inte någon kvinna disputerat under åren 1998–2001. Återigen uppvisar Göteborg den största kvinnoandelen.

Avhandlingarnas inriktning, omfattning och nivå

För att få en uppfattning om avhandlingarnas inriktning, omfattning och nivå har bedömargruppen gått igenom de avhandlingar, som lagts fram vid de fem ekonomisk-historiska institutionerna sedan 1997. Genomgången har avsett de avhandlingar som angivits i institutionernas skriftserier, det vill säga *Meddelanden från Ekonomisk-historiska institutionen vid Göteborgs Universitet*, *Lund studies in economic history*, *Stockholm studies in economic history*, *Umeå studies in economic history* och *Uppsala studies in economic history*.

Genomgången av doktorsavhandlingarna visar att merparten är skrivna på svenska och att de genomgående är ganska omfattande. Omkring två tredjedelar ligger inom intervallet 230 och 350 sidor, medan nästan en tredjedel är längre. De längsta avhandlingarna återfinns i Göteborg och i Stockholm, där det genomsnittliga sidantalet ligger kring 300 sidor. På de övriga tre orterna är genomsnittet 250 sidor. Bedömargruppen konstaterar därför att avhandlingarna i ekonomisk historia genomgående har en tendens att bli för omfattande. Det är därför en viktig uppgift för handledare framöver att begränsa avhandlingarnas omfattning. Det är gruppens bedömning att en sådan förändring inte bör försämra möjligheterna att i framtiden bedöma de disputerades potential för forskning med hjälp av deras avhandlingar. Det bör vara

möjligt att med mer avgränsade mål för avhandlingarna kunna bibehålla den höga kvalitetsnivå som de hittills publicerade avhandlingarna dokumenterat.

Ämnena för avhandlingarna har till en helt övervägande del (omkring 80 procent) anknytning till Sverige, medan tredje världen utgör den största gruppen av övriga avhandlingar. De som tar upp andra länder, nordiska och europeiska, är få till antalet. Bara i enskilda avhandlingar är könsaspekter ett centralt tema.

Avhandlingarna täcker en lång period, från 1400-talet till idag. Det är dock färre än en femtedel av dem som inriktas uteslutande på perioden före 1800, medan omkring dubbelt så många behandlar perioden efter 1945. Tyngdpunkten ligger framför allt på 1800- och 1900-talen.

Nära nog samtliga avhandlingar relaterar till internationell forskning och litteratur. Avhandlingarna är ofta kopplade till centrala frågor i den internationella och den svenska ekonomisk-historiska forskningen. De bidrar därmed också till den kontinuerliga forskningsdiskussionen inom ämnet, oavsett om undersökningarnas geografiska fokus är mer begränsat eller inte. En nyinstitutionell koppling är tydlig och särskilt vanlig är hänvisningar till Douglass C. North och dennes institutionella ansats, något som förekommer i en knapp tredjedel av arbetena. Generellt bär referenslistorna vittnesbörd om att omfattande litteraturstudier bedrivits och att klassiska internationella texter och centralverk inom svensk ekonomisk historia med relevans till avhandlingsämnet har inhämtats.

I det stora flertalet av avhandlingarna har doktoranden använt otryckt källmaterial från myndigheter, privata arkiv, eller offentliga nationella eller regionala arkiv. Fler än fyra femtedelar av doktoranderna har genomfört primära källstudier i otryckt material och för därmed vidare historieämnets empiriska tradition, inspirerad av tidigare forskare och samhällsvetenskaplig teori. I ett fåtal avhandlingar har arkivstudierna kombinerats med intervjuer. När studierna täckt de senaste decennierna har vanligen tryckta årsberättelser och offentlig statistik använts. I enstaka fall har doktoranden också använt elektroniska databaser och material utlagt på Internet.

Avhandlingarna innehåller till övervägande del långa textpassager och nästan utan undantag innehåller de en del tabellmaterial, liksom olika slags figurer och diagram. Det kvantitativa materialet presenteras vanligen i relativt enkel deskriptivt statistisk form, av olika fördelningar. Det finns dock en tydlig skillnad mellan institutionerna i hur de använder sig av kvantitativt material. I Lund har doktoranderna i stor utsträckning använt sig av olika tidsserier och avancerade statistiska metoder i form av hypotestester. Detta kan sägas gälla också i Umeå.

Användandet av kvantitativa metoder särskiljer tydligt de fem institutionernas avhandlingar. Men även i andra hänseenden finns tendenser till olika profileringar, ämnesmässigt, kronologiskt och med hänsyn till metodisk tillvägagångssätt. En del av dessa skillnader är små men inte ointressanta och

hör troligen samman med de olika orternas allmänna profilering och handledarkompetens, inte minst professorernas.

De senaste årens avhandlingar vittnar om att man i Göteborg studerat jordbrukssamhällets förvandling och modern näringslivshistoria, samt den moderna offentliga sektorns framväxt. Undersökningsmaterialet är vanligen på nationell eller regional nivå.

Lund har en tradition av strukturstudier av det moderna samhällets framväxt, av arbetsmöjligheterna och yrkesvillkor i relation till utbildning, kön och etnisk bakgrund. Utöver detta har ett par avhandlingar demografiskt fokus. Undersökningsmaterialet är på nationell nivå. Liksom i Göteborg och Uppsala har det också i Lund förekommit avhandlingar med ämnen om tredje världen.

Avhandlingarna visar också tydligt att Stockholms universitet har haft en tradition av att studera det äldre samhället, med tonvikt lagd vid social- och rättshistoriska fenomen och särskilt på lokala undersökningar, av i synnerhet Stockholm. Därifrån har det också kommit avhandlingar om den ekonomiska politiken i svensk historia.

Avhandlingarna från Umeå är endast tre till antalet. I deras ämnesval kan man spåra klara kopplingar till handledarnas intressen. Ett sådant område är transportsektorn, på nationell och lokal nivå, med användning av en institutionell ansats. Ett annat område utgörs av nationalinkomstberäkningar av olika slag.

Avhandlingarna från Uppsala slutligen vittnar om att man där haft ett intresse för studier av den privata och den offentliga sektorn. Undersökningsperioderna är vanligen 1800- och 1900-talen. Den institutionella ansatsen är flitigt använd och kvantitativt material har använts endast i begränsad omfattning. Vanligen är materialet av lokalnivåkaraktär. Intresse för arbetslivsstudier är tydligt, men här som på andra orter är det tydligt att sekundärnärings, trots ett ökat intresse för företagshistoria, inte är så centrala som tidigare.

De ämnesmässiga och kronologiska specialiseringar som framkommit i avhandlingarna kan också spåras i de pågående avhandlingsprojekten (se appendix 5). Det förefaller finns ett fortsatt intresse för nyinstitutionell teori med tyngdpunkt på marknadens utveckling, i synnerhet arbetsmarknaden. Det tycks också finnas en viss tendens till ett ökat socialhistoriskt intresse, som bland annat kommer till uttryck i flera undersökningar av konsumtionshistoria och välfärdsstatens utveckling. I jämförelse med de senaste årens avhandlingar finns ett genusperspektiv i större utsträckning. De pågående doktorandprojekten har liksom avhandlingarna en betydande kronologisk spridning. Huvuddelen av de nya avhandlingarnas studerar tidsperioder som börjar före 1900. Uppskattningsvis en fjärdedel ligger före 1850 och ungefär lika stor andel från 1945 och framåt. I Göteborg och Stockholm förefaller studier efter 1900 vara vanligare än vid de övriga institutionerna, medan Uppsala har störst andel före 1850.

Om man betraktar rumsdimension finns i avhandlingsämnenas titlar en dominans för svenska namn. Största avvikelsen från detta är Lundainstitutio- nen som har ett stort antal avhandlingar om förhållanden i utomeuropeiska länder. När det gäller studier av svenska problem visar doktoranderna i Umeå och i viss mån Uppsala ett särskilt intresse för norrländska förhållanden.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att de senaste årens avhandlingar och de pågående doktorandprojekten visar att svensk ekonomisk historia har en klar forskningsmässig identitet, som innebär att val av ämnen och användning av teorier och metoder kontinuerligt utvecklas i ett samspel med det internationella forskarsamhället. Det är värt att påpeka att flera avhandlingar och doktorandprojekt (t.ex. om miljöfrågor och den offentliga sektorn) i ett internationellt perspektiv är klart innovativa med avseende på ämne och metoder.

Slutsatser rörande forskarutbildningens resultat

Det kan konstateras att institutionerna har haft en relativt kontinuerlig examination inom forskarutbildningen via dels licentiatexamen, dels doktors- examen. För båda, men framför allt för doktorsexamen, förefaller det att finnas stort utrymme för att begränsa forskningsuppgifternas omfattning och därmed studietiderna. Särskilt i Göteborg och Stockholm synes detta att vara fallet. Det är bedömargruppens mening att detta kan ske utan att avhandlingarnas kvalitet ska behöva bli lidande. Gruppen menar till och med att förmågan att avgränsa och att leverera manuskript utgör ett viktigt kvalitets- kriterium.

Slutsatser rörande resultat

Bedömargruppen har genom granskning av uppsatser på olika nivåer och avhandlingar funnit att dessa avspeglar goda prestationer från de studerande. Problemet i såväl grund- som forskarutbildningen synes i stället vara att stu- denterna har svårigheter att avgränsa ämnena för sina uppsats- och avhand- lingsarbeten så att de kan avsluta sina arbeten i rimlig tid. Detta har i sin tur effekter på prestationsgraden i grundutbildningen och disputationsfrekvensen i forskarutbildningen. Bedömargruppen menar att det skulle vara en fördel för ämnet om de fem institutionerna kunde samverka för att lösa detta problem.

Slutsatser

Övergripande slutsatser

Bedömargruppen har i sitt arbete funnit att såväl grundutbildningen som forskarutbildningen i ekonomisk historia är välorganiserad, håller hög standard och till allra största del förmedlas av välkvalificerade lärare. Bedömargruppens bedömning är också att utbildningen vilar på en forskning av hög internationell klass, vilket manifesterats av att svenska forskare allt sedan 1960-talet har varit mycket aktiva vid internationella konferenser och genom internationella publiceringar. En annan indikator på institutionernas vetenskapliga standard är att de under de senaste åren varit relativt framgångsrika att få externa anslag. Nackdelen med detta är att såväl utbildningen som forskningen är sårbar för variationer i dessa anslag.

Gruppen har vidare konstaterat att ämnet på samtliga orter, men särskilt i Göteborg och Umeå, har ett relativt begränsat antal studenter på högre nivåer. Svårigheterna att på ett ekonomiskt tillfredsställande sätt erbjuda ett varierat kursutbud blir på så sätt betydande. Detta problem blir än allvarigare då de senaste årens utveckling pekar på svårigheter att rekrytera studenter till kärnämnet ekonomisk historia. Det finns därför enligt gruppens mening anledning för institutionerna att överväga samverkan både inom det egna universitetet och med institutioner vid andra universitet. I denna samverkan är det särskilt angeläget att verka för att ämnet får en starkare profil gentemot studenter, arbetsmarknaden och samhället i övrigt.

Grundutbildningen

Problemet att en mycket stor del av studenterna i grundutbildningen är koncentrerade till lägre nivåer, försvåras ytterligare av att många av studenterna inte har haft ekonomisk historia som ett förstahandsval och att variationerna i studieerfarenhet dem emellan är betydande. Detta har lett till att de fem institutionerna har svårt att nå upp till de prestationsmål som finns för grundutbildningen.

Mot denna bakgrund och vad som i övrigt framkommit ovan rekommenderar bedömargruppen följande åtgärder:

- Aktiva insatser för att rekrytera studenter, inte minst genom samarbete med andra institutioner inom ramen för program inom olika fakulteter.
- En översyn av studiernas uppläggning – i synnerhet i Göteborg, Lund och Stockholm – för att förhöja prestationsgraden.
- En förändring av målen så att de i större utsträckning uttrycks ur ett studentperspektiv.

- En ökning av andelen disputerade lärare i Göteborg och Umeå.
- Aktiva insatser – i allmänhet och i synnerhet i Stockholm – för att öka andelen kvinnliga lärare i grundutbildningen.
- Ett införande av incitament för att avsluta examensarbetena i tid.
- En förbättring av formerna för kursutvärdering och uppföljning av undervisningen.
- Ett utvecklat studentinflytande genom studieråd och ämnesgrupper.
- Ansträngningar för ökad internationalisering.
- En förstärkning av kopplingen mellan undervisning och forskning.
- En utvecklad uppföljning av tidigare studenter och deras karriärvägar.
- En tydliggörande av den kompetens och de yrkesmöjligheter studier i ämnet ger.

Forskarutbildningen

Även inom forskarutbildningen har ämnet ekonomisk historia nackdelar genom att i jämförelse med andra ämnen vara ett litet ämne. Det har också funnits en tradition med mycket långa avhandlingar och därmed studietider. Det är vidare mycket ovanligt att rekrytera doktorander från andra lärosäten. Vissa institutioner, framför allt den i Lund, har haft svårigheter att rekrytera kvinnliga doktorander.

Mot ovanstående bakgrund rekommenderar bedömargruppen följande åtgärder för forskarutbildningen:

- Ansträngningar för att öka externrekryteringen.
- En ökad samverkan inom forskarutbildningen, särskilt rörande kurser.
- Ett aktivt genomförande av forskarutbildningsreformen i Göteborg, Lund och Stockholm så att avhandlingarnas begränsas och studietiderna förkortas.
- Stimulanser för att öka deltagandet i de högre seminarierna.
- Ett utvecklande av former för kursutvärdering och uppföljning av undervisningen.
- Uppföljningar av doktorernas karriär efter disputationen.
- Insatser för att öka inslaget av längre studier utomlands.

Ett samlat grepp för att åstadkomma de önskvärda förändringarna skulle kunna vara att institutionerna tillsammans skapar en nationell forskarskola inom ämnet. En mindre ambitiös variant skulle vara att man tillsammans utformar ett nationellt kursprogram.

Slutord

Bedömargruppens genomgång av utvecklingen och ställningen för ekonomisk historia i Sverige har pekat på att ämnet står sig starkt forskningsmässigt i ett internationellt perspektiv. Det finns därför anledning att ta fasta på

denna styrka och att förmedla kunskaper om såväl analysverktyg som forskningsresultat till yngre generationer inom grund- och forskarutbildning. I en värld där långsiktiga perspektiv har tenderat att trängas undan av kortsiktiga bedömningar är skälen för detta särskilt starka. Bedömargruppen menar därför att det vore värdefullt om ämnet verkade för att få en starkare ställning i det svenska utbildningssystemet. I detta arbete finns det, som framgått ovan, viktiga åtgärder att vidta dels för de enskilda institutionerna, dels för dem tillsammans i en nationell samverkan.

Referenslitteratur

- Andersson, S. m.fl. (1995), *Databildningen i samhället*. Umeå universitet.
- Appleby, J. m.fl. (1994), *Telling the Truth About History*. New York: Norton.
- Aronsson, Å. (1999), *Spss för Windows – En introduktion till basmodulen*. Lund: Studentlitteratur.
- Barber, W. I. (1971), *De ekonomiska idéernas historia*. Stockholm: Aldus.
- Berend, I. & Ranki, G. (1982), *The European Periphery and Industrialisation 1780–1914*. Cambridge.
- Boserup, E. (1977), *Jordbruksutveckling och befolkningstillväxt*. Lund: Liber läromedel.
- Cameron, R. (2001), *Världens ekonomiska historia – från urtid till nutid*. Lund: Studentlitteratur.
- Castells, M. (1999), *Informationsåldern. (Band 1 och 3)*. Göteborg: Daidalos.
- Cipolla, C. M. (1991), *What is Economic History? Between History and Economics. An introduction to Economic History*. Oxford: Basil Blackwell.
- Clapham J. (1926–1938), *An Economic History of Modern Britain*. Band 1–3.
- Crosby, A. W. (1999), *Den ekologiska imperialismen. Europas biologiska expansion 900–1900*. Stockholm: SNS.
- Dahlgren, S. & Florén, A. (1996), *Fråga det förflutna*. Lund: Studentlitteratur.
- Dowrick, S. (1996), Swedish Economic Performance and Swedish Economic Debate: a view from outside. *Economic Journal* 106.
- Easterlin, R.A. (2001), *Tillväxtens tidevarv. Det tjugoförsta århundradet ur historiskt perspektiv*. Stockholm: SNS.
- Eklund, K. (1998), *Vår ekonomi. En introduktion till samhälls ekonomin*. Stockholm: Tidens förlag.
- Elster (1986), *Vetenskapliga förklaringar*. Stockholm: Korpen.
- Fay, B. (2002), *Contemporary Philosophy of Social Science*. Oxford: Blackwell Publishers.

- Floud, R. (red.) (1974), *Essays in Quantitative Economic History*. Oxford: Clarendon
- Fogel R. W. (1964), *Railroads and American Economic Growth*. Baltimore: Md.
- Fogel, R.W. & Elton G.R. (1983), *Which Road to the Past? Two views of History*. Yale: Yale University Press.
- Fridholm m.fl. (1976), *Industrialismens rötter: om förutsättningarna för den industriella revolutionen i Sverige*. Stockholm: Prisma.
- Gilje, N. & Grimen. H. (1995), *Samhällsvetenskapernas förutsättningar*. Göteborg: Daidalos.
- Göransson (1996), Kön som analyskategori i den ekonomiska historien. Några resultat. Kvinnovetenskapens vadan och varthän. I *Rapport från en konferens i Kvinnligt-manligt*. E. Borgström & A. Nordenstam (red.). Skriftserie. Institutionen för kvinnovetenskap. Göteborgs universitet.
- Granåsen (1984), *Index – Användning och tolkning*. Lund: Studentlitteratur.
- Gunnarson, C. & Rojas, M. (1995), *Tillväxt, stagnation, kaos. En institutionell analys av u-ländernas ekonomier*. Stockholm: SNS.
- Heckscher, E. F. (1949), *Sveriges ekonomiska historia från Gustav Vasa*. Stockholm.
- Hedman, T. (1980), *Informationssökning för samhällsvetare och humanister*. Lund: Studentlitteratur.
- Heilbroner, R. L. (1999), *The World Philosophers. The Lives, Times and Ideas of Great Economic Thinkers*. New York: Simon & Schuster.
- Henrekson, M. (1996), Sweden's Relative Economic Performance: staying on or lagging behind? *Economic Journal* 106.
- Hirdman, Y. (1990), *Att lägga livet till rätta. Studier i svensk folkhemspolitik*. Stockholm.
- Hirst, P. & Thompson, G. (1998), *Myten om den globala ekonomin*. Stockholm: Atlas.
- Holton, R. J. (1995), *Economy and society*. London: Routledge.
- Hudson, P. (2000), *History by numbers – an introduction to Quantitative Approaches*. London: Arnold.
- Hunt, E. K. & Sherman, H. J. (1990), *Economics: An introduction to traditional and radical views 6th ed.* New York: Harper and Collins Publishers.

- Hunt, E. K. & Murray (2001), *Företagande och handel i det medeltida Europa 1200–1550*. Stockholm: SNS.
- Högskoleförordningen (SFS 1993:100).
- Högskolelagen (SFS 1992:1434).
- Isacson, M. & Morell, M. (2002), (red.) *Industrialismens tid – Ekonomisk historiska perspektiv på svensk industriell omvandling under 200 år*. Stockholm: SNS.
- Jarrick, A. & Söderberg, J. (1999/1993), *Praktisk historieteori*. Almqvist & Wiksell.
- Kenwood and Lougheed (1996), *Den internationella ekonomins tillväxt 1820–1990*. Lund: Studentlitteratur.
- Kjeldstadlie, K. (1998), *Det förflutna är inte vad det en gång var*. Lund: Studentlitteratur.
- Körner, S. & Wahlgren L. (1996), *Praktisk statistik*. Lund: Studentlitteratur.
- Körner, S. & Wahlgren, L. (1998), *Statistiska metoder*. Lund: Studentlitteratur.
- Korpi, W. (1996), Eurosclerosis and the sclerosis of objectivity. I *On the role of Values among Economic Policy Experts*. Economic Journal 106.
- Krantz, O. (red.) (1994), *Nordiska Historiska Nationalräkenskaper*. Umeå universitet.
- Landes, D. (2000), *Nationers välstånd och fattigdom*. Stockholm: Prisma.
- Lindmark, M. & Vikström, D. (1999), Den deflaterade kvotens dilemma. I Honningdal – Grytten (red.) *Nordiska Historiska Nasionalregnskaper*. Bergen.
- Ljungberg, J. (1990), *Priser och marknadskrafter i Sverige*. Lund: Studentlitteratur.
- Magnusson, L. (1999), *Den tredje industriella revolutionen*. Stockholm: Prisma.
- Magnusson, L. (2000), *Sveriges ekonomiska historia*. 2 uppl. Stockholm: Tidens förlag.
- Malmberg, B. och Sommestad, L. (1996), Ljus över landet – Om samhällsvetenskapens roll i en krisfylld tid. I Anshelm, J. (red.) *Skall vetenskapen rädda oss*. Brutus Östlings Bokförlag Symposium.

- Molander, B. (1992), *Vetenskapsfilosofi. En bok om vetenskapen och den vetenskapande människan*. Stockholm: Thales.
- North, D. (1990), *Institutionerna, tillväxten och välståndet*. Stockholm: SNS.
- North, D. (1995), *Some fundamental puzzles in economic history development*. Washington University: St: Louis.
- Nyström, P. (1955), *Stadsindustrins arbetare före 1800-talet*. Stockholm.
- Ohlsson, R. & Olofsson, J. (1998), *Arbetslöshetens dilemma – motsättningar och samförstånd i svensk arbetslöshetsdebatt under två hundra år*. Stockholm: SNS.
- Olsson, U. (1993), *Historiska perspektiv på 90-talets kris*. Forskningsrapport nr. 4. Institutionen för ekonomisk och social historia vid Handelshögskolan i Stockholm.
- Olsson, U. m.fl. (1993), *Äventyret Sverige. En ekonomisk och social historia*. Bra Böcker.
- Studentinflytande och kvalitetsutveckling*. Prop.1999/2000:28 . Utbildningsdepartementet.
- Pålsson, S. L. (1999), *De ekonomiska teoriernas historia*. Lund: Studentlitteratur.
- Rantala (1997), *Lättpocket om Excel – 97. En bok för nybörjare*. Stockholm: Pagina.
- Rawski, T. G. (red) (1996), *Economics and the Historian*. Berkeley: University of California Press.
- Reich, R. (1994), *Arbetets marknad inför 2000-talet*. Stockholm: SNS.
- Rider, C. (1998), *En introduktion till ekonomisk historia*. Liber: Malmö.
- Runcis, M. (1998), *Sinnesslöhet som samhällsproblem*. Historisk tidskrift.
- Sainsbury, D. (2000), *Välfärdsutvecklingen för kvinnor och män på 1990-talet*. I Bergmark (red.) *Välfärd och försörjning* (SOU 2000:40).
- Sandelin, B. Trautwein, H-M. & Wundrak, R. (2001), *Det ekonomiska tänkandets historia*. Stockholm: SNS.
- Schön, L. (2000), *En modern svensk ekonomisk historia. Tillväxt och omvandling under två sekel*. Stockholm: SNS.
- Sennet, R. (1999), *När karaktären krackelerar: människan i den nya ekonomin*. Stockholm: Atlas.

Smekal, P. (1993), *Teorier om utveckling och underutveckling*. Uppsala: Uppsala universitet, Ord & Form.

Söderberg, J. & Eggeby, E. (1999), *Kvantitativa metoder för ekonomisk och social historia*. Lund: Studentlitteratur.

Swedberg, R. & Schumpeter (1992,) *Om sociologins roll i den ekonomisk-historiska analysen*. Sociologisk forskning.

Thurén, T. (1994), *Vetenskapsteori för nybörjare*. Runa förlag.

Wallgren, A. (1996), *Statistikens bilder – Att skapa diagram*. Stockholm: Publica.

Wikander, U. (1999), *Kvinnoarbete i Europa 1789–1950. Genus, makt och arbetsdelning*. Stockholm: Atlas.

Appendix I

Figur- och tabellförteckning

Figurer

	sid
Figur 1. Andelar av grundutbildningsanslaget 1998–2001.	43
Figur 2. Andelar av fakultetsanslag för forskarutbildning 1998–2001.....	47
Figur 3. Totala forskningsanslag 1998–2001.....	49
Figur 4. Externa forskningsmedel som andel av totala forskningsmedel 1998–2001 (%).	50
Figur 5. Anslagens fördelning på grundutbildning, forskarutbildning och forskning 2001.....	51
Figur 6. Fördelning av lärarhelheter på olika arbetsuppgifter vårterminen 2002.	52
Figur 7. Antal helårsprestationer (HÅP) 1998–2001.....	73
Figur 8. Prestationsgrad (HÅP/HÅS) 1998–2001.	74
Figur 9. Andel HÅP på C/D-nivå av alla HÅP 1998–2001 (%).	75
Figur 10. Andel kvinnor bland kandidatexamina, magisterexamina, C- och D-uppsatser.	76

Tabeller

Tabell 1. Bedömargruppen	25
Tabell 2. Program för platsbesöken	26
Tabell 3. Svenska ekonomisk-historiska arbeten 1970–1999 fördelade på ämnen.....	36
Tabell 4. Institutionernas medverkan i olika utbildningar.	41
Tabell 5. Lärare i grundutbildningen vårterminen 2002.	43
Tabell 6. Kursböckernas språk på A-nivå 2002.....	55
Tabell 7. Gemensam litteratur på A-nivå 2002.	56
Tabell 8. Teori och metod i undervisningen 2002.	57
Tabell 9. Undervisning per vecka på olika nivåer 2001 (timmar).	58
Tabell 10. Andel föreläsningar på olika nivåer 2001.	59
Tabell AI.1. Anslag till grundutbildningen 1998–2001 (tkr).....	95
Tabell AI.2. Antal registrerade i grundutbildningen 1998–2001.....	95
Tabell AI.3. Andel HÅS C/D-nivå av alla HÅS 1998–2001.....	95
Tabell AI.4. Fakultetsanslag för forskarutbildning 1998–2001 (tkr).....	95
Tabell AI.5. Antal sökande till forskarutbildningen 1998–2001.	96
Tabell AI.6. Andel antagna i forskarutbildningen av de sökande 1998–2001.....	96
Tabell AI.7. Andel kvinnor bland de sökande till forskarutbildningen 1998–2001.	96
Tabell AI.8. Andel kvinnor bland de antagna till forskarutbildningen 1998–2001.....	96
Tabell AI.9. Totala forskningsanslag 1998–2001 (tkr).	97
Tabell AI.10. Fakultetsanslag för forskning 1998–2001 (tkr).	97
Tabell AI.11. Externa anslag för forskning 1998–2001 (tkr).	97
Tabell AI.12. Översikt över ekonomiska resurser (tkr) och lärarresurser 2001 (helheter).	97
Tabell AI.13. Andel kvinnor i grundutbildningen 1998–2001.	98
Tabell AI.14. Antal utresande studenter 1998–2001.....	98
Tabell AI.15. Antal inresande studenter 1998–2001.....	98
Tabell AI.16. Antal helårsprestationer (HÅP) 1998–2001.	98
Tabell AI.17. Prestationsgrad (HÅP/HÅS) 1998–2001.	98
Tabell AI.18. Antal kandidatexamina 1998–2001.....	99
Tabell AI.19. Antal magisterexamina 1998–2001.....	99
Tabell AI.20. Andel HÅP på C/D-nivå av alla HÅP 1998–2001.....	99
Tabell AI.21. Antal uppsatser C-nivå 1998–2001.	99
Tabell AI.22. Antal uppsatser D-nivå 1998–2001.	99
Tabell AI.23. Andel kvinnor som avlagt kandidatexamina 1998–2001.....	100
Tabell AI.24. Andel kvinnor som avlagt magisterexamina 1998–2001.....	100
Tabell AI.25. Andel kvinnor bland C-uppsatsförfattare 1998–2001.	100
Tabell AI.26. Andel kvinnor bland D-uppsatsförfattare 1998–2001.	100
Tabell AI.27. Antal licentiatexamina 1998–2001.	100
Tabell AI.28. Antal doktorsexamina 1998–2001.....	101
Tabell AI.29. Genomsnittliga studietider för licentiatexamen 1998–2001 (år).	101

Tabell A1.30. Genomsnittliga studietider för doktorsexamen 1998–2001 (år)	101
Tabell A1.31. Andel kvinnor bland licentiaterna 1998–2001.	101
Tabell A1.32. Andel kvinnor bland disputerade 1998–2001.	101

Appendix 2

Kvantitativa uppgifter om institutionerna

Tabell AI.1. Anslag till grundutbildningen 1998–2001 (tkr).

Universitet	GU	LU	SU	UmU	UU	Totalt
1998	3 100	5 208	5 591	1 937	2 888	18 724
1999	2 951	6 327	5 539	1 779	2 823	19 419
2000	2 957	5 895	6 113	1 873	3 367	20 205
2001	3 116	5 970	6 943	2 390	3 589	22 008
Totalt	12 124	23 400	24 186	7 979	12 667	80 356

Källa: Institutionernas ekonomiska redovisning.

Tabell AI.2. Antal registrerade i grundutbildningen 1998–2001.

Universitet	GU	LU	SU	UmU	UU	Totalt
1998	1 086	672	837	349	476	3 420
1999	967	690	1 095	336	486	3 574
2000	918	730	1 474	397	462	3 981
2001	706	732	1 350	197	495	3 480
Totalt	3 677	2 824	4 756	1 279	1 919	14 455

Källa: Självvärderingarna.

Tabell AI.3. Andel HÅS C/D-nivå av alla HÅS 1998–2001.

Universitet	GU	LU	SU	UmU	UU	Totalt
1998	6%	7%	16%	3%	16%	9%
1999	2%	9%	10%	3%	14%	8%
2000	4%	8%	8%	5%	12%	7%
2001	3%	9%	10%	4%	11%	8%
Totalt	4%	8%	10%	4%	13%	8%

Källa: Självvärderingarna.

Tabell AI.4. Fakultetsanslag för forskarutbildning 1998–2001 (tkr).

Universitet	GU	LU	SU	UmU	UU	Totalt
1998	1 661	2 523	1 780	787	1 371	8 122
1999	1 443	2 573	1 739	864	1 484	8 103
2000	1 326	2 798	1 693	786	2 088	8 691
2001	1 374	2 736	1 692	875	2 635	9 312
Totalt	5 804	10 630	6 904	3 312	7 578	34 228

Källa: Institutionernas ekonomiska redovisning.

Tabell AI.5. Antal sökande till forskarutbildningen 1998–2001.

Universitet	GU	LU	SU	UmU	UU	Totalt
1998	8	3	9	5	12	37
1999	1	7	8	3	9	28
2000	5	8	6	2	13	33
2001	8	12	15	3	8	44
Totalt	22	30	38	13	42	142

Källa: Självvärderingarna.

Tabell AI.6. Andel antagna i forskarutbildningen av de sökande 1998–2001.

Universitet	GU	LU	SU	UmU	UU	Totalt
1998	25%	100%	33%	100%	67%	65%
1999	100%	57%	63%	100%	33%	71%
2000	20%	25%	33%	50%	54%	46%
2001	50%	58%	40%	33%	50%	60%
Totalt	36%	53%	42%	77%	52%	51%

Källa: Självvärderingarna.

Tabell AI.7. Andel kvinnor bland de sökande till forskarutbildningen 1998–2001.

Universitet	GU	LU	SU	UmU	UU	Totalt
1998	38%	33%	56%	20%	25%	35%
1999	100%	29%	13%	33%	33%	29%
2000	20%	13%	17%	0%	62%	33%
2001	0%	25%	53%	100%	63%	39%
Totalt	23%	23%	39%	30%	45%	35%

Källa: Självvärderingarna.

Tabell AI.8. Andel kvinnor bland de antagna till forskarutbildningen 1998–2001.

Universitet	GU	LU	SU	UmU	UU	Totalt
1998	50%	33%	67%	20%	38%	38%
1999	100%	50%	20%	33%	67%	44%
2000	0%	50%	0%	0%	86%	54%
2001	0%	14%	67%	100%	75%	41%
Totalt	25%	31%	44%	30%	64%	43%

Källa: Självvärderingarna.

Tabell AI.9. Totala forskningsanslag 1998–2001 (tkr).

Universitet	GU	LU	SU	UmU	UU	Totalt
1998	4 702	9 110	6 228	4 894	6 714	31 648
1999	6 007	11 916	8 693	4 722	7 480	38 818
2000	7 281	9 169	6 246	4 473	5 827	32 996
2001	4 985	11 224	7 848	5 764	6 665	36 486
Totalt	22 975	41 419	29 015	19 853	26 686	139 948
Medeltal	5 743	10 354	7 253	4 963	6 671	34 987

Källa: Institutionernas ekonomiska redovisning.

Tabell AI.10. Fakultetsanslag för forskning 1998–2001 (tkr).

Universitet	GU	LU	SU	UmU	UU	Totalt
1998	1 760	1 710	3 714	2 255	2 303	11 742
1999	1 623	1 875	3 949	1 690	2 315	11 452
2000	1 632	2 393	4 130	2 039	2 739	12 933
2001	1 747	2 405	3 867	1 888	2 886	12 793
Totalt	6 762	8 383	15 660	7 872	10 243	48 920

Källa: Institutionernas ekonomiska redovisning.

Tabell AI.11. Externa anslag för forskning 1998–2001 (tkr).

Universitet	GU	LU	SU	UmU	UU	Totalt
1998	2 942	7 400	2 514	2 639	4 411	19 906
1999	4 384	10 041	4 744	3 032	5 165	27 366
2000	5 649	6 776	2 116	2 434	3 088	20 063
2001	3 238	8 819	3 981	3 876	3 779	23 693
Totalt	16 213	33 036	13 355	11 981	16 443	91 028

Källa: Institutionernas ekonomiska redovisning.

Tabell AI.12. Översikt över ekonomiska resurser (tkr) och lärarresurser 2001 (heltider).

Universitet	GU	LU	SU	UmU	UU	Totalt
Anslag grundutbildning	3 116	5 970	6 943	2 390	3 589	22 008
Fakultetsanslag forskarutbildning	1 374	2 736	1 692	875	2 635	9 312
Externa anslag forskarutbildning	0	1 874	0	0	1 424	3 298
Fakultetsanslag forskning	1 747	2 405	3 867	1 888	2 886	12 793
Externa anslag	3 238	8 819	3 981	3 876	3 779	23 693
Summa anslag	9 475	21 804	16 483	9 029	14 313	71 104
Lärarheltider i GU	3,4	4,6	6,1	2,8	4,8	21,7
Lärarheltider i FU	1,4	0,7	2,0	1,4	2,6	8,1
Lärarheltider för forskning	8,1	9,5	10,7	1,5	5,7	35,5
Lärarheltider administration	1,8	1,9	1,8	0,7	0,7	6,8
Lärarheltider totalt	14,6	16,7	20,6	6,3	13,9	72,1

Källa: Självvärderingarna och institutionernas ekonomiska redovisning.

Tabell AI.13. Andel kvinnor i grundutbildningen 1998–2001.

Universitet	GU	LU	SU	UmU	UU	Totalt
1998	41%	40%	49%	38%	50%	44%
1999	42%	40%	52%	40%	49%	45%
2000	41%	43%	51%	38%	44%	45%
2001	39%	41%	57%	31%	43%	46%
Totalt	41%	41%	53%	37%	47%	45%

Källa: Självvärderingarna.

Tabell AI.14. Antal utresande studenter 1998–2001.

Universitet	GU	LU	SU	UmU	UU	Totalt
1998	0	0	13	0	14	27
1999	0	0	14	0	1	15
2000	0	0	12	0	7	19
2001	0	0	3	0	3	6
Totalt	0	0	42	0	25	67

Källa: Självvärderingarna.

Tabell AI.15. Antal inresande studenter 1998–2001.

Universitet	GU	LU	SU	UmU	UU	Totalt
1998	92	17	0	0	28	137
1999	104	42	0	0	27	173
2000	96	60	2	0	42	200
2001	114	86	1	0	61	262
Totalt	406	205	3	0	158	772

Källa: Självvärderingarna.

Tabell AI.16. Antal helårsprestationer (HÅP) 1998–2001.

Universitet	GU	LU	SU	UmU	UU	Totalt
1998	202	153,8	159,2	84	101,8	700,8
1999	167	140,3	250	69	94,9	721,2
2000	160	135,8	274,9	74	95,7	740,4
2001	136	125,5	315,1	67	99,7	743,3
Totalt	665	555,4	999,2	294	392,1	2 905,7

Källa: Självvärderingarna.

Tabell AI.17. Prestationsgrad (HÅP/HÅS) 1998–2001.

Universitet	GU	LU	SU	UmU	UU	Totalt
1998	58%	66%	62%	77%	71%	64%
1999	49%	62%	63%	74%	66%	61%
2000	49%	64%	51%	74%	72%	58%
2001	55%	59%	60%	71%	72%	61%
Totalt	55%	62%	58%	74%	71%	61%

Källa: Beräkningar utifrån självvärderingarna.

Tabell AI.18. Antal kandidatexamina 1998–2001.

Universitet	GU	LU	SU	UmU	UU	Totalt
1998	0	7	11	1	6	25
1999	3	7	16	0	2	28
2000	2	11	11	1	2	27
2001	2	12	13	0	2	29
Totalt	7	37	51	2	12	109

Källa: Självvärderingarna.

Tabell AI.19. Antal magisterexamina 1998–2001.

Universitet	GU	LU	SU	UmU	UU	Totalt
1998	0	3	5	0	6	14
1999	0	3	8	1	5	17
2000	0	7	8	0	5	20
2001	1	2	9	1	5	18
Totalt	1	15	30	2	21	69

Källa: Självvärderingarna.

Tabell AI.20. Andel HÅP på C/D-nivå av alla HÅP 1998–2001.

Universitet	GU	LU	SU	UmU	UU	Totalt
1998	7%	6%	15%	2%	20%	10%
1999	8%	9%	10%	3%	16%	10%
2000	8%	6%	9%	5%	13%	9%
2001	10%	7%	9%	4%	10%	9%
Totalt	8%	7%	10%	3%	15%	9%

Källa: Självvärderingarna.

Tabell AI.21. Antal uppsatser C-nivå 1998–2001.

Universitet	GU	LU	SU	UmU	UU	Totalt
1998	17	8	26	1	19	71
1999	20	11	33	2	18	84
2000	22	9	29	7	14	81
2001	20	11	27	2	16	76
Totalt	79	39	115	12	67	312

Källa: Självvärderingarna.

Tabell AI.22. Antal uppsatser D-nivå 1998–2001.

Universitet	GU	LU	SU	UmU	UU	Totalt
1998	4	8	13	4	20	49
1999	3	7	11	1	8	30
2000	2	6	13	1	13	35
2001	9	4	15	2	4	34
Totalt	18	25	52	8	45	148

Källa: Självvärderingarna.

Tabell AI.23. Andel kvinnor som avlagt kandidatexamina 1998–2001.

Universitet	GU	LU	SU	UmU	UU	Totalt
1998	–	57 %	36 %	0 %	50 %	46 %
1999	33 %	43 %	38 %	–	100 %	43 %
2000	0 %	18 %	73 %	100 %	100 %	46 %
2001	50 %	50 %	46 %	–	100 %	52 %
Totalt	28 %	40 %	47 %	50 %	75 %	47 %

Källa: Självvärderingarna.

Tabell AI.24. Andel kvinnor som avlagt magisterexamina 1998–2001.

Universitet	GU	LU	SU	UmU	UU	Totalt
1998	–	67 %	0 %	–	67 %	43 %
1999	–	67 %	50 %	0 %	60 %	53 %
2000	–	43 %	50 %	–	80 %	55 %
2001	100 %	0 %	33 %	100 %	80 %	50 %
Totalt	100 %	47 %	37 %	50 %	72 %	51 %

Källa: Självvärderingarna.

Tabell AI.25. Andel kvinnor bland C-uppsatsförfattare 1998–2001.

Universitet	GU	LU	SU	UmU	UU	Totalt
1998	18 %	63 %	23 %	100 %	42 %	32 %
1999	15 %	36 %	36 %	0 %	61 %	36 %
2000	27 %	22 %	59 %	43 %	57 %	44 %
2001	25 %	55 %	67 %	0 %	25 %	44 %
Totalt	22 %	44 %	46 %	33 %	46 %	39 %

Källa: Självvärderingarna.

Tabell AI.26. Andel kvinnor bland D-uppsatsförfattare 1998–2001.

Universitet	GU	LU	SU	UmU	UU	Totalt
1998	25 %	50 %	15 %	25 %	25 %	26 %
1999	0 %	43 %	27 %	0 %	63 %	37 %
2000	100 %	17 %	46 %	0 %	77 %	54 %
2001	11 %	0 %	73 %	50 %	75 %	47 %
Totalt	22 %	32 %	42 %	25 %	51 %	40 %

Källa: Självvärderingarna.

Tabell AI.27. Antal licentiatexamina 1998–2001.

Universitet	GU	LU	SU	UmU	UU	Totalt
1998	0	4	2	1	1	8
1999	2	1	3	1	9	16
2000	1	1	2	5	2	11
2001	0	1	3	0	4	8
Totalt	3	7	10	7	16	43

Källa: Självvärderingarna.

Tabell AI.28. Antal doktorsexamina 1998–2001.

Universitet	GU	LU	SU	UmU	UU	Totalt
1998	2	2	3	1	2	10
1999	2	3	0	1	6	12
2000	2	2	3	1	5	13
2001	3	2	4	0	7	16
Totalt	9	9	10	3	20	51

Källa: Självvärderingarna.

Tabell AI.29. Genomsnittliga studietider för licentiatexamen 1998–2001 (år).

Universitet	GU	LU	SU	UmU	UU	Totalt
1998	–	4,0	6,2	5,0	4,3	4,7
1999	9,0	4,0	6,4	2,0	3,5	4,7
2000	2,0	4,0	11,7	3,0	2,9	4,6
2001	–	4,0	5,6	–	3,6	4,4
Totalt	6,7	4,0	7,2	3,1	3,5	4,6

Källa: Självvärderingarna.

Tabell AI.30. Genomsnittliga studietider för doktorsexamen 1998–2001 (år).

Universitet	GU	LU	SU	UmU	UU	Totalt
1998	16,0	6,5	10,2	5,5	7,0	9,5
1999	15,5	8,7	–	4,0	6,3	8,2
2000	12,0	5,5	8,2	4,5	5,7	7,1
2001	11,7	8,5	7,0	–	5,2	7,3
Totalt	13,6	7,5	8,3	4,7	5,8	7,9

Källa: Självvärderingarna.

Tabell AI.31. Andel kvinnor bland licentiat 1998–2001.

Universitet	GU	LU	SU	UmU	UU	Totalt
1998	–	25 %	0 %	100 %	0 %	25 %
1999	50 %	0 %	33 %	100 %	33 %	37 %
2000	100 %	0 %	50 %	0 %	50 %	27 %
2001	–	0 %	0 %	–	67 %	34 %
Totalt	67 %	14 %	20 %	29 %	42 %	32 %

Källa: Självvärderingarna.

Tabell AI.32. Andel kvinnor bland disputerade 1998–2001.

Universitet	GU	LU	SU	UmU	UU	Totalt
1998	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
1999	50 %	0 %	–	0 %	50 %	33 %
2000	100 %	0 %	67 %	0 %	67 %	57 %
2001	33 %	0 %	25 %	–	0 %	12 %
Totalt	44 %	0 %	30 %	0 %	17 %	20 %

Källa: Självvärderingarna.

Appendix 3

Grundutbildningens innehåll

Detta appendix bygger på kursplaner från institutionerna och behandlar grundutbildningsstrukturen på olika institutioner och nivåer. För litteraturlistor hänvisas den intresserade till institutionernas hemsidor:

Göteborg: <http://www.econhist.gu.se>

Lund: <http://www.ekh.lu.se>

Stockholm: <http://www.ekohist.su.se>

Uppsala: <http://www.ekhist.uu.se/index.html>

Umeå: <http://www.ekhist.umu.se>

Göteborg

A-nivå

Grundkursen i ekonomisk historia (20 poäng) består av följande moment:

Moment 1: Ekonomisk-historisk översikt: Antiken–1750. 5 poäng.

- A. Världsekonomins utveckling
- B. Den svenska utvecklingen
- C. Socialhistoria
- D. Ekonomiska begrepp och idéhistoria

Moment 2: Ekonomisk-historisk översikt: 1750–1913. 5 poäng.

- A. Världsekonomins utveckling
- B. Den svenska utvecklingen
- C. Socialhistoria
- D. Ekonomiska begrepp och idéhistoria

Moment 3: Ekonomisk-historisk översikt: 1913–nutid. 5 poäng.

- A. Världsekonomins utveckling
- B. Den svenska utvecklingen
- C. Socialhistoria
- D. Ekonomiska begrepp och idéhistoria

Moment 4: Utvecklingsteori och tillämpningar. 5 poäng.

- A. Teoridel
- B. Empirisk del. Östasien, Latinamerika

B-nivå

Fortsättningskursen i ekonomisk historia (20 poäng.) består av följande moment:

Moment 1: Teori och metod. 5 poäng.

Moment 2: Specialkurs. 5 poäng.

Moment 3: Uppsats. 5 poäng.

Moment 4: Valfri kurs. 5 poäng.

C-nivå

Fördjupningskurs 1 i ekonomisk historia (20 poäng) består av följande:

Moment 1: Teori och metod. 5 poäng.

Moment 2: Uppsats. Diskussion av uppsatser. 10 poäng.

Moment 3: Valfri kurs. 5 poäng.

D-nivå

Fördjupningskurs 2 i ekonomisk historia (20 poäng):

Moment 1: Litteratur. 5 poäng.

Moment 2: Metod och teori. 5 poäng.

Moment 3: Uppsatsövningar. 10 poäng.

Lund

A-nivå

Ekonomisk historia, allmän kurs (20 poäng) är kronologiskt uppbyggd från förindustriell tid och har ett globalt perspektiv.

Del i: Det förindustriella samhället. 5 poäng.

Del ii: Industrialiseringsprocesser. 5 poäng.

Del iii: Tillväxt och omvandling i det moderna industrisamhället.
5 poäng.

Del iv: Underutveckling och industrialisering i tredje världen.
5 poäng.

På A-nivå finns även följande valbara och fristående 10-poängskurser:

i. Economic Development of Pacific Asia.

ii. Ekonomisk historia, översikt kurs. (Del i och iii av ovanstående.)

iii. Arbetsmarknad och arbetsliv.

iv. Genus och ekonomi.

v. Tredje världens ekonomiska historia.

vi. Tillväxt och miljö.

B-nivå

Ekonomisk historia, allmän kurs (20 poäng). Omfattar en obligatorisk och tre valfria kurser:

i. Obligatorisk kurs:

Ekonomisk-historisk teori och metod. 5 poäng.

ii. Valfria kurser:

September:

- Befolkningsekonomi. 5 poäng.

Moment 1: Makro och mikro-orsaker till tillväxt.

Moment 2: Internationell forskning på fältet m.m.

Marknadsekonomi och ekonomisk tillväxt i tredje världen.
5 poäng.

November:

- Ekonomiska doktriner under 1900-talet. 5 poäng.
- 1800- och 1900-talens valutasystem och penningpolitik. 5 poäng.
- Globalisering förr och nu. 5 poäng.

C-nivå

Ekonomisk historia, kandidatkurs (20 poäng) utgörs av en obligatorisk uppsats om 10 poäng samt två valfria kurser om 5 poäng.

i. Valfria kurser. 5 poäng. Höst 2002:

September:

- Befolkningsekonomi. 5 poäng.
- Marknadsekonomi och ekonomisk tillväxt i tredje världen. 5 poäng.

November:

- Ekonomiska doktriner under 1900-talet. 5 poäng.
- 1800- och 1900-talens valutasystem och penningpolitik. 5 poäng.
- Globalisering förr och nu. 5 poäng.

ii. Uppsatskurs. 10 poäng. Obligatorisk.

D-nivå

Magisterkurser 61–80 poäng utgör fjärde terminens studier i ekonomisk historia. De omfattar:

- i.* Delkurs 1. Litteratur. 5 poäng.
- ii.* Delkurs 2. Metodkurs. 5 poäng.
- iii.* Delkurs 3. Uppsats. 10 poäng.

Övriga kurser

Kurser inom ekonomiprogrammet

- Tillväxt och globalisering. 10 poäng.

För utbytesstudenter

- Swedish Economic Development. 5 poäng.

Stockholm

A-nivå

Grundkursen i ekonomisk historia (20 poäng) omfattar följande moment:

Moment 1: Översiktscurs före den industriella revolutionen. 5 poäng.

Moment 2: Allmän teori och metod för ekonomisk och social historia. 5 poäng.

Moment 3: Tiden från och med den industriella revolutionen. 5 poäng.

Moment 4: Fördjupningar. 5 poäng. (Ca. 1 000 sid. litteratur.)

Valfria kurser:

- Komparativ global ekonomisk historia 1490–2000
- Den nya ekonomins framväxt
- Mentalitetshistoria – mentalitet och ekonomi
- Imperium eller nationalstater: ex Europa
- Fritidens historia och teori

B-nivå

Fortsättningskursen i ekonomisk historia (20 poäng) omfattar följande moment:

Moment 1: Ekonomisk teori. 5 poäng.

Moment 2: Litteraturkurs. 5 poäng.

Valbara kurser:

- Företagandets villkor
- Konsumtionshistoria
- Mentalitets-, familj- och genushistoria; Mentaliteter och andra realiteter
- Internationell politisk ekonomi

Moment 3: Uppsatsövning. 5 poäng.
Seminarier

Moment 4: Specialkurs. 5 poäng.

- Stora synteser
- Konjunkturutväxlingar och globala finansiella förhållanden
- Uthållig tillväxt och globalisering före den industriella revolutionen.

C-nivå

Påbyggnadskurs i ekonomisk historia

Påbyggnadskursen i ekonomisk historia (20 poäng) består av följande moment:

Moment 1: Teori och metod. 5 poäng.

Moment 2: Uppsatskurs. 10 poäng.

Moment 3: Litteraturkurs. 5 poäng.

Påbyggnadskurs i internationell ekonomisk historia

Påbyggnadskursen i internationell ekonomisk historia (20 poäng) består av följande moment:

Moment 1: Teori och metod.

Moment 2: Uppsatskurs. 10 seminarier.

Moment 3: Litteraturkurs.

D-nivå

Magisterkursen i ekonomisk historia (20 poäng) består av följande moment:

Moment 1: Vetenskapsteori. Samhällsvetenskapens filosofiska förutsättningar och vetenskapsteoretiska innebörder.

Moment 2: Metodkurs.

Moment 3: Uppsats.

Umeå

A-nivå

Grundkursen består av följande moment:

Moment 1: Den internationella ekonomiska och sociala utvecklingen: en kronologi och begreppsorientering. 5 poäng.

Moment 2: Globaliseringens problem – realitet, myt eller fälla? 5 poäng.

Moment 3: Huvuddrag i svensk ekonomisk utveckling: en kronologi och begreppsorientering. 5 poäng.

Moment 4: Temastudier i svensk ekonomisk historia. 5 poäng.

B-nivå

Påbyggnadskursen (20 poäng) består av följande moment:

Moment 1: Teori och metod. 5 poäng.

Moment 2: Välfärdssamhällets ekonomiska förutsättningar: tillväxt, fördelning och miljö. 5 poäng.

Moment 3: Välfärdssamhällets sociala grunder: familj, kön och stat. 5 poäng.

Moment 4: Ekonomisk-historiska perspektiv på invandring och etnicitet. 5 poäng.

C-nivå

Fördjupningskursen (20 poäng) består av följande moment:

Moment 1: Metod. 5 poäng.

Moment 2: Litteraturkurs. 5 poäng.

Moment 3: Uppsats. 10 poäng.

D-nivå

Magisterkursen (20 poäng) består av följande moment:

Moment 1: Metodkurs. 5 poäng.

Moment 2: Fördjupningskurs. 5 poäng.

Moment 3: Uppsatskurs. 5 poäng.

Övriga kurser

Enstaka kurser

Economic History B3. 5 poäng.

From discord to integration. East and West European Economic and Political Relations, 10 poäng.

Kurs inom sommaruniversitetet

Från industrisamhälle till IT-samhälle, 5 poäng.

Uppsala

A-nivå

Den allmänna kursen (20 poäng) omfattar följande delar:

Kurs 1: Ekonomi och ekonomiska system i historiskt perspektiv. 10 poäng.

Moment 1: Ekonomiska system och materiell utveckling från antiken till och med det industriella genombrottet, ca. 300 f. Kr–1850 e. Kr. 5 poäng.

Moment 2: Den ekonomiska utvecklingen efter Västeuropas industriella genombrott ca: 1850–1999. 5 poäng.

Kurs 2: Tematisk fördjupning i svensk och internationell ekonomisk historia. Fem teman om vardera 2 poäng. 10 poäng.

B-nivå

Fortsättningskursen (20 poäng) omfattar följande delar:

Kurs 1: Fördjupning och tillämpning i ekonomisk historia. 10 poäng.

Moment 1: Ekonomisk-historisk metod. 5 poäng.

Moment 2: Uppsats. 5 poäng.

Kurs 2: Industrialisering, internationalisering och globalisering – den ekonomiska tillväxtens moderna historia. 10 poäng.

C-nivå

Fördjupningskursen (20 poäng), som ges varje termin, omfattar följande delar:

Delkurs 1: Vetenskaps- och historieteori. 5 poäng.

Delkurs 2: Ekonomisk-historiska problemställningar – litteraturkurs. 5 poäng.

En av följande tre kurser:

- Tematisk fördjupning i svensk ekonomisk historia 1600–1900.
- Nordens ekonomiska och sociala historia efter 1850 – ett komparativt perspektiv.
- Finanshistorisk fördjupning.

Delkurs 3: Uppsats. 10 poäng.

D-nivå

Magisterkursen (20 poäng) omfattar följande delar:

Delkurs 1: Litteraturkurs. 10 poäng.

Moment 1: Ekonomisk-historiska problemställningar – litteraturkurs.
5 poäng.

En av följande tre kurser:

- Tematisk fördjupning i svensk ekonomisk historia 1600–1900.
- Nordens ekonomiska och sociala historia efter 1850 – ett komparativt perspektiv.
- Finanshistorisk fördjupning.
- Moment 2: Forskningsöversikt.

Delkurs 2: Uppsatsövningar. 10 poäng.

Appendix 4

Forskarutbildningens uppläggning

Göteborg

Forskarutbildningen består av en avhandlingsdel om 100 poäng och en kursdel om 60 poäng.

Kurser:

- Teori och metodkurs 15 poäng.
- Allmän litteraturkurs 35 poäng.
- Särskild litteraturkurs 10 poäng.

Av 60 poäng är 40 obligatoriska, dvs. 20 poäng metod- och teorikurs, och 20 poäng är kronologiskt kursinnehåll. De återstående 20 poängen är 10 poäng särskild litteratur och teorikurs samt 10 poäng litteraturkurs i anslutning till avhandlingsarbetet.

Lund

Forskarutbildningen består av en avhandlingsdel om 110 poäng (inkl. avhandlingsplan och seminarieverksamhet) och en kursdel om 50 poäng.

Kurser:

- Temakurs: Tillväxt, omvandling, fördelning. Jordbruk 5 poäng, Industri 5 poäng, Moderna samhällen 5 poäng.
- Temakurs i metod-teori. Metod och teori med historiografi 5 poäng, Ekonometri med tidsserieanalys 7 poäng, Metoder i ekonomisk historisk forskning 3 poäng.
- Temakurs – läskurs 20 poäng (10 poäng kan bytas ut mot kurs från ett annat ämne).

Stockholm

Forskarutbildningen består av en avhandlingsdel om 100 poäng och en kursdel om 60 poäng. Lic.examina om 80 poäng = 40 poäng kurser och 40 uppsats (80 sidor).

Kurser:

- Fyra obligatoriska metodkurser:
 1. Vetenskapsteori och allmän samhällsvetenskaplig teori
 2. Arkiv- och bibliotekskunskap samt källkritisk metod
 3. Ekonomisk teori
 4. Statistik
- Fyra kronologiska kurser. Från antik-medeltid till nutid.
- Tre–fyra valbara läskurser om vardera 5 poäng (ca. 1600 sidor vardera (320 sidor per vecka)). Examination: Ca. 10 sidor skriftlig redovisning och muntlig genomgång.

Umeå

Forskarutbildningen består av en avhandlingsdel om 100 poäng och en kursdel om 60 poäng.

Kurser:

45 obligatoriska poäng och 15 valfria.

- Obligatoriska:
 - Block 1: 15 poäng.
 - Block 2: 15 poäng.
 - Block 3: 15 poäng.
- Valfria: t.ex. ESTER-kurser

Uppsala

Forskarutbildningen består av en avhandlingsdel om 100 poäng och en kursdel om 60 poäng.

Kurser:

45 obligatoriska och 15 valfria poäng.

- Obligatoriska:
 - A. Avhandlingsförberedande och pedagogisk kursdel. 20 poäng.
 1. Forskningsintroduktionskurs. 5 poäng.
 2. Avhandlings-PM. 5 poäng.
 3. Deltagande i högre seminarier. 5 poäng.
 4. Pedagogisk kurs. 5 poäng.

- B. Teori och metod. 15 poäng.
 - 1. Kvalitativa metoder. 5 poäng.
 - 2. Kvantitativa metoder. 5 poäng.
 - 3. Historie- och vetenskapsteori. 5 poäng.

- Valfria:
 - C. Två av följande kurser:
 - 1. Ekonomisk teori. 5 poäng.
 - 2. Doktrinhistoria. 5 poäng.
 - 3. Genusteori, 5 poäng.
 - 4. Makroteori (Handelshögskolan Stockholm). 5 poäng.
 - 5. Specialkurs (gärna vid annan institution). 5 poäng.

Appendix 5

Ämnen för pågående avhandlingsarbeten

Göteborg

Björkman, Lars-Åke, *Kapital och ägande i Västsverige 1910–1950*.

Broberg, Oskar, *Emissionsbolagens roll i det svenska finansiella systemet mellan åren 1910 och 1925*.

Hallén, Per, *I järnets tid. Landsbygdsbefolkningens järninnehav 1750–1870*.

Hasselgren, Eva, *Från regleringar till avregleringar. Förändringar i den göteborgska restaurangbranschstrukturen från 1920- till 1970-tal*.

Ighé, Ann, *Genus, egendom och medborgarskap. Förmynderskap och omyndighet 1770–1863*.

Kahn, Martin, *Measuring the bear. The U.S. and British estimate of Soviet war potential during World War II*.

Karlsdottir, Hrefna, *Fishing rights in the post-war period. The case of North Sea herring*.

Karlsson, Ingela, *Kriget, staten och rederierna. Den svenska handelsflottan 1937-1947*.

Lane, Linda, *Women and work during the interwar years. A study on working women in Gothenburg*.

Ljungberg, Björn, *Svensk TV och utvecklingen av dess regionala organisation 1966–1991*.

Svensson, Jörgen, *Ett initiativ i tiden. En studie av Bergselementarskolan i Filipstad 1830–1860*.

Lund

Abdulsomad, Kamaruding, *Building technological capability of local subcontracting firms under contrasting industrial policies: development blocks in the Malaysian and Thai automobile industries*.

Abou-Zeinab, Ali Mustapha, *The Rise of Outward-looking Finance and Service Oriented Economic Growth 1800–2002, a comparative analysis of the Lebanese case in light of Swiss experience*.

- Andersson, Martin, *Jämlikhet och fattigdom i tillväxtprocessen. Erfarenheter från Taiwan och Chile.*
- Appelqvist, Joakim, *Informationsteknologi och organisatorisk förändring. Teknisk förändring och produktivitet inom servicesektorn 1970–2000.*
- Axelsson, Tobias, *Den ekonomiska krisen i Indonesien, en studie av eventuella strukturella orsaker till krisen och dess inverkan på småböndernas situation.*
- Bengtsson, Henrik, *Arbetsmarknadsdemografiska strukturer 1920–1995.*
- Carlsson, Ellen, *Processen kring förändringar i ägandet av vattenresurser i Afrika söder om Sahara genom en multicase study av Meru i Arumeru District i Tanzania och i Kgatleng District i Botswana.*
- Green, Erik, *Jordbrukspolitik/utveckling i Malawi.*
- Holmquist, Svante, *Kapitalbildning och produktivitet under den svenska industrialiseringsprocessen.*
- Johansson, Kent, *Essays in economic demography: early-life effects and economic stress in Swedish mortality history.*
- Jönsson, Per Ingvar, *Korea-foreign influence on industrial development in the twentieth century.*
- Josephson, Camilla, *Att analysera sambandet mellan TFP, teknologisk förändring, investeringar och löneandelen inom svensk industri 1950–2000, och behandla frågan kring konvergens och divergens mellan länder.*
- Karlsson, Carl-Magnus, *Informationens och informationstjänsternas roll i industrialiseringen.*
- Klinthäll, Martin, *Return migration from Sweden: extent, composition and timing.*
- Lauritzson, Gun, *Bilden av Kina genom Jan Myrdal.*
- Lindgärde, Svante, *Innovationsverksamheten i svensk industri 1890–1995.*
- Lindgren, Mattias, *Småföretagande och inkomstfördelning i det moderna Egypten.*
- Lindström, Martin, *Sociala och ekonomiska förklaringar till den sekulära mortalitetsnedgången.*
- Linse, Knut, *Samhall, tankar vid tillkomsten 1980 och hur det blev.*
- Lund Nilsson, Fay, *Humankapital och ekonomisk utveckling.*
- Morel Astorga, Paulina, *From Landowner to Entrepreneur. Jordbruksutvecklingen i Chile mellan 1950–2000.*
- Nguyen Forsberg, Thi le Thanh, *Ekonomisk utveckling och biståndspolitik. En jämförelse mellan svenskt och japanskt bistånd till Vietnam.*

- Öberg, Klas, *Det svenska apoteksväsendets utveckling*.
- Olsson, Mats, *Den skånska godsdriftens ekonomi och arbetsorganisation 1680–1850*.
- Örnberg, Lena, *Contract farming in Thailand: a study of its' role and rationality in the process of agricultural transition*.
- Saarinen, Jani, *Innovations and industrial transformation in Finland 1945–2000*.
- Shand Faran, Turaj, *Industrialization process in China and the transition from rural communes to market*.
- Sjölin, Daniel, *Regionalt nyföretagande (Skåne)*.
- Stanfors, Maria, *Women, education, work and changing fertility patterns in 20th century Sweden*.
- Steen, Karin, *Land rights, gender and agrarian transformation. Land tenure, social status and division of labour in commercial maize farming in Chiweshe communal area in Zimbabwe, 1930–2000*.
- Ström, Jari, *Ägandeformer och branschutveckling inom textilindustrin 1870–1910*.
- Sztern, Sylvia, *Rysslands institutionella transformation; från obshchinan till marknaden 1861–1914*.

Stockholm

- Borg, Per, *Strukturella omställningar av den statliga välfärdspolitiken – några erfarenheter från 1900-talet*.
- Box, Marcus, "Growth, Stagnation and Failure: Swedish Business Firms 1899–1999"
- Edvinsson, Rodney, *Ekonomisk tillväxt, kris och omvandling i Sverige 1850–2000*.
- Eriksson, Per, *Solbrända, trinda typer och herrar med guldbågade glasögon. En socialhistorisk undersökning av stadshypotek och den svenska kreditmarknaden 1909–1970*.
- Falk, Kristian, *I den svenska modellens skugga – syndikalismens marginalisering och integration i arbetsfredens institutionella landskap 1917–1956*.
- Granberg, Björn, *Myten om den varaktiga varans naturliga livslängd. Om bilar och vitvaror och hur det kommer sig att de åldras som de gör*.
- Hellroth, Sven, *Konjunkturbevakningens framväxt i Sverige ca 1890–1939*.
- Hollari, Solveig, *Välgörenhetens Marknad. Filantropisk penninginsamling i Stockholm vid sekelskiftet 1800/1900*.

- Hård, Ursula, *Ekonomiska, politiska och sociala förändringsprocesser ur ett regions-, nätverks- och genusperspektiv.*
- Lewén Aurora, *Semester! – Ideal, normer, praktik och konsumtion, 1938–59.*
- Lund, Harald, *Ekonomi som funktion av annat än ekonomi – dvs. sociala och kulturella förhållanden. Konsumentkooperationens och sparbanksrörelsens utveckling och sekularisering.*
- Malaki, Akhil, *Microfinancing in Jamaica and Trinidad-Tobago. A Study of Formal and Informal Financial Institutions.*
- Metzger, Jonathan, *Konstruktionen av det svenska nationella köket – Självbild och motbilder.*
- Molin, Lena, *Riskformation i livsmedelssektorn – en berättelser om kannibalistiska kor, sjuka grisar och farliga bakterier.*
- Nordlund, Therese, *Ledarskap, strategier och nätverksbildningar hos svenska storföretagare 1920–1959.*
- Rivarola, Andrés, *Mirrors of Change. A study of Industry Associations in Chile and Uruguay.*
- Rojas, Virgilio, *'Civilizing Colonialism and Taming the Criminal Savage' - Impression Management, and the Making and Unmaking of Deviance and Discipline in Late Colonial Philippines, 1900–1935.*
- Segerlund, Lisbeth, *The responsibility of corporations for human rights and social issues, NGO's and a development towards a new regulatory framework?*
- Simonsson, Per, *Kön, makt och konsumtion i Sverige under 1900-talet.*
- Sköld, Johanna, *Varför fosterbarn? Familj, fosterhem och institution kring fosterbarn från Stockholms utackorderingsbyrå 1890–1930.*
- Söderlind, Ulrika, *"Måltidsordning och kosthållning i Sverige under sen medeltid – tidigmodern tid med en marin betoning".*
- Wardally, James, *Changes in Global Conditions and Labour's Response in the Commonwealth Caribbean.*
- Wegerman, Leif, *Genus och arbetslöshets hjälpen under mellankrigstiden: två principer.*
- Viktorov, Ilja, *Economic Democracy in post-industrial Sweden 1970–1990s.*
- Yazdanpanah, Soheyla, *Kvinnors fattigdom, en osynlig historia. En undersökning om kvinnors fattigdom i Sverige 1960–2000 och dess påverkan på genusformering.*
- Åmossa, Karin, *Att sälja kläder: om genus, makt och konstruktion av yrkesidentitet på NK 1933–1970.*
- Österbergh, Robert, *The new social economy.*

Umeå

Andersson, Fredrik, *Mot framtiden i gamla spår? Regionala intressegrupper, järnvägspolitiken och tillkomsten av en norrländsk kustjärnväg 1890–2002.*

Andersson, Lars Fredrik, *Economic Links between Finland and Sweden.*

Brodin, Helene, *Who cares? Ideas, Actors and Institutional Changes in Swedish Eldercare 1940–2000.*

Gustavsson, Ann-Kristin, *Miljö och ekonomisk tillväxt i företagsperspektiv.*

Hansson, Göran, *Priser och prisutveckling i Östergötland under 1600-talet.*

Hellgren, Martha, *Busstrafiken i Västerbotten under 1900-talet.*

Jørgensen, Hans, *Jordreformer i Estland under 1990-talet.*

Olsson, Fredrik, *Bergslagen och bruksandan. Omstrukturering och nedläggning i ett agglomerationsperspektiv.*

Rautio, Kjell, *Fattigvårdsutgifter och ekonomisk förändring i regionalt perspektiv.*

Schilling, Peter, *Academic Entrepreneurship. Commercialisation of Scientific Knowledge in Swedish Universities 1970–2000.*

Strömberg, Helén, *Vårdarbetets industrialisering. Differentiering och könsarbetsdelning inom sjuksköterskeyrket 1960–2002.*

Törnlund, Erik, *Flottningens avveckling i Ume- och Vindelälvarna.* (Disputerar i december.)

Vikström, Peter, *The Big Picture. A Historical National Accounts Approach to Growth, Structural Change and Income Distribution in Sweden 1870–1990.* (Disputerar i november.)

Uppsala

Aldman, Lili-Annè, *Textil handel i Stockholm 1720–1750.*

Andersson, Jenny, *”En produktiv socialpolitik?” Socialdemokratins socialpolitiska idéutveckling under efterkrigstiden med avseende på idéer om socialpolitikens roll för ekonomisk utveckling och tillväxt.*

Bengtsson, Berit, *Vem står på tur? Makten över antagande och avskedande av arbetare under 1900-talet.*

Bergold, Joa, *Delad tid, delad plats. Diskussionen om kvinnor och deltidsarbete 1945–1980.*

Bergström, Viktoria, *Skattepolitik och kön. En analys av betydelse av kön i utformningen och av och talet om sambeskattningen under svensk efterkrigstid, fram till särbeskattningen 1970.*

- Eklund, Åsa, *Svensk järnproduktion och brittisk järnmarknad sedd genom en köpmansrelation under 1700-talets första hälft.*
- Eriksson-Treter, Anna, *Marknadsintegration och rättsliga konflikter i norrländsk skogsbygd, ca 1830–1900.*
- Fagerberg, Mats, *Eskilstuna Jernmanufaktur Aktiebolags marknadsföringsstrategier 1870–1920.*
- Frölich, Karin, *Östersjöhandel under mellankrigstiden.*
- Hedberg, Peter, *Handeln och betalningarna mellan Sverige och Tyskland under andra världskriget.*
- Hellgren, Hilda, *Sparbankernas utlåning i lokalsamhällen under 1800-talet.*
- Humlesjö, Inger, *Arbetets söner ... och döttrar? Typografer, familjeförsörjare och föreningsmedlemmar i "Sveriges första fackförening". Om konstruktion av manlighet och bildandet av Typografiska Föreningen i Stockholm 1846–1876.*
- Jonsson, Malin, *Hemslöjd och försörjning inom Siljansbygden 1920–60.*
- Junestav, Malin, *Arbetslinjen och de socioekonomiska kriserna.*
- Lagerqvist, Christopher, *Norrländsk flexibilitet – en tradition eller illusion? En studie av hur familjerna i den norrländska skogsbygden Ängersjö har hanterat omvandlingen till industri- och välfärdssamhället under efterkrigstiden.*
- Likic' – Branka, Brboric', *From Social Self-Management to Capitalism: The Case of Slovenia.*
- Lilja, Kristina, *Sparandet som livscykelphenomen. Sparandet i Falun 1820–1914.*
- Lindberg, Henrik, *Omvandling och kontinuitet – industriutveckling i Söderhamn och Hudiksvall under trävaruepoken 1850–1995.*
- Lindgren, Maria, *Kvinnors och mäns företagskonkurser. En beskrivning och analys av skillnader, och likheter, mellan kvinnors och mäns företagskonkurser under 1980- och 90-talet.*
- Linton, Per, *Dagspress och marknadsföring 1820–1870.*
- Matti, Tomas, *Till konstruktionen av företagsledares professionalitet. Med empiriskt material hämtat från Stora Kopparberg AB 1900–1925.*
- Murhem, Sofia, *Employment, employers and employees. Changes in Swedish industrial relation in the 1990s.*
- Myrholm, Magnus, *Ett bruttoflödesperspektiv på lokala arbetslöshetsskillnader under 1990-talet.*

Peralta, Julia, *Den kategoriserande modellen. En undersökning av arbetsmarknadsåtgärders utformning och resultat i relation till arbetsmarknadens förändrade karaktär och i synnerhet till den ökande könsmissiga och etniska differentiering under 1990-talet.*

Rylander, Lina, *Kvinnors inträde på tre stälverk i Mellansverige under efterkrigstiden.*

Samuelsson, Johan, *Industriarv och museum: konstruktionen av Eskilstunas industriella kulturarv.*

Sjölander, Anders, *Regler och normer i det svenska sparbanksväsendet.*

Son, Annette, *A study of social policy in Korea and Taiwan – with focus on the development of statutory health insurance.*

Svensson, Rebecca, *Socialdemokratisk arbetslöshetsbekämpning under mellankrigstiden på lokal nivå (Västerås).*

Ullström, Jonny, *Det svenska nyföretagandet 1986–1997. Förändringar i strukturer och sysselsättningseffekter.*

Ulväng, Göran, *Bondgårdar, prästgårdar och herrgårdar. Ekonomiska och sociala aspekter på landsbygdens byggnadskultur under 1700- och 1800-talen.*

Wagenius, Stefan, *Lagstiftning och övervakning. Kontroll av bankverksamhet under 1900-talet.*

Ågren, Karin, *1700-talets handlande elit – sociala och ekonomiska mönster bland Stockholms grosshandlare. Sociala nätverk och ekonomisk utveckling: en studie av entreprenöriella nätverk och deras påverkan på innovationsmönster och innovationsspridning 1870–1985.*

